

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών ΑΣΚ με τίτλο «Αθλητικές σπουδές:
Κοινωνιολογία, Ιστορία, Ανθρωπολογία»**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Πρωταθλητισμός και Φαρμακοδιέγερση :Βιωματική
προσέγγιση και μαρτυρίες πρωταθλητών στην Ελλάδα**

**Μανουσάκης Μιχάλης
Α.Μ 505560**

**Επιτροπή επίβλεψης
Α' Επιβλέπων: Μαστρογιαννάκης Διαμαντής
Β' Επιβλέπων: Πατεράκη Μιμήνα**

Πάτρα, Φεβρουάριος 2021

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή Μανουσάκη Μιχαήλ του Γεωργίου που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή μου κύριο Μαστρογιαννάκη Διαμαντή για την επιστημονική του καθοδήγηση αλλά και για την ενθάρρυνσή, την συμπαράσταση και την στήριξη του στις δυσκολίες που αντιμετώπισα σε όλη την διάρκεια εκπόνησης της εργασίας. Επίσης οφείλω να ευχαριστήσω τους πρώην πρωταθλητές που συμμετείχαν στην έρευνα και μου έδειξαν απόλυτη εμπιστοσύνη σε ένα τόσο ευαίσθητο θέμα. Επιπλέον θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλλαν με διάφορους τρόπους στην ολοκλήρωση αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ιδιαιτέρως τον αδελφικό φίλο μου Μιλιδάκη Μιχάλη για την φιλολογική επιμέλεια της εργασίας. Τέλος δεν θα ήθελα να παραλείψω να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την υπομονή και την στήριξη της, που με την βοήθεια της κατάφερα να ολοκληρώσω τις μεταπτυχιακές μου σπουδές.

Μανουσάκης Μιχάλης

Χανιά, Φεβρουάριος 2021

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη της αθλητικής διαδρομής πρώην Ελλήνων πρωταθλητών και της χρήσης απαγορευμένων ουσιών. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η εξέλιξη του ρευστού ορισμού του ντόπινγκ σύμφωνα με τους Διεθνείς Οργανισμούς, παρατίθεται μία ιστορική αναδρομή από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας και αποκαλύπτεται η διαχρονική χρήση ουσιών με απώτερο σκοπό τη νίκη. Παρουσιάζονται βασικές αιτίες και κίνητρα που οδηγούν τον πρωταθλητή στο ντόπινγκ, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία. Προσεγγίζονται οι διαφορετικές απόψεις που υπάρχουν σε σχέση με την ηθική πλευρά του φαινομένου βασιζόμενοι τόσο σε παλαιότερους φιλοσόφους όσο και σε σύγχρονους. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η μεθοδολογία της έρευνας που χρησιμοποιήθηκε, η οποία βασίστηκε στην ποιοτική μέθοδο για την σε βάθος κατανόηση του φαινομένου αλλά και του ατόμου που καταφεύγει στη χρήση απαγορευμένων ουσιών. Παρουσιάζονται τα εμπόδια αλλά και τα μειονεκτήματα της μεθόδου ενώ παρατίθεται η αφηγηματική βιοματική προσέγγιση ως η καλύτερη ερευνητική τεχνική, γιατί αναφέρεται στα βιώματα τεσσάρων πρώην πρωταθλητών για το ντόπινγκ και τον πρωταθλητισμό. Επίσης, η ανάλυση στηρίζεται στην ολιστική προσέγγιση κάθε αφήγησης. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι βιογραφικές αφηγηματικές προσεγγίσεις των πρωταθλητών από τη στιγμή που ξεκίνησαν τον αθλητισμό και μέχρι το τέλος της καριέρας τους. Παρατίθεται η πορεία προς τη χρήση, τα προσωπικά κίνητρα, οι αιτίες που οδήγησαν σε αυτή και οι επιδράσεις τόσο του οικογενειακού - φιλικού όσο και του αθλητικού περιβάλλοντος. Περιγράφονται τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των μετεχόντων και πώς αυτά μπορεί να οδήγησαν στη χρήση, αλλά και οι φόβοι που ανέπτυξαν οι βιογραφούμενοι τόσο πριν όσο και μετά από αυτήν. Περαιτέρω, διαφωτίζεται κάπως η άποψη που έχουν σήμερα οι μετέχοντες ως πρώην πρωταθλητές τόσο για το ντόπινγκ και την ηθικότητά του όσο και για τα συστήματα ελέγχου που υπάρχουν για την καταπολέμηση του. Τέλος μας παρουσιάζονται οι απόψεις τους για το αν μετάνιωσαν που κατέφυγαν στη χρήση απαγορευμένων ουσιών.

Λέξεις κλειδιά: Ντόπινγκ, πρωταθλητισμός, αίτια, φόβοι, θυσίες.

Abstract

The aim of the dissertation is the study of the athletic career of Greek ex-champions and the use of prohibited substances. In the first chapter, this research presents the evolution of the definition of doping according to the International Organizations, and a flashback from the ancient years up until now. It is also revealed the perpetual use of substances by athletes, whose ultimate goal was winning. Furthermore, it presents basic causes and motives which lead the champion to use doping according to the bibliography. It brings forth different opinions that exist in relation to the moral side of the phenomenon based on historical and contemporary philosophers. In the second chapter, there is an analysis of the methodology which was based on the qualitative method for a deeper understanding of this phenomenon and of the people who resort to the use of prohibited substances. It shows the obstacles and the disadvantages of this method, while the narrative empirical approach is used as the best research technique, as it refers to the experiences of four ex-champions in doping and top-class sports. Also, every narration is analyzed through the holistic approach. In the third chapter the biographical narrative approaches of the champions are presented, starting from the moment they started top-class sport until the end of their career. It mentions the process to the use of substances, the motives and the reasons that led to it, as well as the influences of their family, friends' and sport's environment. It describes the characteristics of the participants' personalities and how they were probably led to the use of substances and also the fears these people had before and after. Additionally, they express their present opinions as ex-champions concerning doping and its morality, as well as about the control systems that exist today for its prevention. Finally, they share their views on whether they regretted resorting to the use of illicit substances.

Keywords: Doping, top-class sport, causes, fears, sacrifices

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
---------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Ιστορική αναδρομή.....	11
1.2 Βιβλιογραφική ανασκόπηση.....	14
1.3 ‘Ρευστός’ ορισμός ντόπινγκ και εξέλιξη του.....	16
1.4 Αίτια.....	18
1.5 Κίνητρα.....	23
1.6 Ηθική.....	25
1.6.1 Υποστηρικτές του ντόπινγκ	
1.6.1.1 Julian Savulescu.....	29
1.6.1.2 John Harris.....	31
1.6.2 Οι επικριτές του ντόπινγκ	
1.6.2.1 Jurgen Habermas.....	33
1.6.2.2 Michael Sandel.....	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

2.1 Η επιλογή της ποιοτικής μεθόδου.....	37
2.2 Ερευνητική τεχνική: Βιογραφική αφηγηματική προσέγγιση.....	38
2.3 Δειγματοληψία.....	39
2.4 Προεργασία για την διεξαγωγή της βιοματικής αφηγηματικής συνέντευξης.....	40

2.5 Η φάση της κυρίας αφήγησης.....	40
2.6 Μεταγραφή.....	41
2.7 Ανάλυση βιογραφικών αφηγηματικών κειμένων	42
2.8 Εμπόδια.....	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

3. ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

3.1 ΚΩΣΤΑΣ.....	44
3.1.1 Αθλητισμός και πρωταθλητισμός στη ζωή του Κώστα	45
3.1.2 Ο δρόμος προς την χρήση.....	47
3.1.3 Η μετάβαση στη χρήση απαγορευμένων ουσιών	50
3.1.4 Αλλαγή στάσης ή μήπως όχι;.....	55
3.1.5 Άποψη του Κώστα για το ντόπινγκ σήμερα.....	57
3.1.6 Συμπεράσματα.....	58
3.2 ΠΕΡΙΚΛΗΣ.....	60
3.2.1 Αθλητισμός και πρωταθλητισμός στη ζωή του Περικλή	61
3.2.2 Το πέρασμα στη χρήση απαγορευμένων ουσιών	64
3.2.3 Η αναθεώρηση της χρήσης απαγορευμένων ουσιών	67
3.2.4 Συμπεράσματα.....	71
3.3 ΆΡΗΣ.....	72
3.3.1 Αθλητισμός και τον πρωταθλητισμός στη ζωή του Άρη.....	73
3.3.2 Ο δρόμος προς την χρήση.....	75
3.3.3 Μεγάλα συμφέροντα και ηθική.....	80

3.3.4 Συμπεράσματα.....	81
3.4 ΧΑΡΗΣ.....	83
3.4.1 Αθλητισμός και πρωταθλητισμός στην ζωή του Χάρη.....	84
3.4.2 Η μεταπήδηση στην φαρμακοδιέγερση.....	87
3.4.3 Ανήθικη χρήση ή ανήθικο παγκόσμιο σύστημα;.....	90
3.4.4 Συμπεράσματα.....	92
3.5 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	93
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	95

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η επιδίωξη καλύτερων επιδόσεων έχει υπερβεί εδώ και καιρό τις φυσιολογικές ανθρώπινες δυνατότητες. Το τρίπτυχο, ταχύτερα, υψηλότερα, δυνατότερα (*citius, altius, fortius*), είναι η σύγχρονη φιλοσοφία του πρωταθλητισμού. Η φαρμακοδιέγερση φαντάζει μονόδρομος για τον επίδοξο πρωταθλητή. Αποτελεί θυμηδία το ελάχιστο οικονομικό κόστος μπροστά στο κέρδος που όλοι υπόσχονται. Οι προειδοποιήσεις για τις επιπτώσεις στην υγεία προσλαμβάνονται ακριβώς όπως την αναγραφή «βλάπτει σοβαρά την υγεία» των εκατομμυρίων πακέτων τσιγάρων. Επίσης τα επιχειρήματα «όλοι παίρνουν» ή «δεν μπορείς να νικήσεις αν δεν πάρεις και εσύ» είναι αυτά που καταρρίπτουν κάθε ηθική ή βιολογική αναστολή (Χάντζος, 2004 :20). Ο αθλητής σε ότι τον αφορά απενοχοποιείται και υποκύπτει στα αναβολικά και την εξάρτηση από αυτά. Τόσο η ανοχή των αθλητικών αρχών όσο και η επιστήμη που ανακαλύπτει συνέχεια νέους τρόπους ντοπαρίσματος συμβάλλουν στην απενοχοποίηση των αθλητών που κάνουν χρήση απέναντι στους άλλους. Το πρόβλημα της φαρμακοδιέγερσης στον πρωταθλητισμό, και τον αθλητισμό ευρύτερα παίρνει ολοένα και μεγαλύτερες διαστάσεις. Η χρήση αναβολικών ουσιών συναντάται πλέον όχι μόνο στο χώρο του επαγγελματικού αθλητισμού και του πρωταθλητισμού (δόξα, φήμη, ρεκόρ, πλούτος) αλλά διαχέεται σε χαμηλότερα επίπεδα αθλητικών διοργανώσεων. Μερίδιο ευθύνης βέβαια έχουν και οι ίδιοι οι αθλητές που για διαφορετικούς λόγους ο καθένας παίρνουν το «ρίσκο» της χρήσης απαγορευμένων ουσιών. Οι συνηθέστεροι λόγοι που καταφεύγουν στη χρήση είναι η δόξα, η ματαιοδοξία, η προβολή, ο οικονομικός παράγοντας, ενώ συνήθως έχουν άγνοια κινδύνου για την υγεία τους, λόγω ελλιπούς ενημέρωσης. Τόσο οι ίδιοι οι αθλητές, όσο οι προπονητές και γενικότερα οι άνθρωποι του αθλητισμού έχουν την υποχρέωση να ενημερώσουν, αλλά και να προστατεύσουν όλους εκείνους, που εγκλωβισμένοι από την αφόρητη πίεση του αθλητικού συστήματος ετοιμάζονται να υποκύψουν και να ενδώσουν στη χρήση απαγορευμένων ουσιών. Η ευθύνη επιμερίζεται τόσο στους χορηγούς όσο στους μάνατζερ και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης κυρίως για την αφόρητη πίεση που εφαρμόζουν στους αθλητές- μηχανές για νίκες και ρεκόρ, χωρίς σεβασμό στην υγεία που αποτελεί το ύψιστο αγαθό.

Η εργασία αυτή θα προσπαθήσει να απαντήσει μέσα από ποια διαδικασία οδηγείται ένας πρωταθλητής στη χρήση απαγορευμένων ουσιών; υπάρχουν αιτίες που τον

οδηγούν στο ντόπινγκ και ποιες μπορεί να είναι αυτές; τα κίνητρα των αθλητών παίζουν ρόλο και πως μεταβάλλονται κατά την πάροδο του χρόνου; ποιο το ψυχολογικό υπόβαθρο ενός πρωταθλητή όταν ξεκινάει να ντοπάρει; πώς συμβάλλουν οι στόχοι που έχει ένας πρωταθλητής στη χρήση αναβολικών; η άποψη για το ντόπινγκ είναι η ίδια πριν τη χρήση όσο και μετά; ποιοι οι φόβοι ενός πρωταθλητή που μπαίνει στη διαδικασία του ντοπαρίσματος; πώς βλέπει ένας πρωταθλητής τη χρήση ντόπινγκ από την πλευρά της ηθικής, και ποια η άποψή του για το φαινόμενο σήμερα; Όλα τα παραπάνω ερευνητικά ερωτήματα θα προσπαθήσει η εργασία να τα προσεγγίσει και να δώσει κάποιες απαντήσεις μέσα από τις αφηγηματικές βιοματικές προσεγγίσεις πρώην πρωταθλητών που έχουν κάνει χρήση απαγορευμένων ουσιών στο παρελθόν. Τα παραπάνω ερωτήματα δεν έχουν απαντηθεί από καμία έρευνα- μελέτη γι' αυτό και η παρούσα θα προσπαθήσει να καλύψει αυτό το βιβλιογραφικό κενό.

Η εργασία διακρίνεται σε τρία κεφάλαια: το πρώτο περιλαμβάνει μία ιστορική αναδρομή για τις ουσίες που υπήρχαν από την αρχαιότητα σε διάφορους πολιτισμούς του κόσμου, πώς εξελίχθηκαν αυτές οι ουσίες, και πώς έγιναν με την πάροδο του χρόνου αναπόσπαστο κομμάτι του πρωταθλητισμού. Θα παρουσιάσει τον ορισμό του ντόπινγκ και πως αυτός μεταβάλλεται με την πάροδο του χρόνου και με την εξέλιξη της τεχνολογίας. Θα εκθέσει τα πιθανά αίτια που οδηγούν τους πρωταθλητές στη χρήση αναβολικών, τα κίνητρα και πώς αυτά διαμορφώνονται. Θα προσπαθήσει να αναδείξει την ηθική διάσταση του ντόπινγκ καθώς και τις διαφορετικές απόψεις που υπάρχουν σήμερα γύρω από το φαινόμενο.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται ο θεωρητικός και μεθοδολογικός προσανατολισμός της έρευνας. Συγκεκριμένα επιλέχθηκε η ποιοτική μέθοδος, ενώ η ερευνητική τεχνική που ακολουθήθηκε ήταν η βιογραφική αφηγηματική προσέγγιση προκειμένου να εξεταστεί το κοινωνικό φαινόμενο του ντόπινγκ σε σχέση με τις εμπειρίες των πρωταθλητών, ενώ έγινε προσπάθεια να ερμηνευτεί στο πλαίσιο της συνολικής βιογραφίας του κάθε συνεντευξιζόμενου.

Το τρίτο κεφάλαιο περιλαμβάνει τις αφηγήσεις-συνεντεύξεις τεσσάρων πρώην πρωταθλητών που μέσω των αφηγήσεων τους από την παιδική τους ηλικία μέχρι και το τέλος της αθλητικής τους διαδρομής, μας παρουσίασαν τις βιοματικές τους εμπειρίες σε σχέση με τον πρωταθλητισμό και τη φαρμακοδιέγερση. Η ανάλυση των αφηγήσεων έγινε μέσω της ολιστικής προσέγγισης προκειμένου η αφήγηση να

αντιμετωπιστεί ως μία συνολική οντότητα ενώ τα επιμέρους στοιχεία έγινε προσπάθεια να ερμηνευθούν σε σχέση με άλλα μέρη της αφήγησης.

Η συμβολή της έρευνας είναι ιδιαίτερος σημαντική αφού έρχεται να καλύψει ένα βιβλιογραφικό κενό στο χώρο του πρωταθλητισμού και του ντόπινγκ, και δίνει το έναυσμα για περαιτέρω έρευνες που θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην κατανόηση του κοινωνικού φαινομένου της χρήσης απαγορευμένων ουσιών. Μέσα από την κατανόηση της διαδρομής του κάθε πρωταθλητή και αναλύοντας σταδιακά και συστηματικά την πορεία του προς τη χρήση, η έρευνα έδωσε κάποιες απαντήσεις σε ερωτήματα που παρέμεναν αναπάντητα μέχρι σήμερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

1.1 Ιστορική αναδρομή

Ο όρος ντόπινγκ προέρχεται από τον όρο 'dop' της διαλέκτου των κάφρων της Αφρικής και παραπέμπει σε ένα διεγερτικό απόσταγμα που λάμβαναν κατά τη διάρκεια θρησκευτικών τελετών. Η πρώτη αναφορά της χρήσης ουσιών που μοιάζουν με αυτές που χρησιμοποιούνται στο ντόπινγκ είναι από τους μυθικούς Berserkers της νορβηγικής μυθολογίας που χρησιμοποιούσαν γένη του φυτού Bufo και τον μύκητα amanita mappa που περιείχαν την ουσία μπουφοτενίνη και έτσι δωδεκαπλασίαζαν τη δύναμή τους. Από τα αρχαία χρόνια το ντόπινγκ συναντάται στις αθλητικές εκδηλώσεις. Από τον 3ο αιώνα π.Χ έχουμε συμμετοχές στους Ολυμπιακούς Αγώνες που χρησιμοποιούν παραισθησιογόνα μανιτάρια και σουσάμι, για να αυξήσουν την απόδοσή των αθλητών ενώ έπιναν κονιάκ και κρασί. Οι αθλητές τρώγοντας διάφορα είδη κρέατος, προσπαθούσαν να βελτιώσουν τη δύναμη και την απόδοση τους, κάτι το οποίο φαίνεται παράδοξο για τη σημερινή εποχή, δείχνει όμως, ότι και διάθεση υπήρχε και προσπάθεια γινόταν. Τραυματίες αθλητές, προκειμένου να συνεχίσουν να αγωνίζονται χρησιμοποιούσαν διάφορα φυτά για να συγκαλύψουν τον πόνο τους. Αντίστοιχα φυτά χρησιμοποιούνταν για την βελτίωση της αντοχής και της ταχύτητας των αθλητών. Ο Πλίνιος ο νεότερος τον 1ο μ.Χ αιώνα αναφέρει ότι οι Έλληνες δρομείς μεγάλων αποστάσεων χρησιμοποιούσαν αφέψημα του φυτού ίππουρις (πολυτρίχι) προκειμένου να αντέξουν σε αγώνες μεγάλης διάρκειας (Αθανασέλης, Καμπερίδου, Λάιος κ' Χαρίτου, 2006: 14). Ο Φιλόστρατος τον 2ο-3ο μ.Χ αιώνα στο έργο του «Περί

Γυμναστικής» αναφέρει ότι τόσο οι γιατροί όσο και οι μάγειρες βοηθούσαν σημαντικά τους αθλητές παρασκευάζοντας ακόμα και ψωμί εμπλουτισμένο με χυμό μήκωνος της υπνοφόρου (Γογγάκη, 2002 :77-81). Θα πρέπει, ωστόσο, να υπογραμμισθεί ότι, πολλά στοιχεία είναι αδύνατον να βρεθούν γιατί υπεύθυνοι για τη βελτίωση των αθλητών, ήταν αρχιερείς και η όλη διαδικασία καλύπτονταν από μυστήριο (Κουτσελίνης, 1986 :14). Επίσης, στην αρχαία Ρώμη οι μονομάχοι χρησιμοποιούσαν διεγερτικά και παραισθησιογόνα για να αντέξουν τους τραυματισμούς και την κόπωση. Διεγερτικά παραισθησιογόνα και ένα αλκοολούχο ποτό φτιαγμένο από μέλι, το υδρομέλι, χορηγούσαν και στα άλογα των αρματοδρομιών καθώς και στρυχνίνη για να αντέξουν την κόπωση (Murray, 1983 :24-30).

Αξίζει να σημειωθεί ότι εκείνη την εποχή υπήρχαν και διαφορετικές φωνές, αυτές κάποιων διανοουμένων, όπως του Αριστοτέλη και του Γαληνού, οι οποίοι παρουσίαζαν τους αθλητές σαν παραμορφωμένα ζώα, λόγω της μεγάλης μυϊκής τους μάζας (Γεωργακόπουλος, 2007 :31). Δεν διευκρινίζεται όμως αν αυτό σχετιζόταν με την κατανάλωση κάποιων τροφών ή με την υπερβολική προπόνηση.

Από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα αναφέρονται επιβεβαιωμένες περιπτώσεις ντόπινγκ με παρασκευές από φύλλα κόκας. Η πρώτη αναφορά για χρήση υπάρχει μεταξύ κολυμβητών του καναλιού του Άμστερνταμ το 1865 ενώ το 1886 έχουμε τον πρώτο θάνατο εξαιτίας του ντόπινγκ, του Άγγλου ποδηλάτη Lindon, από υπερβολική δόση εφεδρίνης στον αγώνα Παρίσι -Μπορντό. Ένα μείγμα που χρησιμοποιήθηκε από ποδηλάτες για τη μείωση του αισθήματος της κόπωσης από την εξαντλητική άσκηση ήταν το «κρασί των αθλητών» που προέρχονταν από φύλλα κόκας και κρασί. Ο πρώτος θάνατος από ντόπινγκ στους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες συνέβη το 1904 στον Τόμας Hicks μετά από χρήση υπερβολικής δόσης στρυχνίνης και κονιάκ (Κουτσελίνης, 1986 :15-17). Το 1910 έχουμε και την πρώτη περίπτωση ισχυρισμού για εσκεμμένο ντόπινγκ με σκοπό την απώλεια της νίκης του (Παπαλουκάς, 1995 :27), κάτι που στις μέρες μας είναι ευρέως χρησιμοποιούμενο από αθλητές που συλλαμβάνονται για ντοπάρισμα. Έως και το 1920 συνδυασμός κοκαΐνης, στρυχνίνης, καφεΐνης και ηρωίνης δεν χρησιμοποιούνταν συχνά στον υψηλό αθλητισμό. Ως το 1930 ήταν αποδεκτή πρακτική η χρήση ουσιών στο Γύρο Γαλλίας. Οι φαρμακευτικές ουσίες απαγορεύτηκαν, όταν ο αγώνας εξελίχθηκε σε επίπεδο εθνικών ομάδων που πληρώνονταν από τους διοργανωτές (Ψούνη, 2016 :67). Οι αμφεταμίνες

χρησιμοποιήθηκαν μετά τον πόλεμο από αθλητές κυρίως στις αρχές της δεκαετίας του '50 (ProCon.org,2008). Την ίδια δεκαετία η Σοβιετική Ολυμπιακή ομάδα εισήγαγε τα συμπληρώματα τεστοστερόνης για την αύξηση της δύναμης των αθλητών. Ήταν ένα πρόγραμμα που εφαρμόζονταν από προπονητές και γιατρούς ύστερα από κυβερνητική κατεύθυνση με απώτερο σκοπό τη βελτίωση των επιδόσεων των εθνικών ομάδων χωρίς όμως γνώση των επιβαρύνσεων της υγείας. Το 1954 πρωτοεμφανίστηκε το αναβολικό στεροειδές dianabol το οποίο χορηγήθηκε στην ομάδα της Ρωσίας της άρσης βαρών και σημείωσε επιτυχίες, ένα αναβολικό που σημάδεψε το παγκόσμιο αθλητικό στερέωμα τα επόμενα χρόνια.

Μετά την κατάρρευση του τείχους του Βερολίνου ήρθε στο φως το πρόγραμμα χορήγησης ουσιών σε νεαρούς αθλητές και αθλήτριες της πρώην ανατολικής Γερμανίας που είχαν καταφέρει να κυριαρχούν στους Ολυμπιακούς Αγώνες και που υπέστησαν τεράστιες έως και θανάσιμες παρενέργειες συμπεριλαμβανομένου και του θανάτου κυρίως σε αθλήτριες (ProCon.org,2008). Τέλος ο μύθος της ποδηλασίας Louis Armstrong που έχει κερδίσει επτά φορές το Γύρο Γαλλίας, συγκλόνισε την κοινή γνώμη μετά την κυνική ομολογία του ότι «το ντόπινγκ ήταν μέρος της δουλειάς μου, δεν αισθάνομαι ότι έκανα κάποια απάτη» (Λούκα, 2016, BHMAGazino, Φάκελος ντόπινγκ).

Οι περισσότεροι αθλητικοί οργανισμοί έχουν θεσπίσει πολύ αυστηρούς κανόνες και ποινές για αθλητές και προπονητές που διακινούν ή κάνουν χρήση απαγορευμένων ουσιών. Ο πρώτος Αθλητικός οργανισμός που απαγόρευσε την φαρμακοδιέγερση ήταν η Διεθνής ομοσπονδία στίβου (IAAF) το 1928 που τιμώρησε αθλητές που είχαν κάνει χρήση (Γεωργακόπουλος, 2007: 32). Εκείνη την εποχή αρκούσε ο λόγος των αθλητών ότι δεν έκαναν χρήση. Το 1965 θεσπίστηκε ο πρώτος νόμος κατά του ντόπινγκ στη Γαλλία και την ίδια χρονιά στο Βέλγιο (Koerner, 1989: 418-422). Η Διεθνής Ομοσπονδία στίβου ήταν αυτή που διενήργησε τους πρώτους ελέγχους το 1966 στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα ενώ δύο χρόνια μετά η ΔΟΕ εισήγαγε τα πρώτα τεστ στους Ολυμπιακούς του Μεξικού. Η πρώτη λίστα απαγορευμένων ουσιών που αναρτήθηκε το 1963 στη Μαδρίτη περιλάμβανε διεγερτικά, αναλγητικά, ναρκωτικά, αλκοόλ ενώ δεν περιλάμβανε ανδρογόνα στεροειδή, που είχαν ήδη κατασκευασθεί ενώ στους χειμερινούς Ολυμπιακούς του 1968 σε 86 ελέγχους που διεξήχθησαν, κανείς αθλητής δεν βρέθηκε θετικός. Το έναυσμα για τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου οργανισμού για

την καταπολέμηση της φαρμακοδιέγερσης αποτέλεσε το σκάνδαλο του ποδηλατικού γύρου της Γαλλίας το 1998. Ο οργανισμός αυτός θα συντόνιζε τις δημόσιες αρχές με τις προσπάθειες των αθλητικών οργανώσεων για την καταπολέμηση του ντόπινγκ. Με Πρωτοβουλία της ΔΟΕ και μετά από πρόταση της διάσκεψης στο 1ο Παγκόσμιο Συνέδριο καταπολέμησης του ντόπινγκ το 1999, δημιουργήθηκε ο Παγκόσμιος Οργανισμός αντιντόπινγκ (WADA) (ProCon.org, 2008).

1.2 Βιβλιογραφική ανασκόπηση

Τα τελευταία χρόνια το ντόπινγκ μπαίνει ολοένα και περισσότερο στη ζωή των πρωταθλητών οι οποίοι μέσω της χρήσης απαγορευμένων ουσιών θέλουν να πρωταγωνιστήσουν. Η βελτίωση της επίδοσης γίνεται αυτοσκοπός ενώ οι συνέπειες για την υγεία όταν υπάρχει χρήση είτε αγνοούνται είτε μπαίνουν σε δεύτερη μοίρα. Σκοπός των αθλητών είναι η βελτίωση της απόδοσης και κρίσιμο στοιχείο γι' αυτήν, αποτελεί το ντόπινγκ που θα υπάρχει πάντα (Johnson, Sacks, Edmonds, 2010). Οι πρωταθλητές στην προσπάθειά τους να γίνουν καλύτεροι κάνουν κατάχρηση φαρμάκων. Η χρήση ουσιών πολλές φορές γίνεται για διάφορους στρεσογόνους παράγοντες όπως η αντιμετώπιση τραυματισμών, η βελτίωση της επίδοσης, η αυξημένη πίεση στην προπόνηση. Όλοι αυτοί οι λόγοι πολλές φορές οδηγούν σε ψυχικές ασθένειες και κατάθλιψη που η πλημμελής αντιμετώπιση τους συνδέεται με κατάχρηση ουσιών (Reardon & Factor, 2010). Ψυχικές διαταραχές μπορεί να προκαλέσει και η παρατεταμένη και υπέρμετρη χρήση ουσιών (Riggs, Levin, Green & Vocci, 2008), (Παγώνης, 2007).

Το ντόπινγκ έχει ενταχθεί τα τελευταία χρόνια στα ποινικά αδικήματα του αθλητισμού (Μαυρομάτης, 2002) ενώ υπάρχουν συνεχείς τροποποιήσεις στην εξέλιξη του νομοθετικού πλαισίου προκειμένου να παταχθεί το φαινόμενο μέσω μιας προληπτικής πολιτικής (Χατζάκη, 2019). Το διαχρονικό ζήτημα της καταπολέμησης τόσο σε πειθαρχικό όσο και σε ποινικό επίπεδο αφορά τόσο τη διεθνή όσο και την Ελληνική έννομη τάξη (Παπαδόπουλος, 2019). Η σύγχρονη τάση αντιμετώπισης του φαινομένου δεν είναι ούτε η ποινική ούτε η πειθαρχική αντιμετώπιση, αλλά η ανάπτυξη ειδικών προγραμμάτων εκπαίδευσης για την υγεία που θα περιλαμβάνουν την κατανόηση γύρω από τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα του ντόπινγκ (Τζάκας, 2019).

Ωστόσο σκοπός των περισσότερων ερευνών είναι η διερεύνηση των στάσεων, των αντιλήψεων, καθώς και των προθέσεων τόσο κάποιων εφήβων αθλητών όσο και κάποιων ενηλίκων αλλά και προπονητών σε σχέση με το ντόπινγκ, είτε στο παρόν είτε στο μέλλον.

Η ερευνητική εργασία της Διαλετάρα (2012) προσπάθησε να προσεγγίσει τόσο τις τάσεις όσο και τις προθέσεις μαθητών-αθλητών των Τμημάτων Αθλητικής Διευκόλυνσης στη Λάρισα, σε σχέση με μελλοντική χρήση ντόπινγκ μέσω της «θεωρίας της σχεδιασμένης συμπεριφοράς».

Η έρευνα του Κουμπούνη (2020) παρουσιάζει μεγάλη συνάφεια με την παραπάνω και ήταν αυτή που μελέτησε τις στάσεις, τις αντιλήψεις, και τις προθέσεις αθλητών στίβου νεαρής ηλικίας, σε σχέση με τη χρήση ντόπινγκ και προσπάθησε να αναδείξει και να κατανοήσει τις αναπαραστάσεις των νεαρών αυτών αθλητών βασιζόμενη στη «θεωρία της σχεδιασμένης συμπεριφοράς».

Μέσω της «θεωρίας της σχεδιασμένης συμπεριφοράς» προσπάθησε να καταγράψει και η Ψούνη (2016) στο δεύτερο κομμάτι της διδακτορικής της διατριβής, τις προθέσεις και τις επιλογές ενηλίκων αθλητών για το ντόπινγκ μέσω των στάσεων. Ερεύνησε επίσης, ποιες είναι εκείνες οι συμπεριφορές που σχετίζονται με την χρήση απαγορευμένων ουσιών και ποιοι οι ψυχολογικοί παράγοντες που συντελούν σε αυτές. Η έρευνα είχε αντίστοιχη προβληματική αλλά βασίστηκε στην θεωρία των κοινωνικών αναπαραστάσεων.

Η έρευνα της Γεωργαρούδη (2019) προσπάθησε να αναλύσει τα αντιληπτικά σχήματα νεαρών εφήβων αθλητών στίβου των Χανίων ώστε να διερευνηθούν οι προθέσεις για μία μελλοντική χρήση ντόπινγκ. Ωστόσο τα αποτελέσματα της έρευνας μας αποκαλύπτουν ότι παρόλο τη γνώση των συνεπειών στην υγεία τους, οι αθλητές παρουσιάζουν μία παροντική άρνηση απέναντι στη χρήση, χωρίς όμως να έχουν ξεκάθαρη άποψη για τη στάση τους στο μέλλον.

Τις στάσεις, τις αντιλήψεις και τις αναπαραστάσεις της φαρμακοδιέγερσης και του γονιδιακού ντόπινγκ των προπονητών νεαρών εφήβων αθλητών στην Πάτρα κατέγραψε και η ποσοτική έρευνα του Λαμπροπούλου (2019).

Όπως προκύπτει από την βιβλιογραφική ανασκόπηση οι υπάρχουσες μελέτες εμπεριέχουν ένα βιβλιογραφικό ερευνητικό κενό ως προς το πώς βλέπει ένας παλαιός πρωταθλητής μέσα από τη ματιά του σήμερα την χρήση αναβολικών. Η έρευνα αυτή θα διερευνήσει μέσα από ποια διαδικασία, ποιες αντικειμενικές και υποκειμενικές συνθήκες οδηγούν ένα αθλητή στη χρήση απαγορευμένων ουσιών. Θα εξετάσει τις αιτίες που τον οδήγησαν σε αυτήν, και θα ανακαλύψει τα κίνητρα που οδηγούν στην υιοθέτηση μιας τέτοιας συμπεριφοράς. Τέλος θα εξετάσει τη θέση που έχει ένας πρωταθλητής σήμερα για το ντόπινγκ. Η εργασία αυτή θα προσπαθήσει να καλύψει αυτό το βιβλιογραφικό κενό βασιζόμενη στις βιοματικές αφηγήσεις παλαιών πρωταθλητών και θα προσπαθήσει να απαντήσει στα παραπάνω ερωτήματα μέσα από την ολιστική ανάλυση των αφηγήσεων.

1.3 ‘Ρευστός’ ορισμός ντόπινγκ και εξέλιξή του.

Η ειδική επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης υιοθέτησε τον πρώτο ορισμό για το ντόπινγκ το 1963 που ανέφερε ότι ως ντόπινγκ στον αθλητισμό θεωρείται η χορήγηση ή η χρήση από ένα υγιές άτομο οποιουδήποτε παράγοντα ή ουσίας που δεν βρίσκεται στο σώμα υπό φυσιολογικές-κανονικές συνθήκες ή βρίσκεται σε πολύ μικρότερες ποσότητες και σκοπός του είναι η αύξηση τεχνητά της απόδοσης, με αθέμιτο τρόπο κατά τη διεξαγωγή του αγώνα (Κουτσελίνης, 1986 :19). Ο συγκεκριμένος ορισμός σίγουρα ήταν μία σπουδαία αρχή όμως είχε προβλήματα ως προς το ύψος της ποσότητας της ουσίας που μπορεί να θεωρηθεί φυσιολογική και μη, και ποιες ουσίες που αυξάνουν την απόδοση έπρεπε να απαγορευτούν (Moller, 2010 :4-12). Ένας ίσως πληρέστερος ορισμός αλλά εξαιρετικά ευρύς θα μπορούσε να είναι ότι «οποιαδήποτε ενέργεια μεταβάλει την αγωνιστική διάθεση με οποιοδήποτε μέσο, θεωρείται ντόπινγκ» σύμφωνα με τον Κουτσελίνη (Παπαλουκάς, 1995 :23).

Το 1967 το Συμβούλιο της Ευρώπης διατυπώνει τον ορισμό του ντόπινγκ. «Ντόπινγκ θεωρείται η χορήγηση ή η χρήση από ένα υγιές άτομο ξένων παραγόντων με οποιοδήποτε τρόπο». Και πάλι ο ορισμός φαίνεται να είναι διάτρητος στο μέτρο που δεν καθορίζει την τιμή της αποδεκτής ποσότητας καθώς και τα κριτήρια του υγιούς ατόμου (Moller, 2010 :4-12). Στον ορισμό μετέπειτα συμπεριλήφθηκε και ότι ντόπινγκ θα πρέπει να θεωρούνται και τα ψυχολογικά μέτρα όπως η ύπνωση, που αυξάνουν την

αγωνιστική ικανότητα του αθλητή παράλληλα με τις ουσίες που χρησιμοποιούνται για θεραπευτικούς λόγους (Γιτσούδη, 2013:13). Το 1988 η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή θα διατυπώσει το δικό της ορισμό ότι «ντόπινγκ είναι η χρήση ουσιών και μεθόδων που προκαλούν βλάβη στους αθλητές-τριες και είναι ικανή να βελτιώσει την απόδοσή τους όσο και την εμφάνισή τους στο σώμα του αθλητή (Olympic Movement anti-doping Code, 1999, κεφάλαιο π, άρθρο 2). Το Συμβούλιο της Ευρώπης στη σύμβαση αντιντόπινγκ που κυρώθηκε από την Ελλάδα το 1996 ορίζει ότι η χορήγηση είτε σε αθλητές είτε σε αθλήτριες ή η χρήση από αυτούς φαρμακολογικής τάξης ουσιών ή μεθόδων θεωρείται ντόπινγκ (Μαυρομάτης, 2002 :188).

Το 1999 στη συνδιάσκεψη της παγκόσμιας επιτροπής κατά του ντόπινγκ (WADA) στη Λοζάνη αποδόθηκε διττός η έννοια του ντόπινγκ. Ντόπινγκ αποτελεί είτε η χρήση του τεχνάσματος εκείνου που αποτελεί ουσία ή μέθοδο, πιθανώς επικίνδυνη για την υγεία των αθλητών, είτε η παρουσία ουσίας στο σώμα των αθλητών ή η εξακριβωμένη χρήση κάποιας μεθόδου. Στην πορεία του χρόνου διατυπώθηκαν πολλοί ορισμοί σημαντικοί και καίριοι για την κατανόηση και αποσαφήνιση της πράξης του ντόπινγκ, κυρίως από τους θεωρητικούς της επιστήμης. Η ποικιλία όμως των κανονισμών των διαφόρων αθλητικών φορέων καθώς και η συνεχής ανακάλυψη νέων ουσιών έφεραν την ανάγκη για αναδιατυπώσεις των ορισμών (Γιτσούδη, 2013 :16). Σύμφωνα με τον παγκόσμιο κώδικα της WADA που κάθε χρόνο ανανεώνεται, ντόπινγκ ορίζεται η παραβίαση οποιουδήποτε κανονισμού αντι-ντόπινγκ:

- 1) Η παρουσία οποιασδήποτε απαγορευμένης ουσίας ή μεταβολιτών της ή δεικτών της σε δείγμα οποιουδήποτε αθλητή. Εξαιρέση αποτελούν ουσίες με συγκεκριμένο ποσοτικό όριο. Αποκλειστικός υπεύθυνος είναι ο αθλητής.
- 2) Οποιαδήποτε χρήση ή απόπειρα χρήσης ουσίας ή μεθόδου απαγορευμένης. Υποχρέωση κάθε αθλητή αποτελεί η διασφάλιση ότι δεν εισέρχεται καμία απαγορευμένη ουσία στον οργανισμό του αλλά δεν γίνεται και χρήση οποιασδήποτε απαγορευμένης μεθόδου. Αντίστοιχα, δεν είναι απαραίτητο να αποδειχθεί αμέλεια, υπαιτιότητα, πρόθεση, εκ μέρους του αθλητή.
- 3) Άρνηση παροχής πληροφοριών εντοπισμού. Ο συνδυασμός τριών άκαρπων ελέγχων ή και ελλιπείς πληροφορίες εντοπισμού κατά τη διάρκεια ενός χρόνου από οποιοδήποτε αθλητή είναι εγγεγραμμένος στα Μητρώο ελεγχόμενων αθλητών.

- 4) Η μη υποβολή ή άρνηση, ή αποφυγή δειγματοληψίας χωρίς επαρκή αιτιολόγηση και αφού έχει ειδοποιηθεί.
- 5) Οποιαδήποτε παραποίηση ή απόπειρα παραποίησης της διαδικασίας του ελέγχου.
- 6) Οποιαδήποτε κατοχή απαγορευμένης ουσίας ή μεθόδου από αθλητή ή μέλος της ομάδας που τον υποστηρίζει είτε εντός είτε εκτός αγωνιστικού χώρου.
- 7) Οποιαδήποτε διακίνηση απαγορευμένης ουσίας ή μεθόδου ή απόπειρα διακίνησης.
- 8) Η χορήγηση εντός ή εκτός αγώνα ή η απόπειρα χορήγησης οποιασδήποτε ουσίας ή μεθόδου προς αθλητή ή απαγορευμένης ουσίας που εκτός αγώνα απαγορεύεται.
- 9) Η προτροπή, συνομωσία, βοήθεια, συγκάλυψη, συνδρομή ή οποιαδήποτε μορφή συνέργειας εσκεμμένης που παραβιάζει κανόνα ντόπινγκ, η παράβαση του άρθρου 10.12.1 από άλλο πρόσωπο, απόπειρα παράβασης κανόνα ντόπινγκ.
- 10) Η σύμπραξη μεταξύ αθλητή ή και αλλού προσώπου υποκείμενου στη δικαιοδοσία του οργανισμού αντιντόπινγκ. Οι αθλητές απαγορεύεται να εργάζονται με γιατρούς, εκπαιδευτές, προπονητές, που τελούν υπό αποκλεισμό, λόγω παραβίασης των κανόνων αντι-ντόπινγκ ή τους έχει επιβληθεί ποινή σχετικά με ντόπινγκ σε επαγγελματικό επίπεδο (Μπαλαμπάνος, 2016 :10).

1.4 Αίτια

Η βασική αιτία που ουσιαστικά κατευθύνει τους πρωταθλητές, αθλητές στη χρήση μεθόδων και μέσων τόσο αθέμιτων όσο και θεμιτών, προκειμένου να αυξήσουν το αθλητικό τους επίπεδο είναι η έμφυτη ανθρώπινη διάθεση για το καλύτερο, το γρηγορότερο, το δυνατότερο, είναι η διάθεση για βελτίωση. Επίσης, καίριο στοιχείο είναι ο ανταγωνισμός που αποτελεί σημαντικό κομμάτι του αθλητισμού και του πρωταθλητισμού. Η προσπάθεια για βελτίωση και καλυτέρευση είναι στη φύση του ανθρώπου και ιδιαίτερα στον αθλητισμό. Αυτή η άενη προσπάθεια για βελτίωση που αποτελεί και τη βασική αιτία της εξέλιξης του ανθρώπινου γένους προκάλεσε σε αθλητές ανά τους αιώνες την επιδίωξη της συνεχούς βελτίωσης, στην αρχή μέσω της προπόνησης και αργότερα μέσω της διατροφής και κάποιων φυσικών ουσιών. Στις

μέρες μας αυτό έχει εξελιχθεί στη χρήση και χημικών ουσιών. Η ευγενής άμιλλα μεταξύ των αθλητών, αλλά και ο ανταγωνισμός που δημιουργείται στους αθλητικούς αγώνες, οδηγούν στη διαρκή βελτίωση τόσο της αθλητικής επίδοσης όσο και απόδοσης που επιτυγχάνεται με συστηματική προπόνηση, σωστή διατροφή, και λήψη φυσικών και χημικών ουσιών. Οι αρχές του «ευ αγωνίζεστε» και του αθλητικού πνεύματος καθιερώθηκαν για να εξασφαλισθεί ο υγιής ανταγωνισμός και η μη τήρηση των αρχών αυτών επέφερε και επιφέρει τιμωρίες. Η φαρμακοδιεγερση αποτέλεσε την εξαίρεση που επιβεβαίωσε τον κανόνα και εμφανίστηκε σχεδόν ταυτόχρονα με τον αθλητισμό.

Η φαρμακοδιεγερση τείνει να γίνει κανόνας στη σύγχρονη εποχή. Τα αίτια αυτού του φαινομένου είναι πολλά:

α) Η εμπορευματοποίηση του αθλητισμού. Στη σύγχρονη εποχή και ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, τόσο οι ομάδες που λειτουργούν σαν επιχειρήσεις για να επιβιώσουν, όσο και η διεξαγωγή διεθνούς εμβέλειας αγώνων, όπως οι Ολυμπιακοί, τα Παγκόσμια, τα Παναμερικανικά κ.α., χρειάζονται τεράστια οικονομικά κεφάλαια. Σε αυτό το τεράστιο αθλητικό οικοδόμημα έχουν εισβάλει τόσο ιδιώτες επενδυτές οι οποίοι συνεισφέρουν οικονομικά ως χορηγοί ή ως απλοί διαφημιζόμενοι, ενώ και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης έχουν μερίδιο σε αυτό το γιγαντιαίο σόου, μέσω των τηλεοπτικών δικαιωμάτων. Υπέρογκα χρηματικά έπαθλα, υπογραφές συμβολαίων, διαφημίσεις, δίνουν άλλη υπόσταση στον αθλητισμό (Χάντζος, 2004 :29-34). Όλοι αυτοί όμως, προσδοκούν οικονομικά και όχι μόνο οφέλη, προκειμένου να επενδύσουν τα κεφάλαια τους.

Για να υπάρξει διαφήμιση πρέπει να υπάρχουν θεατές και τηλεθεατές και για να υπάρχουν αυτοί πρέπει να υπάρχει ελκυστικός αθλητικός αγώνας και αθλητικό θέαμα το οποίο δημιουργεί η υψηλή αθλητική απόδοση και τα ρεκόρ. Για να δημιουργηθούν αυτά χρειάζεται σκληρή προπόνηση αλλά και επιστημονική υποστήριξη τόσο από τις επιστήμες της Φυσικής Αγωγής, όσο της Ιατρικής και της διατροφολογίας. Από τα παραπάνω καταλαβαίνουμε ότι η σωστή συνεργασία όλων εκείνων που περιβάλλουν τον αθλητή αλλά και ο ίδιος, αποτελούν και επιδιώκουν την αθλητική κορύφωση που μέσα από αυτή θα εξευρεθούν τα οικονομικά κεφάλαια. Η συγκεκριμένη διαδικασία οδηγεί όλους αυτούς που ασχολούνται επαγγελματικά με τον αθλητισμό (αθλητές, προπονητές, μάνατζερ και στελέχη ομάδων), στην αναζήτηση αθέμιτων μέσων και μεθόδων, προκειμένου να διαφυλάξουν ή να επιτύχουν μεγαλύτερη συγκέντρωση

οικονομικών κεφαλαίων τόσο για τη διεξαγωγή μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων όσο και για τη λειτουργία των αθλητικών επιχειρήσεων και εμμέσως για τη διασφάλιση των μεγάλων απολαβών τους. Μήπως τελικά, έμμεσα οι ηθικοί αυτουργοί είναι όλοι αυτοί οι σπόνσορες οι χορηγοί και οι διοργανωτές των μεγάλων διοργανώσεων (Μαυρομάτης, 2002 :193-194); Είναι αμφίβολη η επιθυμία για πάταξη της φαρμακοδιέγερσης ακόμα και αυτών που πρωτοστατούν στην κινητοποίηση αυτή. Επίσης, ένας ντοπαρισμένος αθλητής που πιάνεται προκαλεί μεγάλη ζημιά, όχι μόνο οικονομική αλλά και στο κύρος των χορηγών, είτε του αθλητή είτε της ομάδας και γι' αυτό είναι επίσης αμφίβολη η επιθυμία να πιαστεί.

β) Η επιδίωξη ενός 'καλού συμβολαίου', ενός πριμ, σαν επακόλουθο της νίκης και του ρεκόρ. Η ανταμοιβή των νικητών των Ολυμπιακών Αγώνων στην αρχαιότητα ήταν ένα στεφάνι από κλαδί ελιάς, η αναγνώριση τους από τις κλειστές κοινωνίες που ζούσαν, και κάποια μικρά οικονομικά οφέλη (εκτός από κάποιες εξαιρέσεις) (michanitouchronou). Στη σημερινή εποχή ο νικητής κερδίζει πολλά περισσότερα και σε αυτό συνέβαλε η συνεχής μετάδοση αγώνων σημαντικού επιπέδου από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, και η δημιουργία ενός τεράστιου σε όγκο φίλαθλου κοινού (Παναγιωτόπουλος, 2000 :437). Σήμερα ο πρωταθλητής, ο ολυμπιονίκης, ο κάτοχος παγκόσμιας επίδοσης, μέσω της δημοσιότητας, αποκτά πολύ μεγαλύτερη δόξα και φήμη. Οι πρωταθλητές εισπράττουν χρήματα είτε από τους χορηγούς, είτε ως πριμ για κάποια νίκη, είτε από την ομάδα και τον πρόεδρό της (γιατί και αυτή είχε οικονομικό όφελος), είτε από την ομοσπονδία, είτε ακόμα και από την πολιτεία, αν η νίκη που πέτυχαν ήταν κάτω από τη σκέπη της εθνικής ομάδας. Η νίκη, το ρεκόρ, η σπουδαία εμφάνιση, είναι απαραίτητα για τη συνέχιση της χορηγίας ή την εξασφάλιση μιας καινούργιας. Προκειμένου λοιπόν ο αθλητής να πετύχει όλα τα παραπάνω, εξωθείται στη χρήση αθέμιτων μέσων και μεθόδων. Ακόμα και όταν οι αθλητές δεν υποκύπτουν στον πειρασμό του χρήματος και της φήμης, η πίεση από το φιλικό και οικογενειακό περιβάλλον είναι αφόρητη και πολλές φορές κάμπτε τις αντιστάσεις τους.

γ) Το σύνδρομο της φαρμακοδιέγερσης και πολυφαρμακείας ως παθολογικό γνώρισμα της κοινωνίας. Η φοβερή εξέλιξη στον τομέα των φαρμάκων τροφοδοτεί την κοινωνία και ολόκληρο τον αθλητικό χώρο με φάρμακα. Περισσότερο σήμερα, ολόκληρη η κοινωνία καταφεύγει στη χρήση βιταμινών και φαρμάκων, προκειμένου να ανταπεξέλθει στις ανάγκες της εργασίας, των σπουδών κ.τ.λ. Μέσα σε ένα τέτοιο

περιβάλλον οι αθλητές περιβάλλονται από αμέτρητες επιλογές, νόμιμες και μη, για τη βελτίωση της απόδοσής τους με την πρόσβαση σε αυτές, ευκολότερη από ποτέ.

δ) Ο πολλαπλασιασμός των αθλητικών αγώνων, η γιγάντωση των υποχρεώσεων των αθλητών και η υπέρμετρη αύξηση του βαθμού δυσκολίας των αγώνων. Οι χορηγοί που επένδυσαν κεφάλαια είτε σε ομάδα, είτε σε αθλητές, ασκούν πιέσεις για περισσότερους αγώνες, έτσι ώστε να έχουν μεγαλύτερη προβολή και διαφήμιση άρα και υψηλότερα κέρδη. Τα ολοένα και μεγαλύτερα κέρδη από τηλεοπτικά δικαιώματα και διαφημίσεις για αθλητικές εταιρείες, ομοσπονδίες, αποτελούν μοχλό πίεσης για τη δημιουργία και διοργάνωση καινούργιων αγορών και πρωταθλημάτων. Στο ποδόσφαιρο ας πούμε, οι παίκτες υψηλού επιπέδου είναι υποχρεωμένοι να λάβουν μέρος σε ένα τεράστιο αριθμό αγώνων κάθε χρονιά αφού εκτός τους εγχώριους αγώνες (πρωταθλήματος, κυπέλλου), υπάρχουν τα πρωταθλήματα Ευρώπης, τα κύπελλα, τα πρωταθλήματα Αμερικής κ.α. με συνεχώς μεγαλύτερες υποχρεώσεις για τις ομάδες που πρωταγωνιστούν. Οι ομάδες και κατ' επέκταση οι παίκτες μπορεί να παίζουν δύο ή και τρία παιχνίδια την εβδομάδα. ενώ η αγωνιστική περίοδος φτάνει πολλές φορές και πάνω από τους έντεκα μήνες τη χρονιά του Μουντιάλ ή των πρωταθλημάτων που συμμετέχουν οι εθνικές ομάδες. Η φυσική εξόντωση των αθλητών είναι βεβαία μέσα σε τέτοιες συνθήκες, χωρίς φυσική και ψυχική αναζωογόνηση. Μέσα σε ένα τέτοιο πρόγραμμα η μόνη λύση είναι η χρήση φαρμάκων απαγορευμένων και μη, προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους, χωρίς να υπάρχει κίνδυνος για τα οφέλη που έχουν κερδίσει με τόσο κόπο (Μαυρομάτης, 2002 :197). Κάτι παρόμοιο συμβαίνει στα περισσότερα αθλήματα, με αποτέλεσμα να θεωρείται αδύνατη η συμμετοχή αθλητών που κάνουν μόνο σκληρή προπόνηση, τρώνε σωστά, και παίρνουν απλές βιταμίνες. Η συμμετοχή σε αγώνες υψηλού επιπέδου έχει αρχίσει να προϋποθέτει χρήση ουσιών, για να πρωταγωνιστήσεις π.χ. ποδηλασία (Lance Armstrong [wikipedia]).

ε) Η μεγάλη διάχυση του ντόπινγκ στην κοινωνία και στο χώρο του πρωταθλητισμού σε συνδυασμό με τα αδύναμα σημεία του ελεγκτικού μηχανισμού (doping control) λειτουργούν πολλαπλασιαστικά. Είναι ευρέως διαδεδομένη στο χώρο του αθλητισμού η αντίληψη ότι πολλοί αθλητές κάνουν χρήση αναβολικών χωρίς αυτοί να πιάνονται, γεγονός που συχνά εξωθεί άλλους 'καθαρούς' αθλητές να καταφύγουν στη χρήση, αφού δεν υπολείπονται ούτε σε ικανότητες ούτε σε ταλέντο, και που παρόλο την εξαντλητική

προσπάθεια και τον αγώνα τους, δεν κατάφεραν να διακριθούν και να συναγωνιστούν τους πρώτους (Παπαλουκάς, 1995 :51).

στ) Η αδυναμία της πολιτείας καθώς και του νομοθετικού πλαισίου να ελέγξει το κύκλωμα παραγωγής, εμπορίας, και διάθεσης παράνομων ουσιών, κυρίως εκείνων που προκαλούν βλάβη στον οργανισμό των αθλητών. Επίσης, η αδυναμία ενημέρωσης των αθλητών για τις επιπτώσεις αλλά και τους κινδύνους που ελλοχεύουν από τη χρήση αυτών των ουσιών. Η ενημέρωση υπάρχει μόνο αποσπασματικά χωρίς να είναι συνεχόμενη και συνήθως μόνο μετά από προσωπική ενασχόληση του αθλητή, κυρίως μέσω διαδικτύου, με αποτέλεσμα την ασυνείδητη ουσιαστικά χρήση, χωρίς επίγνωση των συνεπειών που επιφέρουν.

ζ) Ο εθνικισμός κάποιων υψηλόβαθμων αθλητικών στελεχών αλλά και οι πολιτικές φιλοδοξίες ορισμένων. Πολύ συχνά σε διάφορα κράτη, βλέπουμε πολιτικούς, π.χ υπουργούς, αλλά και υψηλόβαθμα αθλητικά στελέχη να ανέχονται αλλά ακόμα και να προωθούν, να συγκαλύπτουν, χρήση απαγορευμένων ουσιών και μεθόδων, λόγω είτε ιδίου οφέλους, προκειμένου να είναι σημαντικοί, να είναι κάποιοι, χωρίς να έχουν κανένα ρίσκο (youtube, doping for gold), είτε υψηλού πατριωτικού αισθήματος, με σκοπό να καρπωθούν κάποιες διεθνείς επιτυχίες αθλητών της χώρας τους. Η επαφή με διάσημους αθλητές βοηθά στη βελτίωση της δημόσιας εικόνας των πολιτικών. Επίσης, μέσω των διεθνών αθλητικών επιτυχιών εδραιώνονται πολλά απολυταρχικά καθεστώτα, ενώ κράτη από την αφάνεια ανατέλλουν και πρωταγωνιστούν στην παγκόσμια σκηνή. Το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα τέτοιας χώρας είναι αυτό της πρώην Ανατολικής Γερμανίας που μέσω του αθλητισμού και των μεταλλίων σε μεγάλες διοργανώσεις, προσπαθούσε να κερδίσει και να επιδείξει την αθλητική ανωτερότητα της ως κράτος, βασιζόμενη στο «Εθνικό σχέδιο 14-25». Η διαφορά της Ανατολικής Γερμανίας με τα υπόλοιπα κράτη ήταν ότι το ντόπινγκ ήταν «τακτικό, γραφειοκρατικό, συνταγογραφημένο». Μέσα σε 20 χρόνια φαίνεται ότι είχαν ντοπαριστεί περισσότεροι από 10.000 αθλητές από το κράτος, οι περισσότεροι χωρίς καν να το γνωρίζουν. Μετά την κατάρρευσή της έγινε σωρεία καταγγελιών για Εθνικό ομαδικό ντόπινγκ που κατευθύνονταν από το ίδιο το κράτος (doping for gold, youtube.com). Πιο πρόσφατα ένα δημοσίευμα της εφημερίδας Sunday Times προκάλεσε παγκόσμια ανησυχία, αφού σε δείγμα 5000 αθλητών βρέθηκαν 800 αθλητές με μη φυσιολογικές τιμές, που κατέκτησαν 146 μετάλλια. Ανάμεσά τους και η Ελλάδα

που κατείχε μία από τις πρώτες θέσεις (Λούκα, 2016- BHMAgazino/ φάκελος ντόπινγκ).

η) Η γρήγορη επάνοδος μετά από ένα τραυματισμό ή η ανάγκη διατήρησης του αθλητή σε υψηλό επίπεδο παρά το προχωρημένο της ηλικίας του (Moller, 2010 :32-40) ή ακόμα και η μείωση βάρους, προκειμένου να διεκδικήσει μία διάκριση ή μία συμμετοχή σε ένα μεγάλο αγώνα (Παπαλουκάς, 1995 :48).

θ) Ψυχολογικοί λόγοι και κυρίως για την καταπολέμηση του υπερβολικού άγχους και της ανασφάλειας.

η) Το περιβάλλον των αθλητών από τους συγγενείς, μέχρι τον προπονητή, τον αρχηγό της ομάδας, και το γιατρό, μπορεί να συμβάλει άθελα ή ηθελημένα στις πιέσεις που ασκούνται στους αθλητές σύμφωνα με το ευρωπαϊκό κοινοβούλιο (eur-lex.europa.eu).

1.5 Κίνητρα

Ως κίνητρο ορίζεται ο λόγος, ή οι λόγοι, για τους οποίους το άτομο ξεκινάει μία νέα κατάσταση. Τα κίνητρα αποκτώνται σε διάφορες ηλικιακές φάσεις της ζωής του ατόμου, ενώ οφείλονται τόσο σε εσωτερικές όσο και σε εξωτερικές αιτίες της συμπεριφοράς του. Στις πρώτες έγκεινται οι στόχοι, οι αξίες, οι ανάγκες και οι επιθυμίες που θεσπίζονται από το άτομο, ενώ στις δεύτερες συγκαταλέγονται οι παράγοντες από το περιβάλλον στο οποίο ανήκει, όπως οι ιδιάζουσες οικονομικές και κοινωνικές παροχές που προσφέρονται ανάλογα με την κάθε περίπτωση. Η κατηγοριοποίηση των κινήτρων αφορά τον τρόπο με τον οποίο αυτά δημιουργούνται, δηλαδή πρόκειται για εγγενή ή επίκτητα, φυσιολογικά, βιολογικά ή ψυχολογικά. Εγγενή είναι τα κίνητρα που βασίζονται σε κληρονομικούς παράγοντες όπως τα ένστικτα, ενώ τα επίκτητα προκύπτουν από την συσχέτιση του ατόμου με το περιβάλλον στο οποίο ανήκει. Φυσιολογικά είναι αυτά που ενεργοποιούνται αυτόματα από τη φύση του ατόμου, ώστε να επιτευχθεί η φυσιολογική λειτουργία του οργανισμού του. Τα βιολογικά είναι εκείνα που θέτει καθημερινά το άτομο με στόχο την επιβίωση του, ενώ τα ψυχολογικά προκύπτουν ως απόρροια της ψυχοσύνθεσης του ατόμου μέσα από την αλληλεπίδραση του με το περιβάλλον.

Μία ακόμη διαφοροποίηση που εντοπίζεται στην περίπτωση των κινήτρων είναι αυτή των συνειδητών και των ασυνειδητών. Πολλές φορές η συμπεριφορά και κατ' επέκταση η ενέργεια ενός ατόμου για την επίτευξη ενός στόχου μπορεί να μην βασίζεται σε μελετημένα βήματα. Ως στόχος ορίζεται η τελική συνθήκη στην οποία επιδιώκει να κατευθυνθεί το άτομο, στον οποίο όμως πολλές φορές, καταλήγει εντελώς ασυνείδητα, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις και ανεξέλεγκτα.

Στον αθλητισμό η σημαντικότητα των κινήτρων εντοπίζεται σε μικρή ηλικία καθώς από νωρίς αρχίζουν να διαμορφώνονται οι προϋποθέσεις για την εξέλιξη του αθλητή. Στην διάρκεια της πορείας του τα κίνητρα εμφανίζουν μια σχετική συνέπεια με εκείνα που θεσπίστηκαν στο ξεκίνημα του, ενώ αυτό που αλλάζει είναι ο τρόπος με τον οποίο επιδιώκει να φτάσει στο επιθυμητό αποτέλεσμα. Οι βασικές αρχές και λόγοι λοιπόν, που συντελούν στην δημιουργία των κινήτρων μπορεί να μην διαφέρουν ως προς την δομή τους, διαφέρουν όμως στον τρόπο αντιμετώπισης τους. Αυτός είναι ανάλογος της προσωπικότητας του αθλητή, του χώρου και του χρόνου που αυτά παράγονται.

Στον πρωταθλητισμό η δημιουργία κινήτρων παρουσιάζει ομοιότητες με την δημιουργία κινήτρων σε χαμηλότερο αθλητικό επίπεδο αφού σε κάθε περίπτωση, ως κύριος λόγος ενεργοποίησης του αθλητή, είναι η νίκη. Η βελτίωση στην περίπτωση του πρωταθλητισμού με απώτερο σκοπό την νίκη σχετίζεται με την γενικότερη σημασία του τελευταίου. Αναλυτικότερα, ο πρωταθλητισμός αποτελεί τρόπο ζωής για εκείνους που κατάφεραν να φτάσουν στο απαιτούμενο επίπεδο ενώ οι ίδιοι λαμβάνουν από αυτόν ψυχικά, κοινωνικά και ενίοτε οικονομικά οφέλη. Έτσι, η διατήρηση της παραμονής των αθλητών σε επίπεδο πρωταθλητισμού συνεχίζεται και μετά την «αθλητική τους καταξίωση». Άλλωστε, ο αθλητής που βίωσε μία φορά την προσωπική ικανοποίηση, το αθλητικό κύρος και την κοινωνική επιβεβαίωση που επιφέρει ο πρωταθλητισμός, είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα αγωνίζεται για την επανάληψη της απόκτησης τους στο μέλλον.

Παρόλα αυτά, ο τρόπος με τον οποίο επιδιώκουν οι πρωταθλητές να οδηγηθούν στο επιθυμητό γι' αυτούς αποτέλεσμα, διαφέρει των υπολοίπων αθλητών. Για την επίτευξη των στόχων χρησιμοποιούνται θεμιτά μέσα, όπως η συνεχής ατομική προσπάθεια, η ισορροπημένη διατροφή και η αποχή από διασκεδάσεις κατά την περίοδο προετοιμασίας. Από την άλλη, πολλές είναι οι φορές που ο αθλητής καταφεύγει σε αθέμιτα μέσα για την ενίσχυση των φυσικών δυνατοτήτων του με αποτέλεσμα να

οδηγείται στη χρήση χημικών ουσιών, όπως τα αναβολικά ή αλλιώς το ντόπινγκ. *«Όπως πάντοτε βέβαια, η αλήθεια είναι πολύ πιο οδυνηρή. Από μόνη της η προπόνηση και οι θυσίες δεν επαρκούν. Προκειμένου να ανεβεί κανείς στην κορυφή, θα πρέπει να μετέλθει όλα τα μέσα»* (www.tovima.gr, 24-11-2008).

1.6 Ηθική

Διάφορα θέματα ηθικής έχουν ανακύψει στα πλαίσια των συμπεριφορών που περιβάλλουν τον αθλητισμό. Το ντόπινγκ προκαλεί ηθική ανυποληψία, γι' αυτό χρειάζεται να ασχοληθούμε με την ηθική υπόσταση του. Υπάρχουν διάφοροι συγγραφείς που άλλοι αποδοκιμάζουν και άλλοι επιδοκιμάζουν αυτό το φαινόμενο του αθλητισμού, αυτές τις τεχνητές μεθόδους αθλητικής υπεροχής. Ποιο είναι άραγε το ηθικό επιτρεπτό όριο για τη χρήση αναβολικών; Κανένας δεν θα κερδίσει, αν παραβεί τους κανονισμούς του αθλητισμού. Όσοι παραβαίνουν αυτούς τους κανόνες είναι ανεπαρκείς όχι γιατί δεν αγωνίζονται με βάση τους κανόνες αλλά και σε ηθικό επίπεδο γιατί παραβαίνουν τον τρόπο διεξαγωγής των αγώνων (Ψούνη, 2016 :71).

Στην αρχαία Ελλάδα το αθλητικό ήθος και πνεύμα βασίζονταν σε σταθερές θεμελιώδεις αξίες σύμφωνα με τις οποίες η συμμετοχή ήταν σαφώς ανώτερη από την νίκη. Ο αγώνας ήταν κάτι πολύ σημαντικό για τον αρχαίο Έλληνα και αυτό εντάσσονταν στο πνεύμα της άμιλλας, της φιλίας, της ειρήνης. Η νίκη είχε ηθικό βάρος, γιατί ήταν απόδειξη του δικαίου καθώς και βούληση, θέλημα των θεών. Στη σύγχρονη εποχή τόσο η έννοια του δικαίου, όσο και η έννοια του υγιούς συναγωνισμού φαίνονται να χάνονται στο βωμό του κέρδους και της εμπορευματοποίησης. Το αθλητικό ιδεώδες και οι αξίες που πρεσβεύει στοχοποιούνται τόσο από το ντόπινγκ, όσο και από την εμπορευματοποίηση, και την λογική, ότι τα πάντα θυσιάζονται στο βωμό του κέρδους. Η έννοια της «ευγενούς άμιλλας» είναι ένας ηθικός κώδικας και μια αξία που υπάρχει μέσα στον αθλητισμό. Η συμμετοχή στον αγώνα είναι μία τέτοια ηθική αξία που δίνει διδάγματα. Τόσο η έννοια της συμμετοχής όσο και της ευγενούς άμιλλας είναι ηθικές αξίες που υπερβαίνουν το χώρο του αθλητισμού και αποτελούν κώδικες ηθικής που θα μπορούσαν να υπάρχουν ανάμεσα σε λαούς και ανθρώπους. Ο αθλητισμός είναι κομμάτι του ανθρώπου, είναι μέσο εξύψωσης του. Με την ευγενή άμιλλα ο αθλητής προσπαθούσε να δοξάσει την χώρα του κερδίζοντας τους αντιπάλους του και όχι

υπερβαίνοντας τις ανθρώπινες ικανότητες του. Ο αγώνας γίνονταν για το στεφάνι ελιάς και τον έπαινο των συμπολιτών του. Αθλητικές πρακτικές κυρίως της σύγχρονης εποχής, όπως το ντόπινγκ, που μετατρέπουν το θεμιτό συναγωνισμό σε αθέμιτο ανταγωνισμό, υποβαθμίζουν το αθλητικό ήθος σε κάτι ευτελές, αφαιρώντας τον παιδαγωγικό ρόλο του αθλητισμού. Σήμερα ο αθλητισμός είναι ένα γρανάζι της ανταγωνιστικής οικονομίας, η οποία τον έχει μετατρέψει σε ένα θέαμα επί πληρωμή. Ο αθλητής έχει μετατραπεί σε μία μηχανή παραγωγής κέρδους που άθελά του ευτελίζει την γνήσια αθλητική ιδέα, με αντάλλαγμα το κέρδος, τη φήμη, το προσωπικό όφελος. Ο αθλητισμός αποτελεί την καλύτερη επένδυση για τον επιχειρηματία που θέλει να πουλήσει τα προϊόντα του. Ποιος δεν θα τα αγοράσει όταν τα προτιμάει ο καλύτερος; Όλο το σύστημα του αθλητισμού δουλεύει για το κέρδος και το θέαμα, που πάλι θα φέρει κέρδος. Ο αθλητής είναι μέρος αυτού του συστήματος και δέσμιος αυτής της κατάστασης στην οποία έχει εθιστεί, αφού όλο και περισσότερο θέλει νίκες και κέρδη. Αυτός ο αθλητής όμως αποκόβεται από τις κλασικές αθλητικές αρχές και ευτελίζει το αθλητικό ήθος αφού γίνεται μέρος του συστήματος που έχει μοναδικό στόχο τη μέγιστη απόδοση και το κέρδος. Αυτή η νοοτροπία οδηγεί στο ντόπινγκ και στη χρήση αθέμιτων μέσων αφού αυτοσκοπός είναι μόνο η νίκη.

Είναι ηθικά απαράδεκτες τόσο οι τακτικές αλλοτρίωσης του αθλητικού ιδεώδους όσο και της υποταγής των αθλητών στην εμπορευματοποίηση και το σύστημα. Ο Γερμανός φιλόσοφος Ιμάνουελ Καντ είχε πει: «πράττε έτσι ώστε να χρησιμοποιείς την ανθρωπότητα, τόσο στο πρόσωπό σου όσο και στο πρόσωπο κάθε άλλου ανθρώπου, ταυτόχρονα ως σκοπό και ποτέ μόνο ως μέσο» (Καντ, 1984 :81). Σύμφωνα με τον Καντ, σκοπός σε όλες τις πράξεις, οποιουδήποτε, είτε αυτές στρέφονται προς τον εαυτό του είτε προς άλλο έλλογο ον πρέπει να είναι πάντα ο άνθρωπος. Στο χώρο του αθλητισμού οι αθλητές πολλές φορές «πραγματοποιούνται» και χρησιμοποιούνται ως μέσον, προκειμένου να επιτευχθούν διάφοροι σκοποί. Ένα τέτοιο μέσο είναι το ντόπινγκ, για να επιτευχθεί και ο σκοπός, που συνήθως είναι το κέρδος. Η χρησιμοποίηση των αθλητών για την επίτευξη άλλων σκοπών, ευτελίζει την έννοια του δίκαιου αγώνα, της «ευγενούς άμιλλας», του ίδιου του «αθλητικού ιδεώδους», ενώ ποδοπατούνται αξίες και ιδανικά, έννοιες που πρέπει να εμπνέουν τη σύγχρονη κοινωνία.

Στο σύγγραμμά του «Τα θεμέλια της μεταφυσικής των ηθών» ο Καντ μίλησε για την ηθικότητα των ανθρώπινων πράξεων. Το κριτήριο αυτό αποτελεί γνώμονα της εκάστοτε πράξης. Σύμφωνα με αυτή τη φιλοσοφία, πράξεις όπως το ντόπινγκ δεν είναι ηθικές. Ο αθλητής που κάνει χρήση ντόπινγκ δεν γίνεται να επιθυμεί ο γνώμονας της πράξης του να γίνεται καθολικός νόμος, ούτε να είναι ηθικός, αλλά ούτε η πράξη του ν' αποτελεί εξαίρεση. Ο γνώμονας των αθλητών που ντοπάρονται δεν θα γίνει ποτέ ηθικός σύμφωνα με τον Καντ, γιατί τα κίνητρα των πράξεών τους είναι εγωιστικά και απώτερο σκοπό έχουν το προσωπικό όφελος. Ο κύριος λόγος που το ντόπινγκ δεν θα γίνει ποτέ καθολικός νόμος είναι γιατί διαφθείρει το αθλητικό ιδεώδες. Επίσης, ο Καντ θεωρούσε ότι οι ηθικές έννοιες πηγάζουν *a priori* μέσα από τη λογική. Η ηθικότητα πηγάζει μέσα από την καθαρή λογική ανεξάρτητα από τις εμπειρίες, γιατί οι εμπειρίες περιέχουν μέσα τους ροπές, ένστικτα, και αισθησιακές ορμές τα οποία δεν συμβαδίζουν με το κριτήριο της ηθικότητας (Kant, 1984 :57). Ο αθλητής που βλέπει γύρω του άλλους αθλητές να αποκτούν φήμη, πλούτο, δόξα χρησιμοποιώντας αναβολικά έχει την ανάγκη να ακολουθήσει τον ίδιο δρόμο με οποιοδήποτε κόστος. Μέσα δηλαδή από την εμπειρία του αυτή, γεννιούνται ροπές και εγωιστικά κίνητρα, που τον ωθούν στη χρήση αναβολικών με σκοπό το ίδιον όφελος. Η ανθρώπινη θέληση είναι κριτήριο ηθικότητας, και χαρακτηρίζεται από την ικανότητα της επιλογής εκείνου που η λογική, ανεξάρτητα από την εμπειρία, θεωρεί ως καλό. Αν η λογική κατευθύνει τη θέλησή μας, τότε ο αθλητής δεν θα ακολουθήσει το δρόμο των αναβολικών και της υποβάθμισης του αθλητισμού.

Ο Ιταλός συγγραφέας Νικολό Μακιαβέλι, αντίθετα από τη φιλοσοφία του Καντ στο έργο του «ο Ηγεμόνας» καθορίζει τρόπους δράσης και συμπεριφοράς οι οποίοι είναι απομονωμένοι από διαχρονικές φιλοσοφικές σταθερές. Προσπαθώντας να δημιουργήσει προς τους εκάστοτε ηγέτες ένα πολιτικό εγχειρίδιο υποστηρίζει ότι ο εκάστοτε ηγεμόνας, προκειμένου να διατηρηθεί στην εξουσία θα πρέπει να διαχωρίζει την ηθική που εφαρμόζει, από την ατομική ηθική. Επίσης θεωρεί ότι ο άνθρωπος δεν είναι τέλειος, οπότε πρέπει να προφυλάσσεται από τα ελαττώματά του και να είναι συνετός (Μακιαβέλι, 2015 :88). Σύμφωνα με τον Μακιαβέλι, ο άνθρωπος θα πρέπει να μάθει να λειτουργεί ανάλογα με τις περιστάσεις και τα ζητήματα που προκύπτουν και να εξετάζει την κάθε περίπτωση διαφορετικά, αφού θα πρέπει να μάθει να μην είναι πάντοτε καλός. Ο ηγεμόνας θα πρέπει να προκαλεί φόβο και να κάνει τα πάντα για να μη διακινδυνεύσει την εξουσία του και τη διακυβέρνηση του κράτους του. Για το

Μακιαβέλι ύψιστη σημασία έχει ο σκοπός, ενώ δεν θέτει περιορισμούς στα μέσα προκειμένου να επιτευχθεί, καθώς δεν λαμβάνεται υπόψη και ο ηθικός χαρακτήρας της πράξης. Ο αθλητής μπορεί να παραλληλισθεί με τον ηγεμόνα του Μακιαβέλι που κάνει τα πάντα για το προσωπικό όφελος και το κέρδος. Αφού ο σκοπός μπορεί να επιτευχθεί, δηλαδή να φτάσει στη νίκη, τότε δεν χρειάζεται να εξετάσουμε τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν, δηλαδή τα αναβολικά. Προφανώς, υπάρχει απόσταση μεταξύ του ηγεμόνα και του αθλητή, γιατί ο ένας κυβερνάει ενώ ο άλλος θέλει να κερδίζει και κάνει χρήση αναβολικών. Η κοινή συνισταμένη και των δύο είναι ότι, προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός, χρησιμοποιούν οποιοδήποτε διαθέσιμο μέσο. Ο αγώνας κατά του ντόπινγκ είναι ο αντίλογος στα λόγια του Μακιαβέλι 'Ο σκοπός αγιάζει τα μέσα'. Δεν πρέπει να είμαστε ενάντια στην ολοένα και μεγαλύτερη βελτίωση των επιδόσεων, δεν λέμε όχι στα ρεκόρ, απλά στα μέσα υπάρχουν κανόνες.

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι το ντόπινγκ αποτελεί μάλιστα στο χώρο του αθλητισμού. Η μορφή που έχει πάρει τα τελευταία χρόνια συμβάλλει όλο και περισσότερο στην υποβάθμιση του γνήσιου αθλητικού πνεύματος, το οποίο πλήττεται βάνανσα από συμπεριφορές και πρακτικές που απώτερο σκοπό έχουν το κέρδος και το προσωπικό όφελος. Η έννοια της 'ευγενούς άμιλλας' και του 'αγωνίζεσθαι' πρέπει να επικρατήσουν ξανά, εξοστρακίζοντας αθέμιτες πρακτικές που συμβάλλουν στην υποβάθμιση τους.

Πολλοί αθλητές αψηφούν τις βλάβες που μπορούν να προέλθουν από το ντόπινγκ και τα αναβολικά. Όμως ο Κάντ στο σύγγραμμά του «Μεταφυσική των ηθών» αναφέρει, ότι το πρώτο καθήκον του ανθρώπου προς τον εαυτό του είναι η αυτοσυντήρηση του. Το ένστικτο της επιβίωσης υπάρχει πάντα στον άνθρωπο, μαζί με αυτό της αυτοσυντήρησης, που πρέπει να διατηρεί την υγεία του σε ένα καλό-επιθυμητό επίπεδο. Το ακριβώς αντίθετο από το καθήκον για αυτοσυντήρηση είναι η αυτοχειρία. Η χρήση αναβολικών είναι μία ενέργεια που βλάπτει πολύ σοβαρά τον οργανισμό του ατόμου και στρέφεται ενάντια στο πρώτο καθήκον προς τον εαυτό του, που είναι η αυτοσυντήρηση σύμφωνα με τον Καντ.

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε ότι το 'αθλητικό ιδεώδες' και οι σταθερές που πρεσβεύει απειλούνται περισσότερο από ποτέ. Το καθήκον μας απέναντι στον εαυτό μας και στους συναθλητές μας, η 'ευγενής άμιλλα' και το 'αγωνίζεσθαι', με σεβασμό στους αθλητικούς κανόνες, αποτελούν ιδανικά που πρέπει να κερδηθούν ξανά. Είναι απαραίτητη περισσότερο από κάθε άλλη φορά, η ηθική διερεύνηση των προβλημάτων

που έχουν εμφανιστεί λόγω της μετατροπής του αθλητισμού σε θέαμα, ώστε να διατηρήσουν όσο πιο ακέραιο γίνεται το γνήσιο αθλητικό πνεύμα.

1.6.1 Υποστηρικτές του ντόπινγκ

1.6.1.1 Julian Savulescu

Ένας από τους σημαντικότερους υποστηρικτές των μεθόδων ενίσχυσης και ένθερμος υποστηρικτής της σωματικής βελτίωσης, ο βιοηθικολόγος και φιλόσοφος Julian Savulescu, βλέπει θετικά τη λογική χρήση διαφόρων μεθόδων ενίσχυσης της απόδοσης στον αθλητισμό αλλά και τη χρήση φαρμακευτικών ουσιών όταν αυτές δεν επηρεάζουν σημαντικά την υγεία των αθλητών. Το ντόπινγκ αποτελεί ένα διαχρονικό ζήτημα στο χώρο του αθλητισμού. Όλοι οι αθλητές αφιερώνουν τη ζωή τους αναζητώντας τρόπους ενίσχυσης της απόδοσης τους προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις μεγάλων αγώνων και διοργανώσεων. Ένας τέτοιος αγώνας είναι ο ποδηλατικός γύρος Γαλλίας, ο οποίος είναι ένα ανθρώπινο τεστ αντοχής και στοχοπροσήλωσης, όμως είναι και ένας από τους αγώνες με τα μεγαλύτερα σκάνδαλα ντόπινγκ στον αθλητισμό (Savulescu, Foddy, 2011 :304). Σύμφωνα με τον Savulescu το ντόπινγκ στο γύρο της Γαλλίας αποτελεί μέρος του πνεύματος και του χαρακτήρα αυτού του αγώνα. Η χρήση ουσιών και τα σκάνδαλα ντόπινγκ είναι αναπόφευκτα για τους αθλητές προκειμένου να ανταπεξέλθουν στο μέγεθος του αγώνα. Η απίστευτη πίεση για νίκη καθώς και οι νέοι μέθοδοι ντόπινγκ, υπερτερούν των δυνατοτήτων του αντιντόπινγκ κοντρόλ. Σύμφωνα με τον Savulescu ο αγώνας ενάντια στα αναβολικά και τις μεθόδους ντοπαρίσματος είναι μάταιος για αυτό υπάρχουν δύο επιλογές, είτε θα έχουμε τη συνέχιση αυτού του μάταιου αγώνα κατά των αναβολικών, είτε θα υπάρξει μία καινούργια προσέγγιση κατά την οποία θα επιτραπεί η χρήση ουσιών στο επίπεδο που θα είναι εξασφαλισμένη η υγεία των αθλητών, χωρίς να επηρεαστεί το κλασικό αθλητικό πνεύμα-ιδεώδες (Savulescu, Foddy, 2011 :305). Διάφορες μέθοδοι ντοπαρίσματος που εφαρμόζονται τα τελευταία χρόνια απευθύνονται σε αθλητές με οικονομική άνεση π.χ μετάγγιση αίματος, η χορήγηση ορμονών κ.τ.λ. Φαίνεται ότι το σύστημα επιβραβεύει εκείνους που είναι τυχεροί και έχουν εκ γενετής προικισθεί με σωματικά χαρίσματα, αλλά και εκείνους που είναι πλούσιοι. Το αθλητικό σύστημα, σύμφωνα με τον ίδιο, έπρεπε να δημιουργήσει ειδικά τεστ που θα τα πραγματοποιεί πριν από κάθε αγώνα. Σε αυτά τα

τεστ είναι απαραίτητο να υπάρχει ένα όριο που κανείς αθλητής δεν θα πρέπει να ξεπερνάει. Επίσης, κάθε αθλητής, από τη στιγμή που δεν θα διατρέχει κίνδυνο η υγεία του, θα μπορεί να κάνει χρήση απαγορευμένων ουσιών μέχρι αυτό το όριο. Η παράδοξη αυτή τακτική θα αποτελέσει την λύση στην αλόγιστη χρήση αναβολικών αφού πιστεύει ότι η ασφαλής χρήση ουσιών, από τη στιγμή που δεν προξενεί ιδιαίτερες βλάβες στον οργανισμό, μαζί με τα ειδικά τεστ πριν τον αγώνα, θα είναι η λύση του προβλήματος.

Η ελεγχόμενη αυτή χρήση συνάδει όμως με το αθλητικό ιδεώδες; Οι έννοιες και οι αξίες που χαρακτηρίζουν το αθλητικό πνεύμα είναι αυτές της ομαδικότητας, της αλληλεγγύης, του δίκαιου αγώνα, καθώς επίσης και του σεβασμού στον εαυτό μας, αλλά και στους άλλους αθλητές. Πέρα από αυτές τις κλασικές αξίες ο Savulescu πιστεύει και η σωματική αριστεία του ανθρώπου μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσα από την τελειοποίηση των ικανοτήτων του αθλητή, σε κάθε άθλημα που υπάρχουν συγκεκριμένοι κανόνες (Savulescu, Foddy, 2011 :309). Επίσης πιστεύει ότι από τη στιγμή που υπάρχουν ουσίες π.χ καφεΐνη, κρεατίνη, που συμβάλλουν σημαντικά στη βελτίωση της απόδοσης των αθλητών, και δεν προκαλούν προβλήματα υγείας, θα έπρεπε να αποτελέσουν οι ουσίες αυτές τον οδηγό, για ν' ανοίξει ο δρόμος για τη χρήση απαγορευμένων ουσιών που δεν δημιουργούν κινδύνους για την υγεία. Η ουσία του πρωταθλητή είναι η νίκη για την οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί κάθε μέσο.

Συμπερασματικά, ο Savulescu είναι υπέρμαχος της χρήσης αναβολικών με μέτρο, έχοντας ως πρώτο του μέλημα την υγεία των αθλητών αλλά και τη βελτίωση του αθλητισμού. Σύμφωνα με τις αξίες του αθλητισμού οι απόψεις αυτές είναι προβληματικές. Ο αθλητισμός πρεσβεύει τις αξίες της ομαδικότητας, της στοχοπροσήλωσης, της επιμονής, της αλληλεγγύης, του 'fair play', του σεβασμού. Ακόμα και αν η χρήση αναβολικών θεωρηθεί νόμιμη τότε πολλές από τις παραπάνω αξίες χάνονται. Ο θεμιτός συναγωνισμός θα μετατραπεί σε αθέμιτο ανταγωνισμό, καθώς νικητής δεν θα βγαίνει ο καλύτερος, αλλά αυτός με την καλύτερη θεραπεία. Επίσης, η αποδοχή του θα προάγει τον αθέμιτο ανταγωνισμό και τις οικονομικές ανισότητες. Ανισότητες που υπάρχουν ακόμα και σήμερα στο χώρο των αναβολικών και του αθλητισμού. Επίσης, η πρότασή του για συνεχείς αιματολογικές εξετάσεις για την αποφυγή του ανεξέλεγκτου ντόπινγκ δεν είναι βιώσιμη αφού έχει αποδειχθεί ότι η χρήση απαγορευμένων ουσιών επιβαρύνει αποδεδειγμένα τον ανθρώπινο οργανισμό.

1.6.1.2 John Harris

Ο βρετανός φιλόσοφος και συγγραφέας είναι υπέρμαχος της ιδέας της ανθρώπινης ενίσχυσης αφού τη θεωρεί ηθικό καθήκον του ανθρώπου. Οι τεχνολογίες ενίσχυσης θα φέρουν τέτοιες αλλαγές που θα βελτιώσουν ολόκληρη την ανθρωπότητα προς το καλύτερο. Πρέπει να συμβούν τέτοιες αλλαγές που θα επεκτείνουν το περιθώριο για μεγαλύτερη εξέλιξη του ανθρώπινου είδους και που θα εγγυηθούν την ανθρώπινη ουσία, αν επιθυμούμε η ανθρωπότητα να ξεπεράσει τα όρια της. Σύμφωνα με τον Βρετανό φιλόσοφο η χρήση των εφαρμογών αυτών θα επιτρέψει στον άνθρωπο να γίνει καλύτερος σε όλο το φάσμα της ζωής του και να φτάσει κοντά στην ολοκλήρωση του (Harris, 2007 :2-3). Ο Μαρξ αναφέρει ότι σκοπός της φιλοσοφίας είναι η αλλαγή του κόσμου προς το καλύτερο σύμφωνα με τον Harris. Μία στροφή προς τη φιλοσοφία θα οδηγήσει την ανθρωπότητα σε νέους δρόμους μέσα από ενισχυτικές πρακτικές που θα ολοκληρώσουν το ηθικό καθήκον μας για τη δημιουργία ενός καλύτερου κόσμου. Στόχος του ανθρώπου πρέπει να είναι η ανώτερη ποιότητα διαβίωσης. Μία έλλογη χρήση τέτοιων πρακτικών θα βελτιώσει την διαβίωση του ανθρώπινου γένους ενώ θα εκπληρώσει και τον κεντρικό στόχο της συνεχούς καλυτέρευσης του επιπέδου ζωής. Οι άνθρωποι βλέπουν με σκεπτικισμό τις ενισχυτικές τεχνολογίες, γιατί πιστεύουν ότι πρέπει να διατηρηθεί η ουσία της ανθρώπινης φύσης, που ενώ έχει αδυναμίες και ελαττώματα εκείνα όμως μας χαρακτηρίζουν ως ανθρώπινα όντα. Σύμφωνα με τον συγγραφέα είναι μέρος της καθημερινότητας των ανθρώπων οι ενισχυτικές πρακτικές π.χ τα γυαλιά οράσεως είναι απαραίτητο βοήθημα για ανθρώπους με προβλήματα όρασης ή τα εμβόλια για την πρόληψη σοβαρών ασθενειών. Βλέπουμε ότι η ενισχυτικές πρακτικές αποτελούν αναγκαία εργαλεία για τη βελτιστοποίηση του επιπέδου ζωής. Είναι ηθικό καθήκον των ανθρώπων ή με κάθε μέσο βελτίωση του εαυτού τους, ώστε το ανθρώπινο είδος να ξεπεράσει τα φυσικά εμπόδια.

Η φαρμακοδιέγερση είμαι μία μορφή ενίσχυσης αρκετά διαδεδομένη στη σύγχρονη εποχή. Πολλοί άνθρωποι τη χρησιμοποιούν για να πετύχουν την μέγιστη βελτιστοποίηση σε κάποιο τομέα π.χ στον αθλητισμό, στο εργασιακό περιβάλλον. Ο εκάστοτε χρήστης αποκτά μεγάλο πλεονέκτημα σε σχέση με τους υπόλοιπους, και αυτός είναι και ο κυριότερος λόγος της άνθισης και της εξέλιξης αυτών των φαρμάκων που στο μέλλον ενδεχομένως μπορεί να βλάψουν σημαντικά την υγεία του. Σε πολλά επαγγέλματα της σύγχρονης εποχής έχει καθιερωθεί η φαρμακοδιέγερση. Ο πόλεμος

των ΗΠΑ εναντίον του Ιράκ αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα φαρμακοδιέγερσης για την ενίσχυση του αισθήματος της εγρήγορσης, της προσοχής και της μείωσης της ανάγκης του ύπνου (Harris, 2007 :27). Προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις και την τρομερή πίεση με τις οποίες ήρθαν αντιμέτωποι, η ηθελημένη χρήση ριταλίνης και αμφεταμινών ήταν η λύση. Ανάλογες απαιτητικές καταστάσεις που εμφανίζεται η φαρμακοδιέγερση υπάρχουν και στον αθλητισμό.

Ανέκαθεν, οι αθλητές προκειμένου να ενισχύσουν την απόδοσή τους αναζητούσαν διάφορα μέσα. Η έντονη εμπορευματοποίηση της σύγχρονης εποχής οδήγησε στον εξοβελισμό κάθε ηθικού φραγμού σε σχέση με το ντόπινγκ, αφού στόχος είναι μόνο το κέρδος και η νίκη. Οι φαρμακευτικές βιομηχανίες αναζητούν καινούργια φάρμακα πολύ πιο αποδοτικά που δεν θα εντοπίζονται σε ελέγχους αντιντόπινγκ. Έτσι σήμερα περισσότερο από ποτέ η «χημική» ενίσχυση στους αθλητές έχει υπερισχύσει σε σχέση με οποιαδήποτε άλλη. Σύμφωνα με τον Βρετανό συγγραφέα, θα πρέπει να ενθαρρυνθούν μέθοδοι ενίσχυσης, γιατί έτσι θα αναβαθμιστεί η ποιότητα ζωής των ανθρώπων. Τα πλεονεκτήματα που θα επιφέρει στην ανθρώπινη καθημερινότητα η εμφάνιση των ενισχυτικών τεχνολογιών, θα οδηγήσει τις κοινωνίες να εξελιχθούν προς το καλύτερο. Η ενδεχόμενη χρήση απαγορευμένων ουσιών μπορεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για τη βελτίωση και την εξέλιξη ενός αθλητή στο άθλημα του. Ως φυσική συνέπεια λοιπόν, βγαίνει το συμπέρασμα ότι δεν πρέπει να υπάρξει απαγόρευση στη χρήση ουσιών από τους αθλητές, γιατί μέσω αυτής της απαγόρευσης δεν θα εξελιχθούν, και ως επακόλουθο να μην ολοκληρωθούν. Αυτό που πρέπει να συμβεί είναι η ελαχιστοποίηση των ανισοτήτων και των αδικιών και η ευκολότερη πρόσβαση στις ενισχυτικές τεχνολογίες. Τα πλεονεκτήματα της ενισχυτικής τεχνολογίας πρέπει να είναι διαθέσιμα σε όλους τους αθλητές, έτσι ώστε να εξαλειφθούν οι αδικίες αφού όλοι θα αντιμετωπίζονται ως ίσοι. Ο συγγραφέας πιστεύει ότι το πλεονέκτημα των απαγορευμένων ουσιών πρέπει να το έχουν όλοι, γι' αυτό πρέπει να αλλάξουν οι αθλητικοί κανόνες. Η εξέλιξη με κάθε κόστος είναι ηθικό καθήκον του ανθρώπου. Αυτό θα γίνει αν η υποβοήθηση κλειδωθεί σε φυσική κατάσταση είτε μέσω φαρμάκων είτε με κάποιες ενισχυτικές πρακτικές.

Οι απόψεις τόσο του Harris όσο και του Savulescu γύρω από το ντόπινγκ δημιουργούν μεγάλο θέμα επάνω στις αρχές του ' αθλητικού ιδεώδους' που δεν θα επέτρεπαν ποτέ

την χρήση απαγορευμένων ουσιών, γιατί εναντιώνεται στο πνεύμα του αθλητισμού που βασίζεται στον θεμιτό συναγωνισμό, στην αλληλεγγύη, και το σεβασμό. Ένας άλλος παράγοντας που δεν εξετάζεται επισταμένως είναι αυτός της υγείας των αθλητών. Τα αναβολικά έχουν απαγορευτεί και για λόγους υγείας, ενώ η ελεύθερη χρήση που προτείνει ο Harris μπορεί να επιφέρει σοβαρότατες ζημιές στην υγεία των αθλητών. Τέλος, αν ο άνθρωπος θέλει να υπερβεί την ανθρώπινη φύση του, τότε πρέπει να μείνει ανεπηρέαστος από τους κινδύνους, αφού έχει ηθικό καθήκον να βελτιωθεί και να εξελιχθεί.

1.6.2 Οι επικριτές του ντόπινγκ

1.6.2.1 Jurgen Habermas

Ο Γερμανός φιλόσοφος Jurgen Habermas στο σύγγραμμά του «Το μέλλον της ανθρώπινης φύσης» κριτικάρει της βιοτεχνολογίας σχεδιασμού απογόνων όσο και την αναπαραγωγική ιατρική. Σύμφωνα με τον συγγραφέα, πρωταρχικό μέλημά του ανθρώπου πρέπει να είναι η διαφύλαξη της αυτοφυσικής υπόστασης του, η οποία βάλλεται από τις τεχνολογίες ενίσχυσης (Habermas, 2004 :58). Στον βίοκοσμο το όριο είναι πάντοτε ευδιάκριτο μεταξύ του εκ φύσεως γεννημένου και του πεπονημένου. Το όριο γίνεται δυσδιάκριτο όμως όταν η ανθρώπινη εξέλιξη αρχίζει να καθορίζεται από ενισχυτικές πρακτικές, όπως η φαρμακοδιέγερση και οι γενετικές τεχνολογίες. Στην ύπαρξη ενός ευδιάκριτου ορίου στηρίζεται η διάκριση μεταξύ αυτοφυσικής και πεπονημένου δηλαδή σε αυτό που θεωρούσαμε αυτονόητο έως σήμερα ότι κάθε ηθικό πρόσωπο περιλαμβάνει μία σωματική φύση τυχαία που με βάση τη φύση αυτή εισχωρεί στο πεδίο της ηθικής ευθύνης και του πολιτισμού (Habermas, 2004 :17). Στις φιλελεύθερες κοινωνίες που τα πάντα κινούνται από τις αγορές με γνώμονα το κέρδος, αυτές θα έδιναν ατομικές πράξεις επιλογής των γονέων αλλά και αναρχικές επιθυμίες αγοραστών- πελατών. Εδώ εμφανίζεται ο μεγάλος κίνδυνος για τον άνθρωπο με την εμφάνισή της γενετικής καθώς οι γονείς θα έχουν τη δυνατότητα βελτιώσεων για τα μελλοντικά τους παιδιά. Ο άνθρωπος που θα γεννιέται δηλαδή δεν θα είναι κάτι αυτοφυσικό και φυσικό, αλλά το αποτέλεσμα των επιθυμιών των γονιών του. Έτσι, το παιδί που θα γεννιέται δεν θα μπορεί να καταλάβει τον εαυτό του ως ίσο και αυτόνομο απέναντι στους συνανθρώπους του, αφού η αφετηρία του θα είναι διαφορετική από την

τυχαία που θα έχει ένας αυτοφυής οργανισμός. Αυτή η προβληματική αυτοκατανόησης του ατόμου θα εμφανιστεί άμεσα, αφού το όριο μεταξύ αυτοφυσού και πεποιημένου θα είναι εξαιρετικά δυσδιάκριτο.

Η φύση έχει δώσει στον άνθρωπο συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και δυνατότητες. Είναι πολύ σημαντικό ο άνθρωπος να αναγνωρίζει την κοινή αφετηρία με τους συνανθρώπους του και να κατανοεί τη φυσική του υπόσταση. Παρόλα αυτά ο άνθρωπος δεν είναι ένα τέλει ον. Ξέρουμε ότι υπάρχουν φυσικοί περιορισμοί στην κατασκευή του ανθρώπου που κυρίως μέσα στο χώρο του αθλητισμού επιχειρείται να ξεπεραστούν χρησιμοποιώντας τεχνικές, σημαντικά βλαβερές για την ανθρώπινη υγεία. Αυτές οι περιορισμένες σωματικές δυνατότητες του ανθρώπινου σώματος οδήγησαν στη δημιουργία ουσιών οι οποίες βελτιώνουν-ενισχύουν τα φυσικά προσόντα του ανθρώπου, και τον βοηθούν απέναντι στον αθλητικό ανταγωνισμό. Οι ουσίες αυτές ενισχύουν τεχνητά τις ικανότητες του αθλητή και έτσι μεταβάλλουν την ανθρώπινη υπόσταση που ουσιαστικά διαρρηγνύεται καθώς γίνεται προσπάθεια να μετατραπεί σε κάτι ανώτερο. Οι φαρμακευτικές ουσίες αυτές χρησιμοποιούνται και για ιατρικούς λόγους, όμως διαφέρουν από τη χρήση για την ενίσχυση της αθλητικής απόδοσης, αφού είναι διαφορετικό η χρήση να έχει γνώμονα την υγεία και διαφορετικό να ξεπεραστούν οι επιταγές της φύσης και το όριο της αυτοφυσού ύπαρξης. Παρατηρείται λοιπόν μία μετατροπή της ανθρώπινης ύπαρξης σε ένα διανθρώπινο πεδίο που είναι αποτέλεσμα της προσπάθειας υπέρβασης των ανθρώπινων φυσιολογικών ορίων. Είναι βέβαιο ότι το ντόπινγκ υποσκάπτει τα θεμέλια του αθλητικού ιδεώδους. Μία από τις έννοιες που πρεσβεύει το αθλητικό ιδεώδες είναι αυτή της ισότητας που καταλύεται στα πλαίσια του αθέμιτου ανταγωνισμού. Δεν μπορούν να θεωρηθούν ηθικά ίσα όντα, δύο αθλητές που ο ένας προσπαθεί να υπερβεί τις φυσικές του καταβολές με κόπο και προσπάθεια, και ο άλλος κάνοντας χρήση απαγορευμένων ουσιών. Δημιουργείται λοιπόν μία ηθική ανισότητα ανάμεσα σε δύο αυτοφυές υπάρξεις που γεννήθηκαν ως φυσικά ίσα όντα, η οποία δεν συμβαδίζει με τις αρχές του αθλητικού ιδεώδους. Η φαρμακοδιέγερση όπως και το γονιδιακό ντόπινγκ εργαλειοποιούν το ανθρώπινο σώμα. Όπως οι γονείς θα επιλεγούν τα χαρακτηριστικά του μελλοντικού παιδιού τους σύμφωνα με τα δικά τους «θέλω», δηλαδή προχωρούν στην εργαλειοποίηση του ανθρώπου (Habermas, 2004 :112) έτσι και με την φαρμακοδιέγερση το αθλητικό σώμα εργαλειοποιείται και χρησιμοποιείται ως μέσο με σκοπό την κυριαρχία έναντι των άλλων αθλητών σύμφωνα, με τον Καντ. Εν κατακλείδι

ο σεβασμός στους φυσικούς νόμους και στις προδιαθέσεις με τις οποίες γεννιόμαστε είναι ο βασικότερος λόγος εναντίωσης του Habermas σε οτιδήποτε κάνει τον άνθρωπο να αυτοκατανοείται όχι σαν κάτι αυτοφυές και τυχαίο αλλά ως κάτι πεποιημένο.

1.6.2.2 Michael Sandel

Στο σύγγραμμά του «Ενάντια στην τελειότητα» ο Αμερικανός φιλόσοφος Michael Sandel εξετάζει μία προοπτική ενίσχυσης της φύσης του ανθρώπου καθώς και τις επιπτώσεις της. Η φιλοδοξία του ανθρώπου να κυριαρχήσει πάνω στη φύση του, καθώς και οι σύγχρονες μέθοδοι αλλοίωσης της φυσικότητας, είναι κάποιοι από τους ηθικούς προβληματισμούς του. Στο βωμό της μελλοντικής ενίσχυσης των φυσικών ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών τείνουν να εξαλειφθούν ο σεβασμός και η ταπεινοφροσύνη, η εκπλήρωση των εγγενών ταλέντων και η ανθρώπινη χαρισματικότητα. Η ικανότητα του ανθρώπου να αποφασίζει και να δρα ελεύθερα μέσα από τις δικές του προσπάθειες, καθώς και να καταστήσει τον εαυτό του υπεύθυνο για αυτό που είναι και γι' αυτά που κάνει, φαίνεται ότι απειλείται μέσα από τις πρακτικές ενίσχυσης. Υπάρχει θεμελιώδης διαφορά ανάμεσα σε έναν αθλητή που πετυχαίνει μία επίδοση με τη βοήθεια απαγορευμένων ουσιών και σε έναν αθλητή που επιτυγχάνει μια επίδοση που είναι αποτέλεσμα εξαντλητικής και πειθαρχημένης άσκησης (Sandel, 2011 :53). Ο παιδαγωγικός χαρακτήρας της άθλησης όπως και οι αξίες που πρεσβεύει ο αθλητισμός υποβαθμίζονται από το ντόπινγκ. Η προοπτική να μετατραπεί ένας κοινός αθλητής σε υπεράνθρωπο που δεν θα βασίζεται στην προσπάθεια αλλά στη χρήση ουσιών κατακρίνεται από τον φιλόσοφο. Οι επιδόσεις θα εξαρτώνται από τη φαρμακευτική λήψη και όχι από την προσπάθεια κάθε αθλητή. Το μεγάλο πρόβλημα της ενίσχυσης είναι ότι εκφράζει μία φιλοδοξία του ανθρώπου να αναδιαρθρώσει τους κανόνες της φύσης, ώστε αυτή να υπηρετεί ανθρώπινες επιθυμίες και ιδιοτελή κίνητρα. Η επιθυμία του ανθρώπου να κυριαρχήσει στην ίδια τη φύση μέσα από σύγχρονες μεθόδους ενίσχυσης μεγαλώνει όλο και πιο πολύ, καθώς απειλείται ο σεβασμός στη φύση και στη φυσική τυχαιότητα. Έτσι, η συναίσθηση του χαρισματικού χαρακτήρα των ανθρώπινων επιτευγμάτων και ικανοτήτων απειλείται περισσότερο από κάθε άλλο.

Μέσα από το ντόπινγκ ο αθλητής προσπαθεί να ξεπεράσει τα φυσικά του όρια. Ο άνθρωπος μέσα από αυτό επιδιώκει να καθορίσει αυτός τη φύση του, υποτιμώντας την

αξία της χαρισματικότητας, σύμφωνα με τον Sandel. Ο ίδιος πιστεύει ότι τα χαρίσματα του κάθε ανθρώπου δεν προϋποθέτουν την πίστη σε κάποιον Θεό που δίνει αυτό το χάρισμα, αλλά πιστεύει ότι τα ταλέντα και οι ικανότητες, μας χαρίζονται είτε από τύχη, είτε από το Θεό, είτε από τη φύση. Ο άνθρωπος πρέπει να σεβαστεί και την ιδέα και το ηθικό φορτίο της χαρισματικότητας. Είναι ανάγκη να αποδώσει στη ζωή και τη φύση την απαραίτητη αξία χωρίς καμία προϋπόθεση. Σίγουρα τόσο ο αθλητισμός όσο και η έννοια του παιχνιδιού διαφθείρονται όταν ενισχύονται τα φυσικά χαρακτηριστικά μέσα από μεθόδους ντόπινγκ. Ο Sandel πιστεύει ότι υπάρχουν πρακτικές ενίσχυσης αλλά και καινοτομίες στον εξοπλισμό κάθε αθλήματος με τις οποίες μπορούμε να βελτιώσουμε το κάθε άθλημα και που μπορούν να είναι τέτοιες ώστε να μη διαφθείρουν. Υπάρχουν πρακτικές όπως π.χ τα ειδικά παπούτσια με καρφιά που βοηθούν ένα άθλημα να εξελιχθεί. Υπάρχουν όμως και τρόποι ενίσχυσης όπως το ντόπινγκ που ο άνθρωπος προσπαθεί να κυριαρχήσει επί του φυσικού, υπερπηδώντας τις ανθρώπινες ικανότητες και τον χαρισματικό χαρακτήρα τους. Στην εποχή της εμπορευματοποίησης ο αθλητισμός έχει μετατραπεί περισσότερο σε θέαμα. Η σωστή διεξαγωγή ενός αθλήματος απαιτεί τη σωστή εφαρμογή κανόνων οι οποίοι εξασφαλίζουν την ισότητα στις συνθήκες του, αλλά και την ομαλότητα του παιχνιδιού. Πρακτικές ενίσχυσης όπως το ντόπινγκ παραβιάζουν βασικούς κανόνες διεξαγωγής των αθλημάτων καθώς ενισχύουν με αθέμιτα μέσα κάποιες φυσικές ικανότητες. Αν οι κανόνες ενός παιχνιδιού ήταν αυθαίρετοι και όχι σχεδιασμένοι έτσι ώστε να αναδεικνύουν κάποια χαρίσματα και ταλέντα που προκαλούν θαυμασμό, τότε οι άνθρωποι δεν θα έδειχναν τόσο ενδιαφέρον για την έκβαση ενός αγώνα. Κάθε άθλημα θα γινόταν ένα απλό κοινό θέαμα και όχι αυτό το 'μεγάλο' που έχει την εκτίμηση των θεατών, γι' αυτό και δεν πρέπει να υπάρχει ξεπεσμός από αυτό το υψηλό ιδανικό που πρεσβεύει ο αθλητισμός. Η Ιατρική πρέπει να παρεμβαίνει στη φύση αποκαθιστώντας φυσιολογικές ανθρώπινες λειτουργίες και όχι σαν απόπειρα κυριαρχίας πάνω στο φυσικό (Sandel, 2011 :117). Άλλες πρακτικές ενίσχυσης όπως το ντόπινγκ προσπαθούν να αναδιαμορφώσουν μία καινούργια σχέση με τη φύση και τις φυσικές επιταγές της. Είναι αναγκαία η αυτοκατανόηση και η γνώση της ατελούς φύσης μας, καθώς και η πλήρης συναίσθηση του χαρισματικού χαρακτήρα των ικανοτήτων και των επιτευγμάτων μας. Όταν οι άνθρωποι καταλάβουν αυτές τις ιδιαίτερες ικανότητες, ίσως ταχθούν ενάντια στο ντόπινγκ. Η δημιουργία ενός καλύτερου κόσμου, που σέβεται την ιδιαίτερη ανθρώπινη φύση, απαλλαγμένου από ενισχυτικές πρακτικές που μεταβάλλουν την ανθρώπινη υπόσταση, πρέπει να είναι ο μελλοντικός στόχος της ανθρωπότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

2.1 Η επιλογή της ποιοτικής μεθόδου

Σκοπός της εργασίας είναι να διερευνηθεί πώς ο πρωταθλητής γίνεται διαχειριστής της καριέρας του και πως το ντόπινγκ είναι κομμάτι της διαχείρισης αυτής. Πώς το σώμα αποτελεί το μέσο για να φτάσει κάποιος στη δόξα, τα χρήματα, την καταξίωση, και τι ρόλο παίζει το ντόπινγκ πάνω σε αυτό; Μέσα από ποια διαδικασία ή διαδικασίες αθλητικές ή/και κοινωνικές οδηγείται ένας αθλητής στη χρήση απαγορευμένων ουσιών; Ποια είναι τα κίνητρα ενός αθλητή, ενός πρωταθλητή για να κάνει χρήση απαγορευμένων ουσιών; Τα κίνητρα αυτά αλλάζουν κατά τη διάρκεια της καριέρας ενός αθλητή; Είναι τα κίνητρα ίδια στην ηλικία των είκοσι και στην ηλικία των τριάντα, όταν ο πρωταθλητής βρίσκεται στη δύση της καριέρας του; Τα κίνητρα είναι μόνο αθλητικής φύσεως ή μπορεί να είναι και άλλα όπως η δόξα, τα χρήματα, η επαγγελματική αποκατάσταση, η σεξουαλικότητα; πώς αισθάνεται ψυχολογικά ο πρωταθλητής πριν τη χρήση, κατά την διάρκεια, όσο και μετά; Μέχρι που θα μπορούσε να φτάσει ένας πρωταθλητής προκειμένου να πετύχει τους στόχους του;

2.2 Ερευνητική τεχνική: Βιογραφική αφηγηματική προσέγγιση

Η αναζήτησή και η εμβάθυνση των λόγων και των συνθηκών που οδήγησαν τους αθλητές στη χρήση απαγορευμένων ουσιών με σκοπό τη βελτίωση της σωματικής τους απόδοσης και της αθλητικής επίδοσης μέσα από την προσωπική τους εμπειρία, έθεσε από την αρχή τα ζητήματα της θεωρητικής προσέγγισης και της μεθοδολογικής στρατηγικής. Εν τη απουσία μελετών βασισμένων στα συγκεκριμένα ερωτήματα που θα μπορούσαν να “εμπνεύσουν” τον ερευνητή, αυτός προέβη σε μια σειρά από επιλογές που καθόρισαν την θεωρητική σκοπιά και τον τρόπο άντλησης δεδομένων. Συγκεκριμένα, υιοθετήθηκε η παραγωγική μέθοδος, η οποία, σε αντίθεση με την παραγωγική και την επαγωγική, ξεκινάει την εξέταση ενός φαινομένου χωρίς τη θεωρητική θεμελίωση ενός προκαθορισμένου διανοητικού σχήματος. Υπό την έννοια αυτή, το σύνολο των ερευνητικών ενεργειών εκκινεί από ένα εμπειρικό φαινόμενο προς

όλες τις πιθανές κατευθύνσεις/υποθέσεις και καταλήγει στην διαμόρφωση ενός γενικού κανόνα που δύναται να εξηγήσει τα γεγονότα (Rosenthal, 1995 :79).

Στο πλαίσιο αυτό η βιογραφική αφηγηματική προσέγγιση επιλέχθηκε διότι επιτρέπει στον ερευνητή να διατυπώσει μια σειρά υποθέσεων προκειμένου να τις επιβεβαιώσει ή να τις απορρίψει, μελετώντας τη διαδρομή ζωής των πρώην πρωταθλητών και τη θέση της φαρμακοδιέγερσης στην αθλητική τους πορεία. Με άλλα λόγια οι αφηγήσεις τους μας βοηθούν να ερμηνεύσουμε το κοινωνικό φαινόμενο αυτό, στο συνολικό πλαίσιο της βιογραφίας. Η αφήγηση είναι η χρονική εξέλιξη των γεγονότων σε διατεταγμένες προτάσεις διαδοχικά. Είναι δηλαδή η σύνδεση γεγονότων τα οποία οργανώνονται με τη μορφή ιστορίας. Επειδή οι συμμετέχοντες ήταν πρώην πρωταθλητές και ουσιαστικά μας αναφέρονται σε γεγονότα και καταστάσεις του παρελθόντος, θεωρήθηκε ότι η καλύτερη ερευνητική τεχνική θα ήταν αυτή. Η πλοκή αποτελεί ένα βασικό χαρακτηριστικό της αφήγησης αφού οποιαδήποτε ιστορία, προκύπτει από την εμφάνιση ενός αναπάντεχου-ασυνείδητου-απροσδόκητου γεγονότος που επιφέρει μία αλλαγή και διαχωρίζει το «πριν» από το «μετά». Τέτοια αναπάντεχα γεγονότα παρατηρούμε σε όλες τις αφηγήσεις της έρευνας. Η αφήγηση στη συγκεκριμένη έρευνα ήταν η ενδεδειγμένη γιατί αναφέρεται στα βιώματα ενός προσώπου (πρωταθλητή), το οποίο σχεδιάζει τη δράση του, έχει σχέδια, σκοπούς, στόχους, κίνητρα, και βιώνει εσωτερικές και εξωτερικές μεταβολές (Τσιώλης, 2010 :167). Η αφήγηση ενός βιώματος αποδίδεται ως ιστορία αφού μία περασμένη εμπειρία ανακαλείτε στο παρόν. Οι παροντική γνώση του αφηγητή μπορεί να καθορίσει την αφηγηματική απόδοση των γεγονότων αφού ο αφηγητής επιλέγει εκείνα που κρίνει αυτός ως επιβεβλημένα και απαραίτητα για την πλοκή των γεγονότων. Για το λόγο αυτό η αφήγηση δεν αναπαράγει πιστά τα γεγονότα αλλά τα ανακατασκευάζει, τα ανασυγκροτεί, αφού μεταξύ του τότε και του σήμερα μεσολαβούν διαδικασίες επαναδιαπραγμάτευσης και επανερμηνείας. Προνομιακό πεδίο της βιογραφικής αφηγηματικής προσέγγισης αποτελεί η μελέτη καταστάσεων αρνητικής βίωσης, όπως η εκκίνηση μιας παραβατικής ή αποκλίνουσας σταδιοδρομίας (η χρήση απαγορευμένων ουσιών) καθώς και κάθε διαδικασία που προτείνει βιογραφική ρήξη και χρειάζεται επαναπροσδιορισμό της ταυτότητάς του υποκειμένου.

2.3 Δειγματοληψία

Η δειγματοληψία που εφαρμόστηκε είναι η θεωρητική και υπάγεται στην ευρύτερη κατηγορία της σκόπιμης, τυχαίας δειγματοληψίας όπου τα άτομα επιλέγονται με κριτήρια που αυξάνουν την αξιοπιστία του δείγματος (Τσιώλης, 2014 :129). Στη συγκεκριμένη έρευνα τα στοιχεία που καθόρισαν το δείγμα, ήταν το επίπεδο των αθλητικών επιδόσεων των συμμετεχόντων, σε συνδυασμό με την παραδοχή τους για χρήση απαγορευμένων ουσιών. Η ηλικία τους είναι μεταξύ της τέταρτης και της έκτης δεκαετίας και εντάσσονται στο ίδιο κοινωνικο-ιστορικό πλαίσιο, και στην ίδια περίπου αθλητική πραγματικότητα. Όταν αναφερόμαστε σε πρωταθλητές εννοούμε αυτούς που έχουν καταλάβει από 1η έως 8η θέση στους Ολυμπιακούς Αγώνες και τα παγκόσμια πρωταθλήματα, 1η έως 6η θέση σε πανευρωπαϊκά πρωταθλήματα και 1η πανελλήνια νίκη. Είναι αθλητές ατομικών αθλημάτων στίβου, ποδηλασίας, άρση βαρών, πάλης, κολύμβησης. Έχουν καταγωγή από διάφορες πόλεις της Ελλάδας και η επαφή μαζί τους έγινε μέσω προσωπικών γνωριμιών εξαιτίας του επαγγέλματος του ερευνητή (προπονητής). Η μέθοδος διαμόρφωσης των δειγματοληπτικών μονάδων ήταν η σκόπιμη και επιδιωκόμενη, αλλά και αυτής της χιονοστιβάδας. Σε κάποιους μετέχοντες η προσέγγιση έγινε ευθέως και επίσημα με την πρώτη μέθοδο, αφού ο ερευνητής γνώριζε ότι οι συγκεκριμένοι μετέχοντες συνδέονταν με το φαινόμενο του ντόπινγκ. Σε κάποιους έγινε με τη μέθοδο της χιονοστιβάδας όπου κάποιος μετέχων υπέδειξε, σύστησε, στον ερευνητή κάποιους από τους επόμενους. Επίσης οι συμμετέχοντες αποτέλεσαν μέρος μιας δημιουργικής διεργασίας αφού βοήθησαν να αναδειχθούν τα «δυνατά σημεία» τους και μέσα από την ενεργοποίηση τους κατάφεραν ως συνεργευτές- εργαλεία ανάπτυξης να συνεισφέρουν στη διαμόρφωση των στόχων της έρευνας. Αξίζει να σημειωθεί ότι αρχικά οι συμμετέχοντες ήταν έξι όμως η διαδικασία ολοκληρώθηκε στους τέσσερις λόγω του χρονικού περιορισμού, αφού σημαντικός παράγοντας στον τερματισμό της διαδικασίας της διερεύνησης του φαινομένου ήταν και τα αυστηρά χρονοδιαγράμματα του ΕΑΠ και ο περιορισμός στο χρόνο μέσα στον οποίο έπρεπε να διεξαχθεί η έρευνα.

2.4 Προεργασία για την διεξαγωγή της βιοματικής αφηγηματικής συνέντευξης

Στο πλαίσιο της προετοιμασίας ο ερευνητής χρειάστηκε να αποκτήσει ένα υπόβαθρο γενικών γνώσεων σε σχέση με το ντόπινγκ και τη χρήση αναβολικών. Ετοιμάσαμε μια εναρκτήρια πρόταση που αποτέλεσε το έναυσμα για την αφήγηση και κάποιες εναλλακτικές προτροπές, ερωτήσεις όταν ο συμμετέχοντας σταματούσε την αφήγηση του μη έχοντας καλύψει τους στόχους της έρευνας. Επίσης ετοιμάσαμε ένα κατάλογο θεμάτων που έπρεπε να καλυφθεί σε σχέση με την έρευνα και κάναμε μία λίστα επαλήθευσης σε σχέση με σημαντικά στοιχεία του ερωτώμενου όπως π.χ ο τόπος γέννησης. Η επιλογή των συμμετεχόντων έγινε με βάση τη βιοματική εμπλοκή σε ζητήματα φάρμακοδιέγερσης, καθώς επίσης και την αφηγηματική ικανότητα που έπρεπε να διαθέτουν. Προσπαθήσαμε να οικοδομήσουμε μία σχέση εμπιστοσύνης. Γνωστοποιήσαμε στους μετέχοντες την θεματική της έρευνας, το πλαίσιο εντός του οποίου διεξάγεται (Πλαίσιο εκπόνηση διπλωματικής εργασίας), και τους ενημερώσαμε το λόγο για τον οποίο επιλέχθηκαν και ποιος μας τους πρότεινε. Δώσαμε τις απαραίτητες διαβεβαιώσεις για την ανωνυμία των πληροφοριών, καθώς και για την τροποποίηση όλων των στοιχείων που θα μπορούσαν να αποκαλύψουν την ταυτότητά τους. Για την επιτυχία της συνέντευξης επιλέξαμε μέρη στα οποία οι συνεντευξιαζόμενοι αισθάνονταν άνετα (οικία, γήπεδο, κ.τ.λ) και πού μέσα σ' αυτά μπορούσαν να ανακαλέσουν στην μνήμη τους κάποιες χαρακτηριστικές στιγμές (είτε μέσα από το χώρο που τους έφερνε κάποιες μνήμες, είτε μέσα από κάποιο άλμπουμ φωτογραφιών, κάποια μετάλλια, κύπελα κ.τ.λ). Η καταγραφή των συνεντεύξεων-αφηγήσεων έγινε με μαγνητοφώνηση, ενώ στο χώρο που διεξάγονταν η αφήγηση υπήρχαν μόνο ο ερευνητής και ο πληροφορητής (απουσία τρίτων προσώπων). Λάβαμε την άδεια καταγραφής συνέντευξης.

2.5 Η φάση της κυρίας αφήγησης

Οι δύο συνεντεύξεις έγιναν δια ζώσης και οι δύο έγιναν μέσω πλατφόρμας ηλεκτρονικής επικοινωνίας (οπτικοακουστικά) με καταγραφή των αφηγήσεων μόνο μέσω ηχογράφησης. Η συνέντευξη-αφήγηση ξεκίνησε με προτροπή των ερωτώμενων

να μας αφηγηθούν «περιέγραψε μας τα παιδικά- εφηβικά και τα χρόνια της ενηλικίωσης, όσον αφορά τον αθλητισμό και τον πρωταθλητισμό και ότι έχει σχέση με αυτόν». Προσπαθήσαμε να δώσουμε τη δυνατότητα στους μετέχοντες να αρθρώσουν ελεύθερα το λόγο τους εντός του δικού τους πλαισίου και να μας παραθέσουν αυτοί την ατζέντα των σημαντικών ζητημάτων που αφορούσαν το συγκεκριμένο πεδίο έρευνας. Στις περιπτώσεις που κάποιος μετέχοντας εγκατέλειπε το θεματικό πεδίο, τον επαναφέραμε εντός του πεδίου έρευνας. Όταν τελείωσε η φάση της πρώτης κυρίας αφήγησης και αφού είχαμε κάνει την καταγραφή της μέσω ηχογράφησης αλλά και σημειώνοντας οποιαδήποτε άλλη συμπεριφορά, μορφασμό, αναστεναγμό, αλλά και παρατηρώντας τη γλώσσα του σώματος, περάσαμε στη δεύτερη φάση της συνέντευξης, αυτής των ερωτήσεων που ανέκυψαν μέσα από την αφήγηση. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι μετέχοντες είχαν διαφορετική συμπεριφορά, αντίδραση, συμμετοχή, ανάλογα με την ιδιοσυγκρασία και τον χαρακτήρα τους, αφού άλλος ήταν πιο ομιλητικός, γλαφυρός και περιγραφικός, και άλλος πιο σοβαρός και συγκρατημένος. Και σε αυτή τη φάση προσπαθήσαμε μέσω των ερωτήσεων που ήταν κυρίως ανοιχτού τύπου, να δώσουμε το έναυσμα για νέες αφηγήσεις, είτε λόγω κάποιων ημιτελών αφηγήσεων, είτε με αφορμή κάποια κομβικά σημεία της κυρίας αφήγησης. Μετά την ολοκλήρωση και αυτού του μέρους των αφηγήσεων περάσαμε σε διάφορων ειδών ερωτήσεις, αξιολογήσεις, και απόψεις των μετεχόντων για όποια ζητήματα μας ενδιέφεραν και δεν είχαν κατά τη γνώμη μας καλυφθεί σε σχέση πάντα με το ερευνητικό πεδίο. Χρειάστηκε επίσης σε κάποιο μετέχοντα να επαναλάβουμε τη συνάντησή μας λόγω εμφανίσεως νέων ερωτημάτων. Προσπαθήσαμε κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων να κρατήσουμε τη στάση της «συγκρατημένης και ενεργού ακρόασης» (Τσιώλης, 2010 :180).

2.6 Μεταγραφή

Μέσω αυτής της διαδικασίας οι οπτικοακουστικές καταγραφές του λόγου που αναπτύξαμε κατά τη διαδικασία της συνέντευξης με τους μετέχοντες, αποδόθηκαν σε γραπτό κείμενο. Με αυτό τον τρόπο δημιουργήσαμε εμπειρικό υλικό προς ανάλυση αλλά και δεδομένα για τεκμηρίωση και έλεγχο των αποτελεσμάτων της έρευνας. Κατά τη μεταγραφή τηρήσαμε ευλαβικά τη διαδοχική αλληλουχία των λεχθέντων και

απεικονίσαμε στο γραπτό κείμενο τις παύσεις, τις σιωπές, τα παραγλωσσικά στοιχεία που απέδιδαν και την ένταση αλλά και τη διάθεση της συνομιλίας. Κατά την ανάλυση λάβαμε υπόψιν μας μόνο τις σημαντικότερες πάρα γλωσσικές ενδείξεις (γέλιο, ένταση, επαναλήψεις, παύσεις) και υιοθετήσαμε ένα απλούστερο σύστημα σημειογραφίας προκειμένου το κείμενο να γίνει ευκολότερα αναγνώσιμο.

2.7 Ανάλυση βιογραφικών αφηγηματικών κειμένων

Στην παρούσα έρευνα ο ερευνητής επέλεξε να ακολουθήσει ολιστική προσέγγιση δηλαδή να αντιμετωπίσει την αφήγηση ως μία συνολική οντότητα ενώ τα επιμέρους στοιχεία έγινε προσπάθεια να ερμηνευτούν σε σχέση με κάποια άλλα μέρη της αφήγησης. Η επιλογή της ολιστικής μεθόδου έναντι της κατηγορικής ανάλυσης έγινε γιατί είναι η πλέον ενδεδειγμένη για την ανάλυση βιογραφικών αφηγήσεων στο μέτρο που αξιοποιεί την διαδοχικότητα και την αλληλουχία των στοιχείων μιας αφήγησης. Επίσης η επιλογή της συγκεκριμένης ανάλυσης έγινε προκειμένου τα γεγονότα που μας εξιστόρησαν οι συμμετέχοντες και σύμφωνα με τη θέση τους στην αφήγηση να αποκτήσουν την πραγματική σημασία τους. Η αναλυτική διαδικασία ξεκίνησε με την ανάλυση των βιογραφικών δεδομένων (ηλικία, τόπος κατοικίας, εκπαιδευτικά δεδομένα, κ.λ.π) χωρίς να λαμβάνεται υπόψιν η ερμηνεία του μετέχοντα. Αυτά τα δεδομένα ο ερευνητής τα συνέλεξε από πολλές και διάφορες διαθέσιμες πηγές. Το κάθε βιογραφικό στοιχείο ερμηνεύτηκε ανεξάρτητα από την περαιτέρω εξέλιξη της βιογραφίας. Οι ερμηνείες των στοιχείων ακολούθησαν η μία την άλλη προκειμένου να μας δείξουν και την πορεία του βιογραφούμενου. Σε πολλές περιπτώσεις και αφού είχε προχωρήσει η ανάλυση, τα βιογραφικά στοιχεία απέκτησαν τη σημασία τους. Στην αρχή της αφήγησης πολλά δεδομένα δεν ήταν προφανής η σημασία τους. Ο ερευνητής προσπάθησε να παρουσιάσει όλες τις πιθανές ερμηνείες χωρίς να εστιάσει στις αυτοερμηνείες του βιογραφούμενου. Τέλος στην ανάλυση των βιογραφικών δεδομένων μπορούμε να δούμε ποια δεδομένα έχουν αφηγηματικά μεγεθυνθεί στην κυρία αφήγηση, ποια έχουν εξαλειφθεί, και σε ποια χρονική στιγμή εμφανίζονται. Στη συγκεκριμένη έρευνα ο ερευνητής επέλεξε το συνδυασμό της θεματικής, διαλογικής και μορφολογικής ανάλυσης. Σύμφωνα με την θεματική ανάλυση εξετάζονται οι αφηγήσεις αποκλειστικώς σε σχέση με το «τι λένε» δηλαδή με το περιεχόμενο, με την

διαλογική ανάλυση η αφήγηση προσεγγίζεται σαν το αποτέλεσμα μιας επικοινωνιακής διάδρασης ενώ εξετάζονται και οι επιδιώξεις του αφηγητή, και με την μορφολογική ανάλυση που δίνει έμφαση στον τρόπο, τη δομή, και τη μορφή του λόγου.

2.8 Εμπόδια

Το καταγεγραμμένο υλικό μέσω της μαγνητοφώνησης αποτέλεσε τα ερευνητικά δεδομένα που θα ακολουθήσει η μελέτη και η ανάλυση περιεχομένου. Η ανάλυση του περιεχομένου της αφήγησης, αλλά και των ερωτήσεων, επέβαλλε την αποστασιοποίηση του ερευνητή ώστε να μπορέσει να δει το υλικό μέσα από μία σκοπιά κριτική αλλά και τη δυναμική της ομάδας, και να καταφέρει να συμμετέχει στο σχολιασμό ως τρίτος. Ένα άλλο εμπόδιο ήταν οι αντιστάσεις που πρόβαλαν οι συμμετέχοντες στη χρήση της τεχνολογίας, κάτι που σχετίζονταν με τον φόβο της αποκάλυψης, της μη διατήρησης της ανωνυμίας τους, και το φόβο της έκθεσης τους, με το φόβο της κοινωνικής κατακραυγής. Ένα εμπόδιο που εμφανίστηκε λόγω της ιδιαίτερης κατάστασης και της εξάπλωσης της πανδημίας ήταν η δυσκολία στην επαφή με τους βιογραφούμενους εξαιτίας της απαγόρευσης κυκλοφορίας από νομό σε νομό, κάτι που ο ερευνητής κατάφερε να ξεπεράσει με κάποιους από αυτούς.

Εν κατακλείδι, η μέθοδος που επελέγη ορίζει την επιλεγμένη προσέγγιση, τις αρχές, τις αξίες, και τον βαθμό επένδυσης στους συνεντευξιαζόμενους, τις ευθύνες και τους ρόλους τους, καθώς και την διαπραγμάτευση για την ανωνυμία και την εμπιστευτικότητα όσων ενδιαφέρονται για την έρευνα. Ένας επίσης σημαντικός λόγος είναι ότι ο ερευνητής ακολουθώντας την ποιοτική έρευνα και έχοντας προσωπική επαφή είτε δια ζώσης είτε μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή με κάποιους από τους συμμετέχοντες του δίνεται η δυνατότητα της παρατήρησης των εκφράσεων του προσώπου, των αντιδράσεων και των κινήσεων του σώματος. Μέσα από τη μέθοδο αυτή ο ερευνητής μπορεί να εμβαθύνει σε αυτά που «κρύβονται πίσω από τις λέξεις» και τις εκφράσεις, από αυτά που «λέγονται» στην προκειμένη περίπτωση των παλαιμάχων πρωταθλητών (Παρασκευοπούλου- Κόλλια, 2008 :72-81). Για όλους αυτούς τους λόγους επιλέχθηκε η ποιοτική έρευνα για τη διεξαγωγή της έρευνας μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Το συγκεκριμένο κεφάλαιο περιλαμβάνει την αποτύπωση των συνεντεύξεων τεσσάρων πρώην πρωταθλητών που μέσω των αφηγήσεων τους από την παιδική τους ηλικία μέχρι και το τέλος της αθλητικής τους διαδρομής, μας παρουσιάζουν τις βιωματικές τους εμπειρίες σε σχέση με τον πρωταθλητισμό και τη χρήση αναβολικών. Μέσω της ολιστικής προσέγγισης έγινε η ανάλυση των συνεντεύξεων και αντιμετωπίστηκε η αφήγηση ως μία συνολική οντότητα ενώ τα επιμέρους στοιχεία έγινε προσπάθεια να ερμηνευθούν σε σχέση με άλλα μέρη της αφήγησης. Η έρευνα ανέλυσε την διαδρομή του κάθε πρωταθλητή σταδιακά και συστηματικά διερευνώντας την πορεία του προς τη χρήση.

3. ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

3.1 ΚΩΣΤΑΣ

Ο Κώστας είναι 40 ετών ελληνικής καταγωγής, ήταν αθλητής σε ατομικό άθλημα ταχυδύναμης, και μεγάλωσε σε μικρή επαρχιακή πόλη. Προέρχεται από εύπορη επιχειρηματική οικογένεια, η οποία, τόσο αυτόν όσο και τα αδέρφια του, τους παρότρυνε από μικρή ηλικία να ασχοληθούν με τον αθλητισμό. Από 6 χρονών η μητέρα του τον πήρε από το χέρι, όπως μας αφηγείται, και τον πήγε σε διάφορα αθλήματα για να δουν ποιο του ταιριάζει περισσότερο. Βλέπουμε από την αρχή της συνέντευξης ότι ο Κώστας στις πρώτες κιόλας γραμμές μας αναφέρει τη μητέρα του και ότι τον πήρε χαρακτηριστικά από το χέρι, προκειμένου να διαλέξουν ποιο άθλημα του ταιριάζει. Ίσως ο ρόλος της μητέρας να είναι καθοριστικός στην πορεία του. Θυμάται ότι τον διέγειρε η ιδέα του κολυμβητηρίου γιατί ήταν διαφορετικό περιβάλλον και είχε το υγρό στοιχείο. Η λέξη διέγειρε μας δείχνει το πόσο πραγματικά ήθελε να ασχοληθεί με το άθλημα αυτό. Οι γονείς του δεν είχαν γνώσεις περί αθλητισμού και η μητέρα του θεωρεί ότι δεν ήξερε κάποια βασικά πράγματα που χρειάζεται ένας μικρός αθλητής, όπως το να ξεκουράζεται πιο πολύ, να τρώει ανά τρεις ώρες, και άλλα συγκεκριμένα πράγματα. Παρατηρούμε από την αρχή σχεδόν της συνέντευξης ότι ο Κώστας χωρίς να το λέει αλλά υπονοώντας το, αναφέρει ότι η μητέρα του θα έπρεπε να ξέρει κάποια βασικά πράγματα πάνω στο αθλητικό περιβάλλον.

3.1.1 Αθλητισμός και πρωταθλητισμός στη ζωή του Κώστα

Από το σύλλογο τους παρείχαν τα πάντα, φυσικοθεραπευτή , διαιτολόγο, προετοιμασίες σε άλλες χώρες, όλα δωρεάν. Ξεκίνησε ως σπρίντερ και δεν θεωρεί ότι είχε κάποιες ιδιαίτερες ικανότητες στην κολύμβηση. Από τα παιδικά του χρόνια είχε εξιδανικεύσει την έννοια της δύναμης στο μυαλό του. Οι παιδικοί του ήρωες ήταν ο Σούπερμαν και ο Hulk, δύο χαρακτήρες κινουμένων σχεδίων που τους καθορίζει η μυϊκή δύναμη. Η αναφορά του Κώστα στην έννοια της δύναμης όπως θα δούμε παρακάτω, στιγματίζει την πορεία του στον πρωταθλητισμό. Επίσης, τα χαρακτηριστικά των δύο υπερηρώων είναι αυτά που θα αναζητήσει στην πορεία του ο Κώστας. Στα πρώτα του βήματα στο κολυμβητήριο θυμάται κάποιους αθλητές που τον νικούσαν και που, όπως χαρακτηριστικά λέει: «...ήταν λογικά πιο ανεπτυγμένοι από μένα...», είχαν πρόωρη βιολογική ανάπτυξη και ήβη. Ο Κώστας προσπαθεί να κάνει λογικούς συνειρμούς μέσα στο μυαλό του, για ποιο λόγο ήταν αυτοί οι αθλητές καλύτεροι και τον κέρδιζαν. Παρατηρούμε, επομένως, ότι ακόμα και σε αυτή τη μικρή ηλικία τον απασχολούσε το θέμα της νίκης. Θεωρεί ότι αυτός πήγαινε με τα στάνταρ της ηλικίας του και δεν είχε το πλεονέκτημα της βιολογικής ανάπτυξης. Θεωρεί ότι η πρόωρη βιολογική ανάπτυξη αποτελεί πλεονέκτημα, χωρίς να συνυπολογίζει όλα τα υπόλοιπα, θετικά και αρνητικά χαρακτηριστικά, που εμπεριέχει. Χαρακτηριστικός είναι και ο διάλογος με τον πρώτο του προπονητή που του εφιστά την προσοχή στο προνόμιο της δύναμης που είχαν οι άλλοι αθλητές. Ο Κώστας, ίσως χωρίς να το καταλάβει, νομίζει ότι από τότε σημαδεύτηκε και άρχισε το κυνήγι της δύναμης διαβάζοντας περιοδικά και παίρνοντας καθοδήγηση από τρίτους, στα γυμναστήρια εκτός κολυμβητηρίου. Βλέπουμε ότι προσπαθούσε να βελτιώσει τη δύναμή του πιστεύοντας πως, μέσω αυτής, θα μπορεί να κολυμπήσει πιο γρήγορα. Στα 16-17 άρχισε να μαθαίνει για τα συμπληρώματα διατροφής, τα οποία έβλεπε να τα χρησιμοποιούν άλλοι αθλητές. Εκείνα τα χρόνια τα συμπληρώματα διατροφής ισοδυναμούσαν με τα αναβολικά. *«Πώς θα πείσω τώρα τη μαμά μου και τον μπαμπά μου να με αφήσουν να πάρω»;* Παρόλο που ο Κώστας μας λέει ότι εκείνα τα χρόνια τα συμπληρώματα διατροφής ισοδυναμούσαν με τα αναβολικά στο μυαλό και των γονιών, και του κόσμου, ίσως και στο δικό του, βλέπουμε ότι προσπάθησε να πείσει τους γονείς του να τον αφήσουν να τα καταναλώσει. Επειδή όμως, οι γονείς τα ταύτιζαν με τα αναβολικά, κατέληξε να αγοράσει κρυφά. Παρόλη την αρνητική στάση των γονιών του, βλέπουμε ότι αυτός τελικά επέλεξε να οδηγηθεί στην κρυφή χρήση

συμπληρωμάτων διατροφής και είναι κάτι που ίσως μας βοηθήσει να καταλάβουμε την ψυχосύνθεσή του και τη μετέπειτα πορεία του. Μετά από μερικά χρόνια συνειδητοποίησε ότι τα συμπληρώματα τελικά ήταν placebo και, επειδή οι γονείς του ήταν εύποροι και έκανε καλή διατροφή ουσιαστικά δεν του χρειαζόνταν. Εδώ θα πρέπει να αναρωτηθούμε, πότε ανακάλυψε ότι τα συμπληρώματα ήταν περισσότερο placebo και μήπως η άποψη του αυτή έχει σχέση με μία μεταγενέστερη ενδεχόμενη σύγκριση με απαγορευμένες ουσίες; Μία αύξηση που μπορούσαν να του προσφέρουν, της τάξεως του 3%, δεν του αρκούσε, γεγονός που μας προβληματίζει για τους στόχους που έχει, και το επίπεδο που θέλει να φτάσει. Ήθελε να γίνεται όλο και περισσότερο δυνατός άσχετα αν του χρησίμευε στο άθλημα του. Η ένταση και το πάθος που έχει κατά τη διάρκεια της αφήγησης του, μας δείχνει την μεγάλη σημασία που έδινε στη δύναμη.

Η ζωή του ήταν αποκλειστικά αθλητική χωρίς κοινωνική ζωή και όπως λέει ο ίδιος, έχοντας παρωπίδες και χωρίς να βλέπει τίποτα άλλο. Με τις γυναίκες «τις γκόμενες» δεν ασχολιόταν, «μόνο τις έτρωγε, τις πυρπολούσε, δεν θα χαλούσε όμως παραπάνω χρόνο για να ψαχτεί, και να βγει εκτός προγράμματος», όπως μας λέει. Βλέπουμε ότι η σχέση του Κώστα με το αντίθετο φύλο ήταν καθαρά σαρκική, χωρίς αισθήματα, θεωρώντας, ίσως, ότι τον αποσπούσαν από το στόχο του, και τον εξέτρεπαν από το πρόγραμμα του. Στόχος του ήταν να συμμετέχει σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερους διεθνείς αγώνες μπορούσε, και αυτό θα το πετύχαινε μόνο αν γινόταν κι άλλο δυνατός. Παρατηρούμε ότι με την πάροδο του χρόνου ανέπτυξε μία εμμονή με την ικανότητα της δύναμης και τη χρησιμότητα της. «*Νόμιζα ότι ήταν το μόνο πράγμα*» μας λέει. Πέρασε φοιτητής και έκανε ένα χρόνο αποχή από την προπόνηση, καθώς για τον Κώστα οι τρεις φορές την εβδομάδα προπόνηση ήταν «*ένα τίποτα*» όπως μας αναφέρει. Το ότι οι τρεις φορές την εβδομάδα προπόνηση θεωρούνται ως «*αποχή*» ίσως να πρέπει να μας προϋδεάσει για την συνέχεια της πορείας του.

Μας αφηγείται ότι πέρασε μία μικρή κατάθλιψη κατά την διάρκεια της αποχής που τον βοήθησε όμως να καταλάβει ότι έπρεπε να σταματήσει την κολύμβηση, καθώς οι επιδόσεις του παρέμεναν στάσιμες ή μειώνονταν πολύ λίγο ενώ παράλληλα η δύναμή του αυξάνονταν. Δεν του αρκούσε να είναι Πρωταθλητής Ελλάδος στην κολύμβηση, ήθελε να πάει σε παγκόσμια πρωταθλήματα. Παρατηρούμε ότι είχε μεγάλες βλέψεις και υψηλούς στόχους για τον εαυτό του. Ξεκίνησε να κάνει προπόνηση ενδυνάμωσης

και μετά από λίγες μέρες τον ανακάλυψε τυχαία ο προπονητής του αθλήματος που υπήρξε πρωταθλητής. Του είχε πει ότι ήταν πολύ καλός και δυνατός και ότι θα έχει μέλλον.

Μικρός δεν του άρεσε που είχε πολύ μυϊκό κορμί. Αυτό το είχε πάρει από τη μητέρα του και γι' αυτή την μυϊκότητα τον κοροΐδευαν στο σχολείο, ότι έπαιρνε αναβολικά. «Ντοπάκια με ανέβαζαν στο σχολείο, ντοπάκια με κατέβαζαν». Οι συμμαθητές του είχαν μία συγκεκριμένη άποψη γι' αυτόν και θέλουμε να παρατηρήσουμε αν αυτή η άποψη έπαιξε ρόλο στη μετέπειτα πορεία του, αν λειτούργησε, δηλαδή ως αυτοεκπληρούμενη προφητεία. Μας λέει ότι δεν τον ένοιαξε τότε, ακόμα και τώρα, γιατί θεωρεί ότι το έκαναν από ανασφάλεια. Πρέπει να δούμε στη συνέχεια αν πραγματικά η άποψη του κοινωνικού του περιγύρου τον επηρέασε. Επίσης, είναι σκόπιμο να αναλογιστούμε γιατί ο Κώστας μας ανέφερε σε αυτό το σημείο της αφήγησης για την κοροΐδια που υπέστη. Μήπως, επειδή ξεκινάει να μας αφηγείται για το άθλημα αλλά και τις πράξεις που τον σημάδεψαν;

3.1.2 Ο δρόμος προς την χρήση

Κάπως έτσι έγινε και η μετάβαση από την κολύμβηση στο καινούργιο του άθλημα. Άρχισε να υπολογίζει τι πρέπει να κάνει, προκειμένου να καλύψει όλα αυτά τα χρόνια που έκανε διαφορετικό άθλημα. Βλέπουμε πάλι μία εμμονή και μία προσήλωση εξωπραγματική από την πλευρά του Κώστα. Δεν υπολόγιζε ότι το σώμα θέλει ανάρρωση. Άρχισαν οι πρώτοι τραυματισμοί, που ήταν κυρίως τενοντίτιδες, όμως ακόμα και με πόνο συνέχιζε να προπονείται. Η δύναμη της θέλησης του υπερνικούσε τον πόνο που ένιωθε. Θεωρεί ότι, όταν κάποια στιγμή τελείωσε τις σπουδές του και γύρισε στην πόλη του, ο νέος του προπονητής δεν του έδωσε την σημασία που ήθελε, επειδή είχε ξεκινήσει μεγάλος και ήταν επαγγελματικά αποκατεστημένος. Του έλεγε να κάνει προπόνηση για την πλάκα του, γιατί δεν άξιζε. *« Ίσως ο άνθρωπος έβλεπε ότι μπορείς να μπει στα αναβολικά, στις κακές ουσίες στη μηδαμινή κοινωνικότητα, δεν μπορούσε να καταλάβει όμως το μυαλό ενός ανθρώπου και πως το έβλεπε»*. Με αυτή την φράση παρατηρούμε ότι ο Κώστας προβληματίζεται, διερωτάται τον λόγο που ο προπονητής του τον παροτρύνει να κάνει συγκρατημένα. Πρέπει να αναλογιστούμε, μήπως ο προπονητής του διέκρινε την τάση που μπορεί να είχε στη χρήση κάποιων

απαγορευμένων ουσιών. Επίσης, στην πορεία της συνέντευξης θα δούμε με ποιο τρόπο το επεξεργάζοταν. Έφτασε, σιγά-σιγά, να συμβουλευεται άλλους προπονητές και να διαβάζει από το διαδίκτυο. Παρατηρούμε ότι με την πάροδο του χρόνου αυτή η εμμονή μεγαλώνει συνεχώς.

Όλα αυτά «τα τρελά πράγματα», όπως δηλώνει ο ίδιος, τον οδήγησαν σε καταστροφικά αποτελέσματα, με αποτέλεσμα να έρθει ο πρώτος τραυματισμός. Οι ιατρικές εξετάσεις διέγνωσαν ότι προήλθε από την πάρα πολύ προπόνηση. Εκείνη την περίοδο έπαιρνε μία σειρά συμπληρωμάτων που ήλπιζε ότι θα έχουν μέσα ουσίες, που θα του έδιναν άλλοθι, προκειμένου να μπορεί να δικαιολογηθεί ότι δεν έπαιρνε. Βλέπουμε ότι ο Κώστας έχει αρχίσει να θέλει και να αποζητά την χρήση αναβολικών αλλά δεν ήταν ακόμα ψυχολογικά και εγκεφαλικά έτοιμος για αυτό το βήμα, γι' αυτό το λόγο άλλωστε ψάχνει άλλοθι. Μας λέει ότι: «*ήλπιζα να έχει κάτι βρώμικο μέσα (έχει μεγάλη ένταση)*». Το να ελπίζει κάποιος μας δείχνει το πόσο πολύ ήθελε και πρόσμενε το απαγορευμένο, ίσως και να το ονειρευόταν. Επίσης, η μεγάλη ένταση του, δείχνει ακριβώς το ίδιο πράγμα. Ο Κώστας στην ίδια ένταση μας λέει: «*Ποτέ κανείς δε με πλησίασε να πάρω αναβολικά κι αυτά που λένε όλοι οι αθλητές, μου έδωσε και μου έδωσε είναι ψέμα. Ο αθλητής θέλει τόσο πολύ, το θέλει, παρακαλάει και προπονητές και όλους, και όλους τους φορείς να πάρει, δεν μιλάω για ασκούμενους, πού να μην παρακαλέσει πολύ πριν του δώσει κάποιος κάτι. Όλα τα άλλα είναι παραμύθια και παπάρια*». Η δήλωση του μας βάζει βαθιά μέσα στο ψυχολογικό προφίλ του και στις βαθιές εσωτερικές απόψεις του ως προς τη χρήση αναβολικών. Ο Κώστας θεωρεί ότι όλοι οι αθλητές υψηλού επιπέδου επιδιώκουν οι ίδιοι τη χρήση απαγορευμένων ουσιών γενικεύοντας τη δική του προσωπική άποψη. Μέσα από τη δήλωσή του ότι «*παρακαλάει*» βλέπουμε την υψηλή θέληση που είχε, προκειμένου να κάνει χρήση και πόσο χαμηλά ήταν διατεθειμένος να πέσει. Η άποψή του αυτή μπορεί να πήγαζε είτε από την υψηλή προσωπική ανάγκη για χρήση είτε από προσωπική άποψη και επαφή με κάποιους άλλους πρωταθλητές και γνωρίζοντας τα «θέλω» τους. Επίσης, το ότι κάποιος δεν τον πίεσε προκειμένου να πάρει αναβολικά δεν σημαίνει ότι δεν είχαν δημιουργηθεί οι συνθήκες που τον εξώθησαν στη χρήση, είτε από την κοινωνία, είτε από τα ΜΜΕ, είτε από το αθλητικό στερέωμα, είτε ακόμα και από τον ίδιο τον προπονητή, κ.τ.λ. Μας λέει: «*ήθελα από μέσα μου να είναι κάτι βρώμικο. Θυμάμαι ήθελα να πιστέψω ότι έχει κάτι βρώμικο, να πω ότι κοίταξε εγώ πήρα ένα συμπλήρωμα*». Παρατηρούμε ότι ενώ έκανε χρήση μόνο απλών συμπληρωμάτων διατροφής η κρυφή ελπίδα του ήταν να έχει κάποια παράνομη

ουσία μέσα. Παρόλο που το θέλει δεν είναι ακόμα έτοιμος, δεν έχει ακόμα βρει την κατάλληλη αφορμή και το άλλοθι, προκειμένου να ξεκινήσει τη χρήση. Ήθελε ουσιαστικά να κρύψει τη θέλησή του αυτή πίσω από την ταμπέλα του συμπληρώματος.

Ο Κώστας από την ώρα που έκανε το χειρουργείο άρχισε να αναρωτιέται το λόγο που τραυματίστηκε. Για περίπου έξι εβδομάδες καθόταν στο δωμάτιο μόνος του και αισθανόταν σαν να είχε πάθει κατάθλιψη. Με τη φράση αυτή καταλαβαίνουμε την ψυχολογική κατάσταση που είχε περιέλθει. Στη συνέχεια μας λέει: «.....έχω πάθει κατάθλιψη σε μεγάλο βαθμό όχι γιατί δεν είχα φίλους, δεν με ένοιαζαν ποτέ αυτά, ποτέ. Πάντα μόνος μου ήμουν». Εδώ βλέπουμε άλλη μία παράμετρο που υπήρχε στη ζωή του δηλαδή ότι αισθάνονταν ουσιαστικά αποκομμένος και μόνος, ενώ δεν είχε φίλους ποτέ, και είχε συμφιλιωθεί με την ιδέα αυτή. Το ότι μας κάνει αυτή τη δήλωση δεν σημαίνει ότι δεν είχε ανάγκη στήριξης από ένα πραγματικό φίλο σε μία τόσο δύσκολη στιγμή που περνούσε. Την ψυχολογική αυτή φόρτιση μας λέει ότι την αισθανόταν εξαιτίας του ότι δεν έκανε προπόνηση και ότι παρέμενε στάσιμος ενώ οι άλλοι δούλευαν και θα τον κέρδιζαν. Την ώρα που μας αφηγείται είναι τόσο πολύ στρεσαρισμένος, σαν να το ζει εκείνη τη στιγμή και φυσάει συνεχώς. *«Κάθε μέρα αυτό με έτρωγε με έτρωγε με έτρωγε. Μερικές φορές έκλαιγα και μόνος μου»* Μας αναφέρει ότι αισθανόταν έτσι επειδή δεν έκανε προπόνηση και αυτό τον έτρωγε ενώ είχε καταρρεύσει ψυχολογικά εξαιτίας αυτού του γεγονότος, επαναλαμβάνοντας το τρεις φορές φτάνοντας στο σημείο να κλαίει.

Το χειρουργείο ήταν μία κακή εμπειρία και για αυτόν και για την οικογένειά του, που ήταν εκεί και τον στήριζε. Μας επαναλαμβάνει ότι η οικογένειά του ήταν εύπορη και τον βοηθούσαν σε ό,τι χρειαζόταν. *«Πονούσε ο Κώστας; να κάνει χειρουργείο ο Κώστας.... Και ας ήταν 20 χρονών. Δεν μου είπαν ποτέ, τώρα σταμάτα τα όλα. Ήξεραν ότι μου άρεσε και θα έκανα τα πάντα»*. Είναι σημαντικό για τον Κώστα ότι οι γονείς του ήταν πάντα δίπλα, στήριγμα του, ίσως καλύπτοντας και το κενό των φίλων του. Επίσης, μας αναφέρει ότι θα έκανε τα πάντα, γεγονός που δείχνει την στοχοπροσήλωση του ενώ μας επιβεβαιώνει την εμμονή του που την ήξεραν οι γονείς του. Είναι χαρακτηριστικό ότι δύο φορές στην αφήγηση του ξεκίνησε να μιλήσει για την επανέναρξη της προπόνησης και ξαναγύριζε πίσω, στην περίοδο της αποθεραπείας του και της άσχημης ψυχολογικής κατάστασης του.

Τελείωσε αυτή η περίοδος και αρχίζει να επανέρχεται σιγά-σιγά αλλά ο φόβος είχε φωλιάσει μέσα του παρά τις διαβεβαιώσεις του γιατρού. Όλο σκεφτόταν πώς θα μπορούσε να κάνει προπόνηση υψηλού επιπέδου χωρίς να τραυματιστεί ξανά. Ο Κώστας πιστεύει ότι είχε ένα μεγάλο κακό, και αυτό ήταν ο ψυχαναγκασμός. Έπρεπε συνέχεια να δουλεύει «τερματισμένος» σε πολύ υψηλή ένταση και κάνοντας πολύ μεγάλο όγκο προπόνησης. Όταν δεν πήγαινε καλά η προπόνηση δεν έκανε μπάνιο, ούτε καν έτρωγε, του έφταιγαν όλα. Η προπόνηση για αυτόν ήταν το παν. Μας λέει ότι για αυτό τον ψυχαναγκασμό έφταιγε αυτός, αλλά και οι άλλοι που δεν τον συμβούλευσαν γιατί «δεν τους ένοιαζε», ρίχνοντας ευθύνες στα άτομα που τον περιβάλλαν δηλαδή σε άλλους αθλητές ή προπονητές.

Είκοσι τριών χρονών κατέβηκε για πρώτη φορά στο πανελλήνιο πρωτάθλημα ανδρών και πήρε μετάλλια. Ήταν η πρώτη του συμμετοχή και αυτό ήταν πάρα πολύ σημαντικό γι' αυτόν. Η επιβράβευση που είχε πάρει από τον προπονητή του, φαίνεται ότι ήταν ιδιαίτερα σημαντική γι' αυτόν και γι' αυτό στην αφήγηση του δίνει μεγάλη έμφαση και το τονίζει. Οι αγώνες αυτοί του έδωσαν την επιβεβαίωση που χρειάζονταν. Πήγε σε ένα άθλημα που ο κανόνας ήταν να δυναμώνεις. Ήθελε να κάνει πράγματα εντυπωσιακά, όπως το να πιάνει το μπουκάλι το σφραγισμένο του νερού να το πιέζει και να το σκάει χωρίς να ανοίξει το καπάκι. Θεωρεί ότι ήταν ανασφάλεια που του είχε μείνει από την κολύμβηση και τη μικρή βιολογική ανάπτυξη που είχε. Μας λέει ότι «Από τότε ξεκίνησε και δεν έχει τελειώσει ακόμη» και παραδέχεται ότι ακόμα και τώρα έχει ανασφάλειες.

3.1.3 Η μετάβαση στη χρήση απαγορευμένων ουσιών

Πέρασε λοιπόν ο καιρός και έφτασε ο Κώστας στο δεύτερο χειρουργείο μετά από τραυματισμό, κάτι που δεν ήταν ξαφνικό αλλά ούτε και κάτι πολύ σοβαρό. Εκεί είπε στοπ. «Είχα πέσει πάρα πολύ ψυχολογικά και σίγουρα είχα κατάθλιψη. Δεν είχα διάθεση για τίποτα. Είχε γκρεμιστεί ο κόσμος μου. Όλη την ζωή μου, είχα μάθει να κάνω αυτό καλά και τώρα δεν μπορούσα. Έπρεπε να βρω λύση». Βλέπουμε ότι το δεύτερο χειρουργείο προκάλεσε την ψυχολογική κατάρρευση του Κώστα αφού το μόνο πράγμα που θεωρεί ότι μπορούσε να κάνει καλά ήταν το άθλημα του και τώρα δεν γινόταν. Θεωρεί ότι έπρεπε να βρει μία λύση. Ίσως η μοναδική λύση γι' αυτόν, όταν

έχει καταρρεύσει ο κόσμος του, να ήταν η χρήση απαγορευμένων ουσιών. Είχε ξεκινήσει από πιο πριν να ψάχνει τα αναβολικά και τι κάνει το καθένα, αλλά φοβόταν. Κυρίως φοβόταν τις συνέπειες των αναβολικών στην πιθανότητα τεκνοποίησης. Σκεφτόταν συνεχώς αν έπρεπε να πάρει. Ο Κώστας επειδή είχε πρόβλημα με τους τραυματισμούς και δεν ήθελε να χτυπάει έπρεπε να βρει τρόπο, ώστε να μην τραυματίζεται, οπότε..... άρχισε να ρωτάει άλλους αθλητές. Βλέπουμε εδώ ότι επιβεβαιώνει τα προηγούμενα λεγόμενα του, ότι δηλαδή ο αθλητής ψάχνεται για να κάνει χρήση. Επίσης, παρατηρούμε ότι απευθύνεται στον αθλητικό κύκλο που τον περιβάλλει.

Ξεκίνησε με χάπια, γιατί τα ενέσιμα αναβολικά τα είχε ταυτίσει με τα ναρκωτικά γι' αυτό τα φοβόταν κιόλας. Επειδή δεν είχε πρόσβαση στους ανάλογους κύκλους που θα του προμήθευαν, τα παρήγγειλε μέσω ίντερνέτ και μετά από 15 μέρες ξεκίνησε την χρήση, παρόλο το άγχος που είχε. Καθ' όλη τη διάρκεια της αφήγησης, για το πώς κατάφερε να τα προμηθευτεί, φυσούσε σαν να είχε άγχος ακόμα και σήμερα, κάτι που μας δείχνει την ψυχολογική φόρτιση που του δημιουργεί και μόνο η ανάμνηση του συμβάντος. Μας αναφέρει επίσης ότι τις πρώτες μέρες της χρήσης είχε μεγάλο άγχος για την υγεία του κάτι που σιγά-σιγά και σταδιακά το ξεπέρασε. Εν κατακλείδι την χρήση απαγορευμένων ουσιών την ξεκίνησε, σύμφωνα με τα λεγόμενα του, λόγω τραυματισμών, όμως η βαθύτερη αιτία ήταν η αύξηση της απόδοσης.

Ακολούθησαν πάλι λάθη, γιατί θεωρούσε ότι τα αναβολικά μαζί με τα συμπληρώματα θα τον έκαναν «Θεό». Το ότι πίστευε πως θα γινόταν «Θεός», μας δείχνει τις μαγικές ιδιότητες που προσέδιδε στα αναβολικά. Συνέχισε να κάνει προπόνηση ακραία, να κάνει χρήση, ενώ έβλεπε και τεράστιες αλλαγές στο σώμα του και στη δύναμή του. Έφτασε να αυξήσει πάρα πολύ την απόδοσή του ενώ η ψυχολογία του είχε ανέβει πολύ. *«Θυμάμαι είχα γίνει αλαζόνας. Πλέον κοιτούσα όχι μόνο να συμμετέχω σε μεγάλους αθλητικούς αγώνες κοιτούσα να γαμήσω τους top στην Ολυμπιάδα, ήταν ένα illusion, ένα προσωρινό illusion η αλαζονεία μου. Άρχισα να τους συγκρίνω στο μυαλό μου, δεν είχα φτάσει καν να κάνω κοντά στις επιδόσεις τους αλλά το μυαλό το είχε δεδομένο ότι θα τους φτάσω και θα τους περάσω»*. Σύμφωνα με τα λεγόμενα του, η πνευματική και ψυχολογική ευφορία που του προκαλούσαν τα αναβολικά τον έκαναν να κάνει σκέψεις παράλογες και εξωφρενικές, χωρίς να έχει ανάλογα δείγματα ότι μπορούσε να τα καταφέρει. Έτσι, ενώ στην αρχή αγχωνόταν για την υγεία του (καρδιά, συκώτι),

αργότερα κατάλαβε ότι όλο αυτό το άγχος ήταν παροδικό, αφού οι εξετάσεις του ήταν καλές. Τον πρώτο καιρό της χρήσης το έκρυβε, γιατί ούτεως ή άλλως κανείς δεν πίστευε ότι ήταν καθαρός «Από 15 χρονών συνέχεια με λέγανε ντοπάκια...», κι εδώ έρχεται το φαινόμενο της αυτοεκπληρούμενης προφητείας να μας βοηθήσει στην πορεία της εξέλιξης του. Μετά από κάποιο σημείο, επειδή κουράστηκε, άρχισε να λέει ότι κάτι βάζει, ενώ δεν τον ένοιαζε τι έλεγαν οι άλλοι γι' αυτόν, έτσι το έβλεπε. Ίσως, επειδή δεν είχε ποτέ πραγματικούς φίλους, όπως μας εκμυστηρεύτηκε κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, δεν ενδιαφερόταν για την άποψη πού είχε ο κόσμος γι' αυτόν. Επίσης τον είχαν κουράσει τα πικρόχολα σχόλια των κακοπροαίρετων. Δύο πράγματα τον άγχωναν, μην πιαστεί από το αντιντόπινγκ κοντρόλ και πόσο θα πέσει η επίδοσή του την περίοδο που δεν έκανε χρήση.

Περνούσαν τα χρόνια και μπήκε στη ζωή του μία γυναίκα την οποία αγάπησε, η Αγγελική. Έτσι, παράλληλα με τους υψηλούς στόχους που είχε θέσει για τον εαυτό του, ήρθε αυτή η γυναίκα «να του τραβήξει το κεφάλι από τις παρωπίδες που είχε βάλει». Για πρώτη φορά έπρεπε να ανταπεξέλθει τόσο στις απαιτήσεις πού είχε για τον εαυτό του όσο και να την εντυπωσιάσει. Αυτή ήταν η πρώτη φορά από το ξεκίνημα της χρήσης του που άρχισε να μεγαλώνει τις δόσεις των αναβολικών. Παρατηρούμε εδώ τη μετάβαση του Κώστα από τη σαρκική, χωρίς αισθήματα επαφή με το αντίθετο φύλο, στην ερωτική και συναισθηματική επαφή του, κάτι που φαίνεται ότι τον στιγμάτισε θέτοντας υψηλότερους στόχους, για να την εντυπωσιάσει. Ήταν η πρώτη φορά πού δίπλα στους στόχους του έμπαινε κάτι διαφορετικό, ο έρωτας και η αγάπη. Έμπαινε δίπλα και όχι μπροστά γιατί όπως μας δήλωσε: *«...θεωρούσα λοιπόν ότι πρέπει να ανταπεξέλθω και στις απαιτήσεις που είχα από τον εαυτό μου αλλά και να την εντυπωσιάσω και αυτήν ακραία»*. Επίσης, παρατηρούμε ότι πιθανόν μεγάλωσε τη δοσολογία της χρήσης, γιατί ήθελε να την εντυπωσιάσει *«ακραία»* αλλά και γιατί ήθελε να την κρατήσει. Μας επαναλαμβάνει ότι είχε διπλό στόχο δηλαδή και να γίνει μεγάλος αθλητής αλλά και να έχει την Αγγελική, ενώ μας το επιβεβαιώνει *«Τότε όμως ήταν ο λόγος που αύξησα τις δόσεις»*. Εξαιτίας αυτής της αύξησης δόσεων, άρχισε να έχει και κάποιες παρενέργειες, *«οι βασικές παρενέργειες που είχα ήταν ότι μου κόπηκε η όρεξη για φαΐ. Σε κάποια εξέταση αίματος βρέθηκε ότι το σκώτι είναι ανεβασμένο αλλά πάλι σε πολύ ανεκτά επίπεδα, σε σημεία που ο γιατρός μου έλεγε πίνεις όταν βγαίνεις;»*, όχι κατά τη γνώμη του, πολύ σημαντικές, όμως είχε φτάσει σε ένα σημείο που δεν τον ένοιαζε πολύ. Είχε βάλει διαφορετικά ιατρικά

στάνταρ για τον εαυτό του, διαφορετικές τιμές για τα φυσιολογικά όρια των εξετάσεων του. «...δηλαδή ενώ το συκώτι σου λέει μέχρι 40 τα ένζυμα του συκωτιού, εγώ και 60 να έχω είμαι καλά. Όχι ρε φίλε δεν είσαι καλά, δεν είσαι καλά. Έχεις φτιάξει νέα δεδομένα στο κεφάλι σου για να νιώθεις εσύ ότι είσαι υγιής. Έχεις εθιστεί. Δεν μπορείς να ζήσεις χωρίς αυτό». Ο Κώστας με τη ματιά που το βλέπει σήμερα πιστεύει ότι τότε ήταν εθισμένος και, προκειμένου να δικαιολογεί τη χρήση, έκανε παράλογες σκέψεις, «...έλεγα τέτοια πράγματα για να κοροϊδέσω τον εαυτό μου αλλά στην ουσία δεν τον κοροϊδεύα ήξερα, ήξερα ότι τα έλεγα αυτά για να καλύψω ότι δεν έχω τίποτα αλλά μπορεί να δημιουργήσω κάτι. Είχα εθιστεί στα φάρμακα». Για πρώτη φορά, ο Κώστας βάζει το ενδεχόμενο ότι από τη χρήση μπορεί στο μέλλον να προκαλέσει κάτι κακό στον εαυτό του. Επίσης, για πρώτη φορά βλέπουμε μία διαφορετική οπτική της εξάρτησης. «Ήθελα να είμαι συνέχεια σε θεραπεία (έτσι ονομάζεται η χρήση απαγορευμένων ουσιών στους κύκλους που χρησιμοποιούν αναβολικά), γιατί ένιωθα καλά. Επειδή αισθανόμουν καλά φοβόμουν να τα κόψω». Η λέξη ‘θεραπεία’ παραπέμπει σε ένα είδος φαρμάκου που το παίρνεις και σε κάνει καλά, σε θεραπεύει. Θεωρεί επίσης ότι η εξάρτηση αυτή που είχε πάθει από τα αναβολικά έπαιξε ρόλο κι’ αργότερα, όταν δοκίμασε και κανονικά ναρκωτικά (κοκαΐνη), αφού είχε συγκεκριμένα απομυθοποιήσει τον εθισμό. Ίσως το ότι είχε κάνει τόσο εκτεταμένη χρήση αναβολικών και το ότι δεν είχε παρουσιάσει κάποια σοβαρά προβλήματα υγείας ήταν η γέφυρα στο να κάνει χρήση και ναρκωτικών. Στη χρήση αυτή έπαιξε ρόλο και η Αγγελική κι το γεγονός ότι ήταν τρελά ερωτευμένος μαζί της. Η χρήση αναβολικών εναλλάσσονταν με την αποθεραπεία, γιατί είχε την ανάγκη να νιώσει υγιής αλλά κυρίως για να δρα το φάρμακο καλύτερα. Ο Κώστας πάνω από την υγεία του, παρατηρούμε για άλλη μία φορά ότι βάζει μόνο τη χρήση των αναβολικών, μέσω των οποίων θα πετύχαινε τους στόχους του.

Ένα πράγμα που τον ενοχλούσε ήταν να μην το μάθουν οι γονείς του «ήξερα βαθιά μέσα μου ότι το ήξεραν, αλλά εφόσον δεν έχει αποδειχθεί και δεν το έχω παραδεχθεί είναι σαν να μην έχει γίνει». Τον κάλυπτε το γεγονός ότι δεν είχε πιαστεί ή ότι δεν είχε αποδειχθεί ότι έκανε χρήση. «Τους έβλεπα.... ειδικά τη μάνα μου που έκλαιγε πολλές φορές, που με έβλεπε ότι ήμουν τόσο πωρωμένος με την προπόνηση αλλά ήξερα ότι ήξερε ότι θα έκανα τα πάντα για να πετύχω το στόχο μου και αυτό περιλάμβανε και στο μυαλό της μάνας μου τη χρήση απαγορευμένων ουσιών». Ο Κώστας παρόλη τη μεγάλη αγάπη που τρέφει για τους γονείς του και ειδικά για τη μητέρα του, είχε τέτοια εμμονή που ακόμα και το κλάμα της, δεν αποτελούσε ανασταλτικό παράγοντα για τη χρήση του.

Ήταν τόσο αφοσιωμένος στην εκπλήρωση του στόχου του πού αυτή η αφοσίωση περιλάμβανε οτιδήποτε χρειαζόταν. Κατά την αφήγηση ενός χαρακτηριστικού περιστατικού με την μητέρα του, μας περιγράφει επίσης το ακραίο σημείο στο οποίο είχε περιέλθει :*«Καλά ρε μαλάκα, πού έχεις καταντήσει, πα πα (χτυπιέται) κάνεις ένεση πριν την προπόνηση για να μην πονάς, κάνεις ένεση αναβολικών, τεστοστερόνης, παίρνεις αυτό το χάπι, παίρνεις αντιφλεγμονώδες.... ένιωθα περίεργα έλεγα μέσα μου μήπως το παρακάνω (σκέφτεται)»* ο Κώστας στιγμιαία σκέφτονταν το σημείο πού έχει φτάσει, πού έχει καταντήσει, σύμφωνα με τα λεγόμενα του. Παρατηρούμε ότι μονολογεί και απευθύνεται στον εαυτό του. Η ένταση που αισθάνεται εκείνη τη στιγμή είναι η συνειδητοποίηση του παράλογου τρόπου σκέψης για το πως αντιλαμβάνεται τον πρωταθλητισμό και τις θυσίες που έκανε γι' αυτόν. Λέμε στιγμιαία, γιατί αμέσως μετά μας λέει ότι δεν το παράκανε παρόλη την πολυφαρμακία και τη χρήση απαγορευμένων ουσιών *«Δεν το παράκανα. Οι εξετάσεις αίματος δεν δείχνουν ότι το έχω παρακάνει»*.

Κατά την περιγραφή αυτού του περιστατικού με τη μητέρα του και αφού εκείνη είχε ανακαλύψει κάποιες σύριγγες διακρίνουμε ότι ακόμα και τότε δεν είχε την ψυχική δύναμη να παραδεχθεί τις πράξεις του :*«την αλήθεια δεν μπορούσα να της την πω, την αλήθεια δεν είχα τα κότσια, δεν είχα τα αρχίδια να της πω την αλήθεια, ήξερα ότι την ξέρει αλλά λέω θα πω κάτι άλλο...»*, ίσως λόγω της ιδιαίτερης σχέσης και εκτίμησης πού είχε προς τους γονείς του, σκεπτόμενος μη χαλάσει μία εξιδανικευμένη εικόνα που είχαν γι' αυτόν στο μυαλό τους ενώ η αντίδραση της μητέρας μας δείχνει ότι η μόνη έγνοια της ήταν η υγεία του *«ρε Κώστα μην το κάνεις αυτό το κακό στην υγεία σου»*.

Με τον καιρό, άρχισε να μην νοιάζεται για τις παρενέργειες ενώ αγωνιστικά ήταν σε πολύ υψηλό επίπεδο. Αυτό το υψηλό επίπεδο του ενίσχυε την θέληση για να συνεχίσει την χρήση απαγορευμένων ουσιών. Στο ίδιο επίπεδο πρωταθλητισμού έκαναν και άλλοι *«που ήταν μέσα στα κόλπα»*, όπως μας λέει ο ίδιος, και τους κάλυπτε το αθλητικό σύστημα.

Ένα άλλο πράγμα που τον ένοιαζε ήταν το να μην ξεπέσει στα μάτια των γονιών του και να απαξιωθεί ενώ για τον εαυτό του δεν νοιάζονταν, αφού θεωρεί ότι όσοι τον περιβάλλαν είχαν τη χειρότερη άποψη γι' αυτόν και κανείς δεν του είχε εμπιστοσύνη. Νοιάζεται μόνο για την άποψη των γονιών του, αφού μόνο αυτούς σέβεται και αγαπάει ενώ δεν νοιάζεται για κανέναν άλλο. Έχει συμφιλιωθεί με την ιδέα ότι, από μικρή

ηλικία, όλοι έχουν την χειρότερη άποψη γι' αυτόν και γι' αυτό δεν έχει και φίλους. Δεν ήθελε να στενοχωρεί τους ανθρώπους που τον αγαπούσαν πραγματικά, και πάντα αυτούς σκέφτονταν, όμως ο ψυχαναγκασμός του ήταν τόσο μεγάλος και η αγάπη του γι' αυτό που έκανε, όπως μας λέει ο ίδιος «η αγάπη μου και αυτό που θέλω, ο ψυχαναγκασμός μου για να γίνω καλύτερος, ξεπερνάει μάλλον και αυτό των γονιών» που ξεπερνούσε και αυτήν της αγάπης για την οικογένεια του. Γι' αυτόν ο ψυχαναγκασμός είναι μία αρρώστια πού όμως θεωρεί ότι την έχουν όλοι οι πρωταθλητές, και θα έκαναν τα πάντα, προκειμένου να πετύχουν τον στόχο τους. Μέσα από τη γενίκευση που κάνει ίσως προσπαθεί να δικαιολογήσει το δικό του ψυχαναγκασμό και πιστεύει ότι οι μόνοι που μπορούν να τον καταλάβουν είναι οι άνθρωποι που βρίσκονται στον ίδιο χώρο.

3.1.4 Αλλαγή στάσης ή μήπως όχι;

Με την πάροδο των χρόνων και παρόλη τη δεκάχρονη χρήση που έκανε ο Κώστας, φαίνεται ότι ακόμα δεν έχει εμφανιστεί κάποια σοβαρή παρενέργεια. Πάντα σκεφτόταν τη χειρότερη εκδοχή, ώστε να είναι προετοιμασμένος σε περίπτωση που κάτι δεν πήγαινε καλά με την υγεία του. Είχε φτάσει στο σημείο να κάνει τόσο κακές σκέψεις πού όταν οι εξετάσεις του ήταν φυσιολογικές το γιόρταζε με τη γυναίκα του.

Για την απόφασή του να σταματήσει τον πρωταθλητισμό αλλά και τα αναβολικά, μας είπε ότι δεν έβρισκε πλέον νόημα, είχε χάσει το κίνητρο του, αφού δεν είχε άξιους αντιπάλους. Δεν θεωρούσε κίνητρο το να βγαίνεις πρώτος χωρίς συναγωνισμό. Επίσης έπαιξε ρόλο η παρότρυνση της γυναίκας του να κάνουν ένα παιδί. Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο κίνητρο για τον Κώστα ήταν η εγρήγορση του ανταγωνισμού, η προσήλωση στο στόχο και η μέθη που του προσέφερε η νίκη με άξιους αντιπάλους ενώ σε δεύτερη μοίρα έρχεται η προοπτική της γέννησης ενός παιδιού.

Ο ίδιος, προκειμένου να πετύχει τους στόχους του θα θυσίαζε τα πάντα ενώ έκανε ακόμα και τη μάνα του να κλαίει. Ήθελε συνέχεια να κάνει προπόνηση ακόμα και την ημέρα των Χριστουγέννων ή την ημέρα της κηδείας του παππού του. Για πολλοστή φορά βλέπουμε τον ψυχαναγκασμό πού είχε με την προπόνηση, στεναχωρώντας ακόμα και τη μάνα του, ενός ανθρώπου που σήμαινε τόσα πολλά γι' αυτόν. Θεωρεί ότι όσα χρόνια έκανε προπόνηση προσπαθούσε και έκανε τα πάντα στην εντέλεια ενώ «τα

αναβολικά ήταν το κομμάτι που συμπλήρωνε το παζλ». Θα θυσίαζε ακόμα και τη γυναίκα του, οποιονδήποτε βρισκόταν δίπλα του, προκειμένου να κάνει προπόνηση. Όποιος και αν έμπαινε σε αυτή τη ζυγαριά πάντα θα κέρδιζε η προπόνηση. «Θα θυσίαζα τους αγαπημένους μου ανθρώπους για την προπόνηση το αναβολικό δεν είναι θυσία. Στα αρχίδια μου. Δεν το θεωρώ καν θυσία. Θυσία θεωρώ που έκανα την μάνα μου να κλαίει, θυσία θεωρώ τα χειρουργεία που έκανα και έκανα τη μάνα μου πάλι να κλαίει. Θυσίαζα την υγεία μου με αυτό τον τρόπο. Τα αναβολικά δεν τα θεωρούσα θυσία». Βλέπουμε ότι ο Κώστας δεν θεωρεί θυσία τα αναβολικά, ίσως γιατί αυτά τον βοηθούσαν να πετύχει τους στόχους του, τον βοηθούσαν στον ψυχαναγκασμό του με την προπόνηση και τα λέει μέχρι εκείνη τη στιγμή που δεν έχει πάθει κάτι η υγεία του.

Για δεύτερη φορά ο Κώστας ρίχνει την ευθύνη των πράξεων του στον ψυχαναγκασμό, που θεωρεί ότι είναι ένα χαρακτηριστικό όλων των πρωταθλητών, και που όταν θα φτάσουν στην πηγή να πιούν νερό θα παρακάμψουν οποιοδήποτε ταμπού έχουν με τα αναβολικά αφού όλοι το θέλουν πάρα πολύ.

Από μικρό παιδί άκουγε από τους μεγαλύτερους ότι τα συμπληρώματα διατροφής ήταν κάτι ανάλογο με το αναβολικά γι' αυτό και τα φοβόταν. Μεγαλώνοντας, άρχισε να εξοικειώνεται με αυτά. Πιστεύει ότι τα συμπληρώματα είναι ο προθάλαμος του ντόπινγκ αφού ο αθλητής εξοικειώνεται με κάτι που δεν είναι φαγητό κι έχει μία μορφή ξένη, χημική. Θεωρεί ότι εκτός από το φόβο για την υγεία του ουσιαστικά τον κρατούσε στη μη χρήση και μια μικρή ηθική που όσο μεγάλωνε έλεγε: «Εντάξει δεν είναι και τόσο ανήθικο», αφού έβλεπε όλους και τα χρησιμοποιούσαν. Ίσως ακόμα και ο τραυματισμός να ήταν μία δικαιολογία, προκειμένου να ξεκινήσει τη χρήση, ήταν ένα άλλοθι προς τον εαυτό του και προς τους άλλους. Ίσως, τελικά, το κίνητρο του να ήταν η καταξίωση και η μεγιστοποίηση της απόδοσης που είναι σε κάθε αθλητή, και όχι το οικονομικό που μπορεί να είναι σε κάποιους άλλους. Αργότερα, μπήκε και αυτός ο παράγοντας που τον βοήθησε να εξελιχθεί επαγγελματικά και οικονομικά, μέσω της αναγνωρισιμότητας.

Ο Κώστας πάντα ονειρευόταν να τον βλέπουν οι γονείς του στην τηλεόραση. Ήθελε να τους κάνει περήφανους, ίσως γιατί πάντα η προσοχή τους ήταν στραμμένη στη μικρή αδερφή του που ήταν πιο αδύναμη. Ίσως ήθελε να αποδείξει ότι είναι και ήταν αυτός εκεί κάνοντας πιο αισθητή την παρουσία του. Ήθελε την αποδοχή τους, το

ενδιαφέρον τους και την επιβεβαίωση τους, γι' αυτό προσπαθούσε να είναι ο καλύτερος. Μετά μπήκε στη μέση και το «εγώ του».

3.1.5 Άποψη του Κώστα για το ντόπινγκ σήμερα

Θεωρεί τη χρήση αναβολικών ανήθικη αλλά και το διαχωρισμό ανάμεσα σε αυτούς που κάνουν χρήση και όχι, επίσης ανήθικο. Αμέσως μετά, στην επόμενη ακριβώς φράση μας αναφέρει ότι δεν θεωρεί ανήθικη την χρήση (πού δηλώνει την σύγχυση που επικρατεί στο μυαλό του σε σχέση με τα αναβολικά), αλλά τον ελεγκτικό μηχανισμό που συγκαλύπτει όσους είναι αρεστοί κι έχουν χρήματα. Τέλος, μας επιβεβαιώνει την τελική του άποψη ότι η χρήση δεν είναι ανήθικη. Θεωρεί ότι πρέπει να ελέγχονται όλοι με τον ίδιο τρόπο και να γίνονται δύο ολυμπιάδες, με και χωρίς αναβολικά.

Δεν θεωρεί ότι είναι θέμα παιδείας η χρήση αναβολικών αλλά κυρίως ψυχικής ισορροπίας. Κάποιοι γονείς μεγαλώνουν τα παιδιά τους πιο ισορροπημένα χωρίς αυτά να θέλουν να κάνουν υπερβάσεις. Στον Κώστα δεν λειτούργησε ακριβώς έτσι, καθώς οι γονείς του, παρά τη σωστή διαπαιδαγώγηση που του προσέφεραν, του προκάλεσαν, άθελά τους, ψυχαναγκαστικές τάσεις, που σε συνδυασμό με τις ψυχικές αδυναμίες του, η «ισορροπία» αυτή έγειρε προς την πλευρά του πρωταθλητισμού. Ο Κώστας μας την εκφράζει σαν ισορροπία που έγειρε, όμως αυτή η κατάσταση είναι ανισορροπία που πιθανόν δεν θέλει να παραδεχτεί.

Κρίνει ότι το ντόπινγκ σήμερα γίνεται για λάθος λόγους, λάθος σκοπούς, και λάθος στόχους, ενώ παλιότερα χρησιμοποιούνταν για αγνούς σκοπούς, όπως έγινε και από αυτόν. Πιστεύει ότι υπάρχουν σωστοί και λάθος σκοποί και λόγοι, βλέποντας, ίσως, το κυνήγι του πρωταθλητισμού και της επίδοσης ως το αγνότερο όλων, θέλοντας να δικαιολογήσει την χρήση του ενώ θεωρεί λάθος όταν ένας ασκούμενος κάνει χρήση ντόπινγκ ή όταν το κάνουν για αισθητικούς λόγους. Πιστεύει ότι οι άνθρωποι σήμερα είναι αναγκαίο να βρουν νέες διεξόδους, αφού όταν περνάνε πολύ μεγάλες ψυχικές διαταραχές καταφεύγουν όχι μόνο στα ψυχοφάρμακα αλλά και στα αναβολικά που τα θεωρεί καλύτερα.

Δεν έχει μετανιώσει για τη χρήση απαγορευμένων ουσιών, γιατί δεν είχε επιπτώσεις στην υγεία του. Θεωρεί ότι μόνο καλά του έχει προσφέρει, επειδή κατάφερε πράγματα, που ως φυσικός αθλητής δεν θα μπορούσε. Αν στην πορεία η χρήση του δημιουργήσει κάποιο πρόβλημα υγείας θα είναι έτοιμος να το δεχτεί, γιατί κάθε πράξη έχει ένα αντίτιμο. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν θα κλάψει, όμως θα το περιμένει. Για τον Κώστα: *«Σημασία έχει πόσα πράγματα κατάφερες, όχι ποιος είναι καθαρός. Κανείς δεν νοιάζεται για το αν είσαι καθαρός. Όλοι πιστεύουν ότι οι πρωταθλητές παίρνουν αναβολικά»*. Στην τελευταία του φράση βλέπουμε χαρακτηριστικά ότι ίσως είναι υπέρμαχος της φράσης ‘Ο σκοπός αγιάζει τα μέσα’ του Μακιαβέλι αφού η στοχοπροσήλωση του και ο ψυχαναγκασμός του μπαίνει πάνω από την ηθική και την υγεία του.

3.1.6 Συμπεράσματα

Ο τρόπος με τον οποίο ο Κώστας μας αφηγείται την πορεία του προς την χρήση αναβολικών ουσιών είναι χαρακτηριστικός, στο μέτρο που αντιλαμβανόμαστε εξ αρχής ότι πρόκειται για μια ιδιαίτερη περίπτωση πρωταθλητή. Ο ίδιος ξεκινά την αφήγηση, περιγράφοντας την σχέση με τους γονείς του και το πόσο υποστηρικτικοί ήταν, κάτι που συνέχισε να υφίσταται μέχρι την ώριμη ηλικία. Η σχέση αυτή είναι η μόνη που μπορεί και του δημιουργεί αναστολές. Θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι καθοριστικό ρόλο στην πορεία του και στην εξέλιξη του έπαιξε το γεγονός ότι από την παιδική του ηλικία αντιλαμβανόταν τη βιολογική του ανάπτυξη ως ελάττωμα. Υποθέτουμε ότι στον Κώστα είχε δημιουργηθεί μια ανασφάλεια σχετικά με την ανάπτυξη και την δύναμή του. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την φιλοδοξία του να είναι πάντα νικητής, τον οδήγησαν στο να ψάχνει τρόπους, προκειμένου να μετατρέψει το «ελάττωμα» του, σε προτέρημα. Το κυνήγι της δύναμης τον οδήγησε στον δρόμο των ουσιών, πρώτα σε κάποια συμπληρώματα και αργότερα στα αναβολικά.

Μέσα από τη βιοματική του αφήγηση αναδεικνύεται ότι η προπόνηση αποτελούσε το επίκεντρο και τη μοναδική ασχολία στη ζωή του. Η στοχοπροσύλωση του ήταν τέτοια, που απείχε από οτιδήποτε δεν συνέβαλε στην εκπλήρωση των αθλητικών του στόχων. Οι υπέρμετροι στόχοι του προκειμένου να ικανοποιήσει την οικογένεια του και πάνω απ’ όλα το «εγώ» του, τον έφεραν αργά και σταθερά προς τη χρήση. Είναι

χαρακτηριστική η «εμμονή» του με τον πρωταθλητισμό και την προπόνηση η οποία πιθανόν τον οδήγησε στην χρήση αναβολικών.

Είναι ενδεικτικές και οι ευθύνες που αποδίδει στον περίγυρό του, που θεωρεί ότι έπρεπε να τον έχει προστατεύσει, κάτι που μας θυμίζει το περιβάλλον γύρω από τους μποξέρ του Wacqaunt πού εδώ, όμως, δεν λειτούργησε όπως έπρεπε ο «πανοπτικός μηχανισμός» που θα τον προστάτευε (Wacquant, 2004: 235). Αποτελεί πεποίθηση του η «ανάγκη» για χρήση καθώς και η συνεχής αναζήτηση της φαρμακοδιέγερσης από όλους τους πρωταθλητές, εστιάζοντας μόνο πάνω στον πρωταθλητή και όχι στο ευρύτερο περιβάλλον που τον ωθεί σε αυτήν.

Αφορμή για την απόφασή του να κάνει χρήση αναβολικών, στάθηκε το δεύτερο χειρουργείο στο οποίο υποβλήθηκε. Η ψυχολογική κατάρρευση λόγω των τραυματισμών σε συνδυασμό με την έλλειψη πραγματικής φιλίας σε μία δύσκολη στιγμή της ζωής του, τον οδήγησαν στη χρήση των απαγορευμένων ουσιών. Ωστόσο, αυτό ήταν απλά ένα άλλοθι που του έδωσε το έναυσμα, καθώς η πραγματική αιτία ήταν η βελτίωση των επιδόσεων του. Το φαινόμενο της αυτοεκπληρούμενης προφητείας πιθανόν να έπαιξε σημαντικό ρόλο στις αναστολές του Κώστα ως προς τη χρήση, αφού στη γνώμη αυτών που τον περιέβαλλαν θεωρούσε ότι έφερε την ταμπέλα του «ντοπάκια». Το άγχος για τις επιπτώσεις στην υγεία του ήταν κάτι παροδικό αφού η ανησυχία του περιορίστηκε στη μείωση των επιδόσεων του κατά την περίοδο της αποχής του από τη χρήση. Η εξάρτηση από τα αναβολικά καθώς και η ψυχολογική ευφορία που του προκαλούσαν, τον έκαναν αλαζόνα με σκέψεις παράλογες που δεν ανταποκρίνονταν στην πραγματικότητα. Ο ερχομός μιας γυναίκας στη ζωή του ενέτεινε τη χρήση κάνοντας τη χρήση πιο συστηματική. Είναι αντιληπτή η σύνδεση του εντυπωσιασμού, της επίδειξης δύναμης και των προσωπικών επιτευγμάτων με την ερωτική και συναισθηματική επαφή και πώς αυτή καταλήγει στην εντατικοποίηση της. Επίσης, η παιδική ανασφάλεια, λόγω της έλλειψης βιολογικής ανάπτυξης, φαίνεται ότι μεταφέρεται και στην ώριμη πλέον ηλικία, καθώς θεωρεί ότι μόνο μέσα από την επίδειξη απόλυτης δύναμης μπορεί να κερδίσει την επιβεβαίωση που χρειάζεται, τόσο από τον εαυτό του όσο από τη γυναίκα που ερωτεύτηκε, και από την οικογένειά του. Σημαντικό ρόλο για την χρήση και την εντατικοποίηση της έπαιξε και η ψυχολογική ευφορία που του δημιουργούσε. Ο μόνος ανασταλτικός παράγοντας που του γέννησε κάποιες ενοχές ήταν οι γονείς του, που όμως, μπροστά στην στοχοπροσήλωση του τον υπερκερνούσε. Για τον Κώστα το υψηλό επίπεδο πρωταθλητισμού που είχε φτάσει,

εξαιτίας των αναβολικών, του έδινε την ανατροφοδότηση προκειμένου να συνεχίσει τη χρήση. Παρατηρούμε έναν φαύλο κύκλο που δημιουργείται καθώς η στοχοπροσήλωση προκαλεί τη χρήση αναβολικών, που φέρνουν την επιτυχία, και η επιτυχία ξαναφέρει τη στοχοπροσήλωση και τα αναβολικά. Τα κίνητρα του ήταν η καταξίωση, η μεγιστοποίηση της απόδοσης, και αργότερα επαγγελματικά και οικονομικά. Σήμερα η στάση του Κώστα απέναντι στη χρήση απαγορευμένων ουσιών παραμένει αμετακίνητη. Δεν θεωρεί τη χρήση ανήθικη, πιστεύει ότι μόνο καλά του έχει προσφέρει, απεναντίας θεωρεί ανήθικο τον ελεγκτικό μηχανισμό. Έχει την πεποίθηση ότι οι λόγοι που κατέφυγε εκείνος στη χρήση ήταν αγνοί ενώ οι αναστολές που εμφάνισε ως προς τη χρήση, κάποιες στιγμές της συνέντευξης, ήταν παροδικές. Είναι έτοιμος να δεχτεί τις επιπτώσεις στην υγεία του ενώ η στοχοπροσήλωση του μπαίνει πάνω από ηθική και υγεία.

3.2 ΠΕΡΙΚΛΗΣ

Ο Περικλής είναι ένας άντρας ηλικίας 50 ετών περίπου, που μεγάλωσε σε πολύ μεγάλη επαρχιακή πόλη, δεν έχει αδέρφια και από πολύ μικρή ηλικία ασχολείται με τον αθλητισμό. Είχε υψηλό εισόδημα, αποτέλεσμα των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της οικογένειάς του, που έχει πανεπιστημιακή μόρφωση και σημαντικό ρόλο στη ζωή του φαίνεται ότι παίζει η γιαγιά του. Συγκεκριμένα, μας δηλώνει ότι της έχει πολύ μεγάλη αδυναμία, γιατί αυτή τον μεγάλωσε. Φαίνεται ότι ο ρόλος της γιαγιάς είναι πολύ σημαντικός, αφού αντικαθιστά το ρόλο της μάνας γι' αυτό και από όλους τους παππούδες και γιαγιάδες μας αναφέρει μόνο αυτήν. Αν η υπόθεσή μας αυτή είναι σωστή, τότε στη συνέχεια θα πρέπει να αναφερθεί σε αυτήν πάλι. Η οικογένεια του προέρχεται από το χώρο του ποδοσφαίρου και μας δηλώνει ότι οι γονείς του έχουν χωρίσει.

3.2.1 Αθλητισμός και πρωταθλητισμός στη ζωή του Περικλή

Έχει διαλέξει ατομικό άθλημα, γιατί αισθάνεται ότι θέλει να τα καταφέρει μόνος. Μας αναφέρει ότι τα περισσότερα χρόνια της ζωής του κάνει πρωταθλητισμό υψηλού

επιπέδου και θεωρεί ότι δεν μπορεί να φανταστεί τη ζωή του χωρίς τον αθλητισμό. Η τελευταία αυτή έκφραση είναι πάρα πολύ σημαντική. Όλοι οι άνθρωποι έχουμε χόμπι έχουμε ασχολίες και ενδιαφέροντα. Μία τέτοια δήλωση όμως, δείχνει το βάρος και την αξία που προσδίδει ο Περικλής στον αθλητισμό. Μας αναφέρει ότι σε πολύ μικρή ηλικία προσπαθούσε να είναι ανταγωνιστικός και να κερδίζει. Συγκεκριμένα, αναφέρει την έκφραση ότι προσπαθούσε πάντα να βρίσκει «*τρόπο να κερδίζει*». Η διατύπωση αυτή μας δηλώνει ότι δεν του αρκούσε ποτέ η δεύτερη θέση και ότι θα προσπαθούσε με κάθε τρόπο να κερδίσει. Τι σημαίνει όμως για τον Περικλή η έκφραση «*με κάθε τρόπο*». Μας δηλώνει ότι, όταν ξεκίνησε ήταν ένας καλός αθλητής αλλά κατά την πάροδο του χρόνου αυτό άλλαξε, αφού οι καλές επιδόσεις δεν έρχονταν μόνο με την προσπάθεια και τη διατροφή. Επιπλέον, τα αποτελέσματα που είχε δεν ήταν τα αναμενόμενα. Μας αναφέρει ότι χαλούσε η ψυχολογία του, ότι «*κατέρρεε*» σύμφωνα με τα λεγόμενα του ενώ μας δηλώνει ότι δεν μπορούσε να καταλάβει γιατί άρχισαν να τον κερδίζουν αθλητές με πολύ μικρότερα προσόντα και με πολύ λιγότερη προσπάθεια και προσήλωση στο στόχο. Εδώ πρέπει να αναρωτηθούμε και να προσπαθήσουμε να καταλάβουμε, γιατί ο Περικλής δεν μπορούσε να δεχτεί ότι άλλοι αθλητές μπορεί να έκαναν εξίσου μεγάλη προσπάθεια και ότι θα μπορούσε να ήταν εξίσου καλοί αθλητές. Είναι σκόπιμο να αναρωτηθούμε μήπως γι' αυτή την άποψη του, φταίει ο εγωιστικός χαρακτήρας του ή πραγματικά περιστατικά που έβλεπε και γνώριζε. Είναι σημαντικό να καταλάβουμε τον σημαίνοντα ρόλο που παίζει ο πρωταθλητισμός στη ζωή του Περικλή. Η αναφορά του ότι χαλούσε η ψυχολογία του και «*κατέρρεε*» είναι ενδεικτική του πως έβλεπε τον πρωταθλητισμό και τον αθλητισμό γενικότερα. Φαίνεται ότι τον πρωταθλητισμό τον συνέδεε περισσότερο με τη νίκη, παρά με τη χαρά του αθλητισμού και της προσπάθειας. Ο Περικλής μας δηλώνει ότι πάντα είχε αφιερώσει τη ζωή του στο συγκεκριμένο άθλημα. Ήξερε από την πρώτη μέρα με ποιο άθλημα ήθελε να ασχοληθεί και δεν μπήκε ποτέ στη διαδικασία να ασχοληθεί με κάποιο άλλο. Μας λέει ότι αυτό ονειρευόταν από μικρό παιδί και με αυτό τελείωσε την καριέρα του. Μας κάνει αυτή τη δήλωση προκειμένου να καταλάβουμε την αγάπη του για αυτό που έκανε τόσα χρόνια. Αν ο Περικλής πιστεύει ότι η μεγάλη του αγάπη ήταν το άθλημα του, κατά τη διάρκεια της συνέντευξης θα ξανασυναντήσουμε κάποια δήλωση του. Ξεκίνησε από τις γειτονιές, όπως όλα τα μικρά παιδιά και σιγά-σιγά καθώς μεγάλωνε εντάχθηκε σε ομάδα και όλο αυτό έγινε σταδιακά. Σημαντικό ρολό για τον Περικλή έπαιξε το γεγονός ότι γυμνάζονταν δίπλα σε αθλητές υψηλού επιπέδου και αυτό τον βοήθησε να καταλάβει πόσο σημαντικό είναι να δουλέψει σκληρά και να καταλάβει τι σημαίνει

πρωταθλητισμός. Δίνει μεγάλη έμφαση στο κομμάτι της δουλειάς, τουλάχιστον, σε μικρή ηλικία. Αναρωτιέται, αν παρακινήθηκε από τη ματαιοδοξία του να ξεκινήσει το συγκεκριμένο άθλημα και τον πρωταθλητισμό ή επειδή ήθελε να κερδίζει. Δηλώνει ότι πάντα ήθελε να είναι νικητής και να περνάει παντού το δικό του, ακόμα και στο σπίτι και στις παρές του. Ο Περικλής δηλώνει ότι δεν μπορούσε να πρωταγωνιστήσει στο σημείο που θα ήθελε. Η λέξη «ήθελα» αντικατοπτρίζει τις υψηλές βλέψεις που είχε για τον εαυτό του. Επίσης, αναρωτιέται, μήπως ο υπέρμετρος εγωισμός του είναι αποτέλεσμα της απουσίας αδερφού ή αδερφής. Το κομμάτι του πρωταθλητισμού είναι εκείνο που κυνηγάει και που ήθελε να πρωταγωνιστεί. Είδαμε και προηγουμένως τον εγωιστικό αλλά και ματαιόδοξο χαρακτήρα του Περικλή στην αναφορά του ότι πάντα θέλει να βρίσκει τρόπο να κερδίζει. Δεν μπορούσε να δεχτεί τη φυσική εξέλιξη και την αποκαθίλωση από το «θρόνο» του πρωταθλητή από άλλους μικρότερους αθλητές. Χρησιμοποιώντας τη λέξη ‘θρόνο’ μπορούμε να καταλάβουμε πως αισθάνονταν σαν πρωταθλητής. Το άμεσο περιβάλλον του, η γυναίκα και κοντινοί του φίλοι, τον παρότρυναν να σταματήσει και του έλεγαν χαρακτηριστικά *«πρέπει να καταλάβεις ότι τον κύκλο σου τον έχεις κάνει»*. Φαίνεται ότι ο κοντινός του περίγυρος προσπαθεί να τον προστατεύσει ουσιαστικά, επιτηρώντας τον. Αυτός όμως αναφέρει ότι ενώ το δέχεται, δεν του αρέσει τόσο πολύ. Ο αθλητισμός για τον Περικλή ξεκινάει με μία λίγο πιο σοβαρή ενασχόληση, δηλαδή από το χόμπι και σιγά σιγά γίνεται τρόπος ζωής. Μας αναφέρει ότι δεν κινούνταν το άθλημα με τους δικούς του ρυθμούς αλλά με αυτούς του αθλήματος. Η ζωή του 24 ώρες το 24ωρο κινούνταν γύρω από το άθλημα του με εξαντλητική προπόνηση. Όλα έπρεπε να πηγαίνουν με βάση το πλάνο της εβδομάδας, τόσο οι φίλοι, οι παρές, η διατροφή, η προπόνηση, όλα γίνονταν με πλάνο. Λειτουργούσε όπως όλοι οι επαγγελματίες αθλητές προσέχοντας την διατροφή τους, θυσιάζοντας την κοινωνική τους ζωή και ζώντας ασκητικά. Χαρακτηριστικό είναι ότι κατά τη διήγησή του μας ανέφερε ότι, όταν δεν πήγαινε καλά η προπόνηση άλλαζε όλη του η διάθεση, η καθημερινότητά του, και όπως μας λέει χαρακτηριστικά, “*τρελαινόταν*”. Το ότι άλλαζε η διάθεση και η καθημερινότητά του, μας κάνει να αναρωτηθούμε πόσο ισχυρή ήταν η στοχοπροσήλωση που μπορεί να είχε ο Περικλής. Συνδυάζοντας τις υψηλές απαιτήσεις που είχε από τον εαυτό του, παράλληλα με την άποψη ότι για να πρωταγωνιστήσεις είναι απαραίτητο να ακολουθήσεις συγκεκριμένο πλάνο ζωής, καταλαβαίνουμε τους υψηλούς στόχους που πιθανόν να έθετε ο Περικλής. Σε αυτό το σημείο μας αναφέρει χαρακτηριστικά ότι στυλοβάτης του ήταν η γιαγιά του. Συγκεκριμένα, δηλώνει *«αυτή με είχε αναλάβει»*, που σημαίνει ότι αυτή του

συμπαραστέκεται. Ο Περικλής για δεύτερη φορά στη σύντομη αφήγηση του μας αναφέρει ότι ουσιαστικός συνοδοιπόρος στην προσπάθειά του είναι η γιαγιά του. Η ζωή του θεωρεί ότι είναι λογικό να κινείται γύρω από αυτό που κάνει, όταν ουσιαστικά όλη η μέρα του είναι μέρος της προπόνησης και της αποκατάστασης του, προκειμένου να είναι έτοιμος την επόμενη μέρα να ξανακάνει προπόνηση. Η δήλωση του ότι «το άθλημα γίνεται η ζωή σου», μας υποδηλώνει τη σημαντικότητα της προσπάθειας του. Συγκεκριμένα, μας αναφέρει «παθαίνεις εμμονή». Επίσης, για δεύτερη φορά λέει ότι *«δεν κινείται το σπορ γύρω από την ζωή σου αλλά η ζωή σου γύρω από το άθλημα»* ταυτίζοντας ολόκληρη τη ζωή του με το άθλημα του. Αυτά είναι σημαντικά κομμάτια της αφήγησης του, που, ίσως, τον επηρέασαν στις μετέπειτα αποφάσεις του. Από τα 14 μπήκε στη διαδικασία του πρωταθλητισμού και έκανε προπόνηση χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις ενώ ξεκίνησε και τους αγώνες. Για τρίτη φορά μας αναφέρει ότι αυτό που κάνει του δίνει ζωή. Ταύτισε τη ζωή του με το άθλημα του και για πρώτη φορά δηλώνει ότι αυτό που του δίνει ζωή είναι ο αγώνας, και ο ανταγωνισμός. Στην ηλικία των δεκατεσσάρων αρχίζει να κάνει πιο σοβαρή προπόνηση και από τα 15-16 αρχίζει να χρησιμοποιεί σκευάσματα που ήταν της «μόδας». Δηλώνει χαρακτηριστικά, αρχίζεις να ψάχνεις *«τι θα βρω για να είμαι καλά»*. Με τη φράση αυτή βλέπουμε ξεκάθαρα την ταύτιση που υπάρχει ανάμεσα στο «καλά» της προπόνησης με το «καλά» της ζωής. Όταν όλα πηγαίνουν «καλά» στην προπόνηση, τότε πηγαίνουν όλα καλά. Κατά τη διάρκεια της καριέρας του οι ομάδες που άλλαξε ήταν ερασιτεχνικές, συνέχισε σε ημιεπαγγελματικές, και έφτασε στο σημείο να αγωνιστεί αμιγώς επαγγελματικά, ενώ η ομάδα του ανέθετε συγκεκριμένη ‘αποστολή’ *«...να κάνεις μία συγκεκριμένη δουλειά και να φέρεις σε πέρας κάποιες συγκεκριμένες αποστολές, στο δικό μου το άθλημα»*. Με τη λέξη «αποστολή» έρχεται στο μυαλό μας κάτι που πρέπει να φέρουμε πάση θυσία εις πέρας. «Έτσι λειτουργεί» το αθλητικό σύστημα, όπως μας αναφέρει, αποδεχόμενος το μερίδιο ευθύνης που του αναλογεί. Με τη διπλή αναφορά σε αυτό, πιθανόν θέλει να μας πείσει. Μας δηλώνει, επίσης, ότι για να ανέβεις ομάδα, θα πρέπει πρώτα να φέρεις επιδόσεις. Προπονητές άλλαξε πολλούς από τον σωματειακό, μέχρι τον προπονητή της εθνικής ομάδας. Οι αμοιβές που έπαιρνε ήταν από χορηγούς ενώ το άθλημα του δεν κατατάσσεται σε αυτά του επαγγελματικού αθλητισμού. Επειδή οι μετακινήσεις στο εξωτερικό ήταν πολυέξοδες, οι αμοιβές έβγαιναν σε συνάρτηση με τα αποτελέσματα της ομάδας και στο τέλος μοιράζονταν το πακέτο των χρημάτων του αγώνα που κέρδιζαν. Εδώ πρέπει να σταθούμε στο ότι η αμοιβή ερχόταν μόνο μετά από νίκη της ομάδας, κάτι που, όπως μας εξήγησε ο Περικλής παραπάνω, έκανε τη

νίκη απαραίτητη, προκειμένου να μπορούν να ανταπεξέλθουν στο οικονομικό βάρος των μεταφορών και της διαβίωσης. Είναι το μοντέλο του σύγχρονου αθλητισμού που ο αθλητής πρέπει να φέρνει νίκες, ώστε να μπορεί να έχει απολαβές, προκειμένου να μπορέσει να συντηρηθεί και να προσπαθήσει να φέρει νίκη ξανά. Οι αμοιβές που έπαιρνε δεν έφταναν για να ανταπεξέλθει στις ανάγκες της ζωής, ήταν όμως προνομιούχος καθώς η οικογένειά του διατηρούσε επιχειρήσεις και είχε τη δυνατότητα να διαμορφώνει το πρόγραμμα του έτσι, ώστε να μην εξαρτάται από τη δουλειά. Την εποχή που περιγράφει ο Περικλής ο αθλητισμός δεν ήταν όπως σήμερα και δεν υπήρχαν τα μέσα και η εύκολη μετάβαση από τη μία χώρα στην άλλη. Στόχος του Περικλή ήταν να μπορέσει να τρέξει σε μία επαγγελματική ομάδα του εξωτερικού και αυτό το κατάφερε. Μας αναλύει το πόσο δύσκολο κατόρθωμα ήταν για εκείνη την εποχή, να αγωνίζεσαι στο εξωτερικό σε σχέση με σήμερα. Αυτό ίσως να το έκανε προκειμένου να καταλάβουμε πόσο δύσκολο ήταν το κατόρθωμα του, ενώ θεωρεί τυχερό τον εαυτό του που μπόρεσε να κάνει πραγματικότητα αυτό που ονειρευόταν. Ο Περικλής ήταν ένας αθλητής της προπόνησης. Το χαρακτηριστικό του ήταν η σκληρή δουλειά, ώστε να φτιάξει τα αδύναμα σημεία του, επειδή πίστευε ότι υστερούσε σε ταλέντο σε σχέση με άλλους αθλητές. Δεν νομίζει ότι θα μπορούσε να φτάσει πολύ παραπάνω από εκεί που έφτασε με βάση τις δυνατότητες του. Πριν από 15 χρόνια θεωρεί ότι δεν έκανε όλα αυτά που έπρεπε για να φτάσει στο υψηλότερο σημείο ενώ δηλώνει ότι σκεπτόμενος ώριμα πλέον, έφτασε στο μέγιστο των δυνατοτήτων του. Πιστεύει ότι ο εν ενεργεία πρωταθλητής δεν βλέπει καθαρά, όταν αγωνίζεται και επαναλαμβάνει ότι τώρα το κοιτάζει με ωριμότητα, υπονοώντας την ανωριμότητα της νιότης του αθλητή όταν αγωνίζεται.

3.2.2 Το πέραςμα στη χρήση απαγορευμένων ουσιών

Το ντόπινγκ ο Περικλής μας λέει ότι υπάρχει όπως υπάρχουν καλοί και κακοί άνθρωποι στην καθημερινότητά μας. Η άποψή του αυτή μας δείχνει το πόσο φυσιολογικό βλέπει το ντόπινγκ. Δεν είναι ακραία η άποψή του, γιατί υπάρχουν πάρα πολλοί λόγοι που ωθούν έναν αθλητή να μπει σε αυτή τη διαδικασία που μπορεί να έχουν σχέση και με ψυχολογικούς παράγοντες και τους καταλαβαίνει μόνο όποιος έχει φτάσει το σώμα του στο όριο. Ο Περικλής μας δηλώνει για δεύτερη φορά ότι «Ο αθλητής μπορεί να

καταρρεύσει ψυχολογικά όταν αισθάνεται ότι δεν είναι καλά». Χρησιμοποιεί την έκφραση «δεν είναι καλά» ταυτίζοντας την αγωνιστική κατάσταση του αθλητή με το πως αισθάνεται γενικότερα στη ζωή του. Συγκεκριμένα μας λέει ότι έχανε τον κόσμο, δεν ήθελε να φάει, δεν ήθελε να βγει, δεν ήθελε τίποτα. Αισθάνονταν ότι δεν είχε λόγο ύπαρξης, ότι είχε κατάθλιψη. Βλέπουμε την πλήρη ταύτιση τη ζωής του σε απόλυτη εξάρτηση με το άθλημα του. Χρησιμοποιεί την έκφραση «ψάχνεις τον τρόπο να επανέλθεις οποιοσδήποτε και αν είναι αυτός». Η δήλωση του αυτή μας υποδηλώνει ότι θα χρησιμοποιούσε οποιοδήποτε μέσο, προκειμένου να διατηρηθεί στην κορυφή. Η συνέχεια της συνέντευξης θα μας ξεδιαλύνει, αν η υπόθεσή αυτή είναι σωστή. Ο πιο σίγουρος δρόμος για την επιτυχία είναι η χρήση σκευασμάτων. Η λέξη «σίγουρος» είναι χαρακτηριστική, αφού έβλεπε μπροστά του μόνο το δρόμο της επιτυχίας, και ήθελε να είναι σίγουρος για αυτήν χωρίς ρίσκο. Είχε δει αθλητές να κάνουν χρήση σκευασμάτων και να μπαίνουν σε αυτή τη διαδικασία, προκειμένου να καλύψουν το χρόνο για τη συμμετοχή σε ένα αγώνα - στόχο. Είδε ανθρώπους που ήταν σίγουρος ότι δεν θα έκαναν ποτέ χρήση, να κάνουν. Η αναφορά του σε αυτούς, θα μπορούσε να υποθέσει κάποιος, ότι γίνεται, για να δικαιολογήσει μία ενδεχόμενη δική του χρήση. Μας αναφέρει ότι κάποιοι το κάνουν μόνο επειδή το θεωρούν μία μορφή μαγκιάς. Δεν συμφωνεί με οποιονδήποτε κάνει χρήση απαγορευμένων ουσιών «γιατί είναι μία μορφή κλοπής, όπως όταν θα ανοίξω το ταμείο μιας ταμειακής μηχανής και θα πάρω από μέσα λεφτά απλά διαφέρει σε κάποιες περιπτώσεις». Ακόμα και στην περίπτωση αυτή που μας λέει ότι το βλέπει σαν μια μορφή κλοπής. Στην κατάληξη της φράσης του αφήνει ένα ανοιχτό παράθυρο, ένα αλλά... Μας λέει ότι πάντα υπάρχει ένα «αλλά» και δικαιολογεί κάποιες περιπτώσεις που κάποιος κάνει ντόπινγκ, διότι οι πολύ μεγάλες απαιτήσεις του πρωταθλητισμού τον ωθούν στη χρήση. Ίσως, μας προετοιμάζει για την επερχόμενη δική του χρήση. Ο Περικλής έκανε χρήση αναβολικών μετά από πρόταση και πίεση κάποιων συναθλητών του. Συγκεκριμένα, μας αναφέρει «Εγώ την πρώτη φορά που έκανα χρήση ουσιών έγινε σε ένα αγώνα στο εξωτερικό έχοντας μαζί μας αθλητές, στην ίδια ομάδα, οι οποίοι πρωταγωνιστούσαν για τη νίκη του συγκεκριμένου αγώνα. Έπρεπε λοιπόν εμείς να μπορέσουμε να βοηθήσουμε τους συγκεκριμένους αθλητές αυτούς να φτάσουν τις επόμενες μέρες στο στόχο τους, πού ήσαν συγκεκριμένος γιατί υπήρχε και οικονομικό έπαθλο. Τότε λοιπόν δεν θα ξεχάσω ποτέ τη δεύτερη μέρα του αγώνα και ενώ έχουμε πίεση πάρα πολύ για να κρατήσουμε μπροστά κάποιους αθλητές δικούς μας, κάποιος αθλητής από το εξωτερικό με είδε μετά το τέλος του αγώνα, ήμουν στο ξενοδοχείο μετά από το μασάζ, και ήμουν πραγματικά νεκρός.

Μπήκε λοιπόν αυτός μέσα, γελούσε και μου έλεγε: 'γιατί το κάνω αυτό στο σώμα μου και γιατί ταλαιπωρούμαι έτσι, αφού μπορεί το συγκεκριμένο σκεύασμα να με κάνει αύριο να νιώθω πολύ πιο φρέσκος και μεθαύριο ακόμα πιο πολύ. Εδώ ήρθαμε να κερδίσουμε να πάρουμε τα λεφτά και ότι εσύ αν αύριο δεν είσαι καλά θα μας πάρεις μαζί σου. Δοκίμασέ το μία φορά κι αν δεις ότι δεν σου κάνει κάτι μην το ξαναδοκιμάσεις, αλλά θα δεις ότι και αύριο θα μου ζητήσεις'». Η πίεση που ασκείται στον ίδιο από τους ανθρώπους που τον περιβάλλουν, τους συναθλητές του, είναι ασφυκτική. Αναφέραμε και πιο πριν ότι ο εμπορευματοποιημένος αθλητισμός θέλει αθλητές μηχανές που θα φέρνουν νίκες. Χωρίς νίκες δεν υπάρχουν απολαβές, οπότε δεν υπάρχει και συνέχεια σε αυτό που αγαπάει ο εκάστοτε αθλητής, όπως στην περίπτωση του Περικλή. Είναι ένας ψυχολογικός εκβιασμός αυτός που δέχεται, προκειμένου να κάνει «χρήση» και να συνεχίσει να κάνει αυτό που αγαπά, χωρίς το οποίο δεν μπορεί να ζήσει, σύμφωνα με τα λεγόμενα του. Ο Περικλής, μιλώντας ειλικρινά θεωρεί ότι και τότε να μην είχε κάνει χρήση, πιθανόν, να έκανε αργότερα. Θεωρεί επίσης ότι έπαιξε ρόλο ο θάνατος της γιαγιάς του πού ήταν τα πάντα γι' αυτόν. Είχε πέσει ψυχολογικά πάρα πολύ και σήμερα σκέφτεται ότι έπαιξε ρόλο ο θάνατός της. Συγκεκριμένα, μας αναφέρει: «Για να είμαι απόλυτα ειλικρινής δεν ξέρω αν δεν θα είχα κάνει χρήση, θεωρώ όμως ότι αν δεν είχα κάνει χρήση εκεί, πάλι αργότερα κάποια στιγμή θα είχα κάνει χρήση». Για τη γιαγιά του μας δηλώνει: «...αυτή ήταν το στήριγμα μου, αυτή με φρόντιζε, αυτή έβλεπε την προσπάθεια μου. Πολλές φορές αυτή με άκουγε....κι ας μην καταλάβαινε. Μου στοίχισε πολύ για να είμαι ειλικρινής. Δεν ξέρω αν στεναχωρηθώ ποτέ ξανά τόσο». Συνεπώς, διαπιστώνεται μέχρι στιγμής ο σημαντικός ρόλος της γιαγιάς στη ζωή του. Αντιλαμβανόμαστε τον τρόπο που την έβλεπε αφού αυτή ήταν το στήριγμα του, που έβλεπε όλη του την προσπάθεια. Ήταν αυτή που τον άκουγε και ας μην καταλάβαινε. Βλέπουμε ότι ένα τυχαίο περιστατικό έρχεται να γκρεμίσει τον κόσμο του Περικλή και να τον κάνει συναισθηματικά ευάλωτο. Το παραπάνω, σε συνδυασμό με τον ψυχολογικό εκβιασμό από τους συναθλητές του, ίσως να ήταν και η αιτία για την πρώτη χρήση απαγορευμένων ουσιών. Το θέμα του ντόπινγκ είχε περάσει από πριν στο μυαλό του Περικλή, γιατί το αντιμετώπιζε καθημερινά ενώ ήταν ένα θέμα που συζητιόταν στους κύκλους γύρω από τον αθλητισμό. Απλά εκείνος βρέθηκε πεισμένος τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή και ένοιωθε ότι το σώμα του δεν ήταν έτοιμο για τις απαιτήσεις του συγκεκριμένου αγώνα, γεγονός που έκανε τις αναστολές του πιο εύκολες. Σύμφωνα με τη δήλωσή του επιβεβαιώνεται η προηγούμενη υπόθεση μας ότι η κακή του ψυχολογική κατάσταση ήταν μία από τις αιτίες που τον οδήγησαν μαζί με

την πίεση, όπως αναφέρει. Όσοι ανήκαν στο χώρο ήξεραν, ποιος κάνει και ποιος δεν κάνει χρήση, ενώ τη χαρακτηρίζει με τη λέξη ομερτά, που είναι ο Νόμος της σιωπής, η παραβίασή του οποίου τιμωρείται με θάνατο (<https://el.wikipedia.org/wiki>). Αν και ποτέ δεν συζητούσαν μεταξύ τους, η στάση απέναντί στον αθλητή που δεν έκανε χρήση ήταν πιο προσεκτική, γιατί ήταν εκτός κυκλώματος.

3.2.3 Η αναθεώρηση της χρήσης απαγορευμένων ουσιών

Η οικογένειά του δεν το γνώριζε, τουλάχιστον μέχρι ένα σημείο. Κάποτε σε κάποιο αγώνα που κέρδισε, η ψυχολογική του κατάσταση δεν ήταν καλή και παρά τη νίκη αισθανόταν ότι δεν είχε κερδίσει, αφού δεν ήταν ευτυχισμένος. Στο συγκεκριμένο αγώνα είχε ενοχληθεί τόσο πολύ όταν ανέβηκε στο βάθρο, που ανέφερε στο διπλανό συναθλητή του *«Αυτό είναι το βάθρο του παραλόγου, και δεν θα έπρεπε να έχουμε ανέβει καθόλου»*. Είχε ενοχληθεί πολύ (Μας το ανέφερε δύο φορές), που σημαίνει ότι για πρώτη φορά ο Περικλής αρχίζει να σκέφτεται πως αυτό που κάνει ίσως να μην είναι το σωστό. Επίσης, μία άλλη φορά, αγωνιζόμενος με έναν αθλητή που δεν χρησιμοποιούσε ουσίες, έφτασε στο σημείο να λέει *«Μακάρι να με περάσει»*, όμως η ματαιοδοξία δεν τον άφησε να το πράξει. Ήταν η στιγμή που άρχισε να καταλαβαίνει ότι αυτό που κάνει είναι λάθος και να τον ενοχλεί. Όταν ο Περικλής γύρισε από αυτό τον αγώνα - στόχο κι ενώ είχε αρχίσει η αποκαθήλωση όλου αυτού του «σημαντικού», σε μία οικογενειακή συγκέντρωση ο πατέρας του κατάλαβε ότι δεν ήταν καλά ψυχολογικά. Όταν του εξήγησε με απλά λόγια το τι συνέβαινε, χωρίς να αναφέρει ότι τα σκευάσματα ήταν απαγορευμένα είπε στον πατέρα του ότι πλέον *«δεν μου αρέσει όλο αυτό, και δεν έχω διάθεση να την χαρώ αυτή τη νίκη»*. Βλέπουμε ότι ακόμα και όταν αρχίζει να απομυθοποιεί όλο αυτό για το οποίο αγωνίζεται, κουράζεται, ζει, ακόμα και στην εξομολόγηση προς τον πατέρα του αποκρύπτει την λέξη «απαγορευμένα». Ίσως φαίνεται το δέσιμο που αισθάνεται με τον πατέρα του και φοβάται μήπως προκαλέσει θλίψη ομολογώντας την αλήθεια των πράξεων του. Βλέπουμε ότι ο Περικλής παρόλο που είχαν περάσει μέρες μετά την νίκη του, εξακολουθεί να αισθάνεται άσχημα. Αυτό σημαίνει ότι αμφιβάλει για το σωστό των πράξεων του και δεν ήταν εν βρασμώ ψυχής. Ο πατέρας του προσπάθησε να τον συμβουλέψει. Τον ενδιέφερε περισσότερο η υγεία του παρά πώς προήλθε η νίκη του. Είπε μάλιστα ότι *«ότι εφόσον σε ενοχλεί θα ήταν*

καλό να σταματήσεις να το κάνεις, γιατί πάνω από την ψυχική σου ηρεμία δεν έχει τίποτα μεγαλύτερη αξία, και ότι αφού αρχίζει να σε ενοχλεί είναι ένα καλό σημάδι για το χαρακτήρα σου». Πιθανόν η σημαντικότητα του πατέρα για τον Περικλή και η προτροπή του ήταν η αρχή για μία πιο επιλεκτική χρήση σκευασμάτων. Περιγράφοντας την ψυχολογική κατάσταση του κατά τη διάρκεια της χρήσης των απαγορευμένων ουσιών μας αναφέρει: «Άτρωτος, άτρωτος, άτρωτος». Αυτή η επανάληψη της συγκεκριμένης λέξης μας δείχνει την πνευματική ευφορία και την ψυχολογική δύναμη που προκαλούσε το ντόπινγκ. Ο ίδιος έπαιρνε δύναμη τόσο σωματική όσο και εγκεφαλική ενώ αναφέρει το περιστατικό ενός συναθλητή του που ήθελε να πάρει μαζί του κάποια απαγορευμένα σκευάσματα «ένας αθλητής που είχε ξεχάσει να πάρει τα σκευάσματα του έκατσε και έχασε την πτήση του... γιατί ξεχάσε να πάρει μαζί του 'κάτι που το ήθελε'. Δηλαδή έφτανε σε τέτοιο σημείο να μπαίνει στο μυαλό σου ότι αν δεν το έχω δεν μπορώ να λειτουργήσω. Όσο αυτό το πράγμα γινόταν δεδομένο πραγματικά ήσουν καθαρά εξαρτώμενος από αυτό το πράγμα. Γι' αυτό το λόγο πολύ αθλητές είναι πολύ δύσκολο να βγουν από αυτό τον κύκλο των σκευασμάτων των απαγορευμένων, γιατί γίνεται ένα με την ιδιοσυγκρασία σου, δηλαδή το σκεύασμα γίνεται ένα για την επιτυχία σου». Σύμφωνα με τα λεγόμενα του, το σκεύασμα ίσως να γίνεται κομμάτι της αλυσίδας σκεύασμα- νίκη- επιτυχία- χρήματα. Αναφέρει ότι είχε άγχος και για δεύτερη φορά αισθανόταν σαν κλέφτης που μπαίνει σε ένα μαγαζί για να κλέψει. Το μεγάλο άγχος του ήταν η επιβάρυνση που θα είχε στο σώμα του αλλά και το ντόπινγκ κοντρόλ. Όλο αυτό τον άγχωνε πολύ ψυχολογικά, του δημιουργούσε μία πολύ μεγάλη πίεση και αισθανόταν και το ηθικό βάρος της πράξης του, γιατί μας αναφέρει ότι: «...έχεις πολλές φορές την αίσθηση ότι κάνω κάτι που ξέρω ότι δεν είναι σωστό». Η ηθική φαίνεται ότι παίζει πολύ μεγάλο ρόλο για τον Περικλή, όμως η ματαιοδοξία και η στοχοπροσήλωση του ίσως να μην τον άφηναν να δει καθαρά. Η αυτοπεποίθηση που ένοιωθε κάνοντας χρήση ήταν δεδομένη, αισθανόταν «άτρωτος». Η λέξη άτρωτος χρησιμοποιείται για τέταρτη φορά κατά τη διάρκεια της συνέντευξης μας, δείχνοντας την ψυχολογική ευφορία, την ψυχολογική ανάταση που προσφέρει η χρήση αναβολικών. Μία άλλη παρενέργεια που του προκαλούσε ήταν ο εκνευρισμός και η οξυθυμία. Ο ίδιος πιστεύει ότι τα αναβολικά λειτουργούσαν ως μία μορφή ναρκωτικών και αναφέρει: «Σε κάποιο αγώνα που έχεις πολύ υψηλές απαιτήσεις και δεν είσαι στην καλύτερη δυνατή φόρμα δεν είσαι καλά ψυχολογικά έχεις επιλεγεί να πας από την ομάδα, η ομάδα κάνει πρωταθλητισμό σε πολύ υψηλό επίπεδο και κάπως έτσι μπαίνεις σε αυτή τη διαδικασία». Ουσιαστικά εδώ αναφέρεται στον εαυτό του μιλώντας για παραδείγματα

άλλων, αφού φωτογραφίζει το δικό του ξεκίνημα χρήσης. Όλα λειτουργούσαν με μία μορφή πίεσης. Οι μάνατζερ στο εξωτερικό ήθελαν να κερδίζει η ομάδα χωρίς να τους ενδιαφέρει αν έκανες χρήση, ούτε το ρίσκο υγείας, ούτε το ρίσκο του κοντρόλ, ούτε το ψυχολογικό. *«Θέλω να είσαι καλά, δεν με ενδιαφέρει το τι θα κάνεις»*. Έπρεπε να είχαν συγκεκριμένες, πολύ υψηλές επιδόσεις σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα, πράγμα αδύνατο μόνο με την προπόνηση. Θεωρεί ότι η ανασφάλεια που οδηγούσε στα αναβολικά προέρχονταν από τη ματαιοδοξία και τον εγωισμό, αφού όλοι οι πρωταθλητές είναι εγωιστές σε όλους τους τομείς της ζωής τους. Επίσης, πιστεύει ότι όταν κάποιος αρχίζει και βλέπει ότι δεν μπορεί να κερδίσει και δεν μπορεί να είναι στο επίπεδο που θέλει, ψάχνει να βρει τρόπο να καλύψει αυτό το κενό. Εκεί μπαίνουν τα σκευάσματα και ξεκινάνε όλα. Σύμφωνα με την ανάλυση του Περικλή, ο χρήστης σκευασμάτων μπαίνει σε αυτή τη διαδικασία, όταν αισθάνεται ανεπαρκής για το επίπεδο που θέλει να πρωταγωνιστήσει. Η άποψή του είναι ότι ο αθλητής θα ψάξει να βρει τον τρόπο να καλύψει αυτό το κενό φανερώνει ότι μετά από δική του προσπάθεια και αναζήτηση θα βρει και θα κάνει χρήση. Πιστεύει ότι το κίνητρο για κάτι τέτοιο εκτός από οικονομικό αλλά και η φιλονικία. Τις εποχές που έκανε πρωταθλητισμό δεν ήταν εύκολο να κάνει κάποιος χρήση και τα σκευάσματα ήταν πολύ επιβλαβή για την υγεία. Σήμερα πιστεύει ότι η χρήση γίνεται, αλλά δεν φαίνεται. Το κίνητρο του ήταν η ματαιοδοξία και ότι ήθελε συνέχεια να κερδίζει. Θεωρεί ότι το κίνητρο δεν ήταν οικονομικό, όμως στην ανάλυση που μας κάνει φαίνεται ξεκάθαρα ότι παίζει σημαντικό ρόλο. *«Δεν θα πρότεινα σε κανένα αθλητή να κάνει χρήση, πάντα με τα δεδομένα του κάθε αθλητή»*. Σε κάποιες περιπτώσεις ο ίδιος δικαιολογεί τη χρήση που θα αποφέρει οικονομικά οφέλη, γιατί αξίζει μόνο η χρήση που μπορεί να αλλάξει τη ζωή σου και καταδικάζει τη χρήση που γίνεται από μη πρωταθλητές. Γιατί όμως ο Περικλής κάνει το διαχωρισμό ανάμεσα σε αθλητές και πρωταθλητές; Είχε άραγε την ίδια γνώμη όταν ήταν ακόμη εν ενεργεία αθλητής; Ίσως μία υπόθεση θα ήταν, ότι κάποιος που έχει οικονομικά οφέλη είναι περισσότερο δικαιολογημένος. Ο Περικλής μας αναφέρει ότι δεν θα πρότεινε ντόπινγκ σε έναν αθλητή που η ζωή του δεν εξαρτάται από άμεσα οικονομικά οφέλη. Σ' αυτό διαφοροποιείται και κατακρίνει αυτόν που δεν είναι πρωταθλητής. Φαντάζονταν τον εαυτό του με περισσότερες νίκες και επιδόσεις από αυτές που έκανε και θεωρεί ότι κατάφερε τους περισσότερους στόχους του. Το μόνο πράγμα που τον φόβιζε όταν έκανε χρήση ήταν να μην πιαστεί και να έχει την κατακραυγή των μέσων μαζικής ενημέρωσης. Η υγεία του άρχισε να τον απασχολεί αργότερα, οπότε άρχισε να είναι και πιο επιλεκτικός. Τη χρήση, όχι απλά δεν τη

φοβόταν αλλά, όπως μας αναφέρει, την αποζητούσε. *«Την ήθελα 110% δεν υπάρχει κανείς που να είναι πρωταθλητής με την έννοια του όρου πρωταθλητής, να έχει κάνει χρήση και να μην θέλει να κάνει χρήση ξανά. Νιώθεις άτρωτος»*. Η δήλωση ότι όλοι οι πρωταθλητές που έχουν κάνει χρήση, σίγουρα θα θελήσουν να ξανακάνουν, μας γεννά ένα ερώτημα. Το αίσθημα αυτό το δημιουργεί το απαγορευμένο φάρμακο, ή η ματαιοδοξία, ο εγωισμός, η στοχοπροσήλωση, του κάθε πρωταθλητή; Τα φάρμακα έδιναν τέτοια δύναμη στον Περικλή που αισθανόταν υπεράνθρωπος. Αυτό δεν είχε να κάνει μόνο με το σώμα, αλλά κυρίως με εγκεφαλικούς παράγοντες αφού, όταν ήταν *«καλυμμένος»* από αυτό, δεν χρειαζόταν τίποτα, δεν τον ενδιέφερε τίποτα άλλο. Αν η συνέντευξη δεν γνωρίζαμε ότι γινόταν με πρωταθλητές και με θέμα το ντόπινγκ, ίσως να υποθέταμε ότι μιλούσαμε για ναρκωτικά. Το μόνο πράγμα που τρώμαζε τον Περικλή σε σχέση με τη χρήση, ήταν η κοινωνική απαξίωση ενώ δεν τον απασχολούσε καθόλου οι συνέπειες στην υγεία του. Μία υπόθεση που μπορούμε να κάνουμε είναι ότι η αντίληψη αυτή οφείλεται ή στο νεαρό της ηλικίας ή στο αίσθημα του άτρωτου που του προκαλούσε το φάρμακο. Ο Περικλής πιστεύει ότι η χρήση αναβολικών είναι ανήθικη, όμως για ακόμα μία φορά μας αναφέρει ότι είναι κάτι φυσιολογικό, κάτι που υπάρχει στην καθημερινότητα ενός πρωταθλητή και το θεωρεί κομμάτι της κοινωνίας. Όλοι ξέρουν το παιχνίδι και όλοι συμμετέχουν. Όταν κάποιος κερδίζει, όλοι τον χειροκροτούν και όταν έρχεται η κατακραυγή κανείς δεν σκέφτεται, αν ο αθλητής αυτός πείστηκε ή με ποια διαδικασία μπήκε σε αυτούς στους δρόμους. Δεν στιγματίζει κανέναν γιατί πιστεύει ότι οι καταστάσεις και η μορφή του σύγχρονου αθλητισμού σε βάζουν σε αυτή τη διαδικασία, αφού όταν πίσω από ένα ακριβοπληρωμένο αθλητή υπάρχουν μάνατζερ και χορηγοί που τον πιέζουν, αυτός καταλήγει στη χρήση, για να μη χάσει το συμβόλαιο του. *«Ο αθλητής είναι ένα ζώο τσίρκου, το ζώο ενός θιάσου που θα βγει ότι και να γίνει να παίζει. Έτσι αντιμετωπίζονται οι αθλητές γιατί έχουν μπει στη μέση τα χρήματα. Δεν υπάρχει αθλητισμός, είναι εμπόριο πλέον»*. Είναι ξεκάθαρη η άποψη του Περικλή ότι η σύγχρονη εμπορευματοποιημένη μορφή του αθλητισμού είναι ουσιαστικά αυτή που οδηγεί έναν πρωταθλητή να κάνει χρήση απαγορευμένων ουσιών. Το ντόπινγκ το καταδικάζει, δεν το κατακρίνει, γιατί μπορεί να καταλάβει την ψυχοσύνθεσή του αθλητή που μπαίνει σε αυτή τη διαδικασία. Το δικαιολογεί στο επίπεδο του υψηλού πρωταθλητισμού, γιατί ξέρει την πίεση που ασκείται. *«Ο αθλητισμός είναι κομμάτι της κοινωνίας μας και μέσα σε αυτήν υπάρχει το καλό και το κακό»*. Η φράση καλό και κακό μας δείχνει ότι αυτός ταυτίζει το ντόπινγκ με το κακό. Τέλος, πιστεύει ότι το κομμάτι του ελέγχου είναι διεφθαρμένο. Ο έλεγχος είναι

επιλεκτικός και ευνοούνται αυτοί που έχουν από πίσω τους μεγάλα οικονομικά συμφέροντα.

3.2.4 Συμπεράσματα

Η περίπτωση του Περικλή είναι ιδιαίτερος ενδιαφέρουσα, καθώς για την πορεία του προς την χρήση συνέβαλλαν πολλοί παράγοντες. Ο Περικλής όπως είδαμε και παραπάνω ήταν από μικρή ηλικία ένα πολύ ανταγωνιστικό και φιλόδοξο παιδί. Ήθελε πάντα να κερδίζει και χρησιμοποιούσε κάθε μέσο προκειμένου να το πετύχει. Είχε αρχηγικές τάσεις και ήθελε να επιβάλλεται ακόμα και στους φίλους του. Το ότι επέλεξε ένα ατομικό άθλημα για να μπορεί να απολαμβάνει την νίκη μόνος του είναι ένα ακόμα στοιχείο το οποίο επιβεβαιώνει το πόσο φιλόδοξος και ανταγωνιστικός ήταν. Οι στόχοι που έθετε ήταν πάντα πολύ υψηλοί και ο ίδιος εργαζόταν σκληρά και συστηματικά προκειμένου να τους πετύχει. Όλη του η ζωή περιστρεφόταν γύρω από την προπόνησή του. Η καθημερινότητά του ήταν προγραμματισμένη για να συμβαδίζει με αυτήν. Ο πρωταθλητισμός είχε γίνει εμμονή για εκείνον. Έτσι, όταν συνειδητοποίησε ότι δεν αρκούσε μόνο η σκληρή δουλειά και το ταλέντο του και ότι άλλοι αθλητές με λιγότερα προσόντα, τον κέρδιζαν, άρχισε να καταρρέει ψυχολογικά. Ο ίδιος άρχισε να νιώθει αδικημένος και ότι ο κόπος και η τόσο σκληρή δουλειά που έκανε δεν ανταμείβονταν. Άλλωστε, το αίσθημα της αδικίας που μπορεί να νιώθει ένας αθλητής αποτελεί από μόνο του έναν παράγοντα που μπορεί να τον οδηγήσει στα αναβολικά. Ο ίδιος φαίνεται ότι μέχρι τότε δεν είχε σκεφτεί, τουλάχιστον σοβαρά, να κάνει χρήση. Όμως, όταν αυξήθηκε η πίεση από τους χορηγούς και τους μάνατζερ, καθώς πλέον είχε επαγγελματικό συμβόλαιο και σε συνδυασμό με το συναισθηματικό τραυματισμό της απώλειας της γιαγιάς του, ξεκίνησε την χρήση. Επιπλέον, εστιάζει στο πόσο σημαντικός ήταν ο οικονομικός παράγοντας όχι μόνο για εκείνον αλλά και για την ομάδα του, η οποία βασιζόταν σ' αυτόν. Ο οικονομικός παράγοντας ήταν επίσης σημαντικός και για τον λόγο ότι η αμοιβή ήταν συνδεδεμένη με την νίκη, αφού αν δεν κέρδιζαν, δεν θα αμείβονταν. Σύμφωνα με τον Περικλή λοιπόν, ήταν και οι απαιτήσεις του επαγγελματικού αθλητισμού που τον ανάγκασαν να καταφύγει στην χρήση, καθώς δεν μπορούσε να ανταπεξέλθει σωματικά σε επαγγελματικό επίπεδο χωρίς το ντόπινγκ. Επιπλέον, σημαντικό ρόλο έπαιξε και ο ψυχολογικός παράγοντας, καθώς μετά την

χρήση, όπως αναφέρει και ο ίδιος, ένιωθε παντοδύναμος, σίγουρος και γεμάτος αυτοπεποίθηση. Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνει, όποιος έχει κάνει χρήση αναβολικών, δεν μπορεί να ξανακάνει πρωταθλητισμό χωρίς αυτά. Σε αυτήν επομένως την περίπτωση, βλέπουμε έναν συνδυασμό παραγόντων που τον οδήγησαν στις αναβολικές ουσίες. Η ατομική φιλοδοξία, η ματαιοδοξία και το αίσθημα αδικίας που ένιωθε, αλλά και η πίεση που δέχτηκε από το επαγγελματικό του περιβάλλον σε μια περίοδο που ήταν ιδιαίτερος ευάλωτη για εκείνον. Το μόνο πράγμα που τον τρώαζε ήταν η κοινωνική απαξίωση, ενώ δεν ενδιαφέρονταν καθόλου για την υγεία του.

Ωστόσο, το ενδιαφέρον και ιδιαίτερο στοιχείο στην αφήγηση του Περικλή είναι το αίσθημα δικαιοσύνης και ηθικής που είχε. Από την αρχή της αφήγησής του αντιλαμβανόμαστε την σημασία που είχε για εκείνον η δικαιοσύνη και η αδικία, το καλό και το κακό. Ενώ προσπαθούσε να δικαιολογήσει την χρήση που έκανε, παράλληλα αναγνώριζε και ότι ήταν μια ανήθικη πράξη. Ο ίδιος παραδέχεται ότι δεν ευχαριστιόταν πλέον τις νίκες του, ότι ένιωθε πως εξαπατούσε τους αντιπάλους του και ότι δεν άξιζε να κερδίζει. Οι ενοχές του, ίσως, να έδρασαν αποτρεπτικά στο να συνεχίσει να κάνει συστηματική χρήση. Πιστεύει ότι όλοι ξέρουν το παιχνίδι που συμμετέχουν και αυτό είναι επακόλουθο της μορφής του σύγχρονου αθλητισμού, χαρακτηρίζοντας τον αθλητή σαν ζώο τσίρκου ή θιάσου που πρέπει να βγει και να παίξει ό,τι κι αν γίνει. Το ντόπινγκ το καταδικάζει αλλά δεν το κατακρίνει, αφού αυτός υπήρξε κάποια χρόνια χρήστης, ενώ θεωρεί ότι είναι μέρος του σύγχρονου εμπορευματοποιημένου αθλητισμού που σου δημιουργεί τις συνθήκες και τις ανάγκες για να κάνεις χρήση.

3.3 ΑΡΗΣ

Ο Άρης διανύει την έκτη δεκαετία της ζωής του και προέρχεται από τον χώρο του αθλητισμού ως ένας καταξιωμένος πρωταθλητής σε ατομικό άθλημα ενώ μεγάλωσε και ανδρώθηκε στην συμπρωτεύουσα. Εξαιτίας συνεχόμενων τραυματισμών ο ίδιος αναγκάστηκε να διακόψει την αθλητική του πορεία χωρίς τελικά να σημειώσει μεγάλο χρονικό διάστημα ως αθλητής. Πέραν της αθλητικής του ταυτότητας, είναι καταξιωμένος επαγγελματίας στο χώρο του. Όσον αφορά την οικογενειακή του κατάσταση προέρχεται από μια παραδοσιακή οικογένεια με δυο γονείς που δούλευαν

ως αγρότες στα περίχωρα της πόλης, είναι τελειόφοιτοι λυκείου και δεν έχει αδέρφια. Οι ίδιοι απείχαν από τον χώρο του αθλητισμού καθώς δεν ασχολήθηκαν ποτέ, ενώ η σχέση τους με αυτόν ήταν αδιάφορη, καθώς ούτε απέτρεψαν αλλά ούτε παρακίνησαν τον Άρη ποτέ.

3.3.1 Αθλητισμός και πρωταθλητισμός στη ζωή του Άρη

Η έναρξη της ενασχόλησης του Άρη με τον χώρο του συγκεκριμένου αθλήματος, προήλθε από τη χαμηλή αυτοεκτίμηση του *«ήταν η αντίδραση στο ότι δεν ήμουν σε κανένα άθλημα καλός»*. Επίσης, σημαντικό ρόλο έπαιξε, μετά από παράκληση προς τους γονείς του, και η επιθυμία των δικών του να απομακρυνθεί κάποιες ώρες από την μόνιμη κατοικία προκειμένου να αποφορτιστεί. Σύμφωνα με τον Άρη η επιθυμία του για ενασχόληση με τον αθλητισμό ξεκίνησε πρώτα μέσα από την αντίληψη της αδυναμίας που εμφάνιζε με τα αθλήματα και ύστερα μέσα από την θέληση του για αλλαγή. Οι γονείς του φαίνεται να είναι άνθρωποι με κατανόηση, καθώς διαπίστωσαν την ανάγκη του γιού τους για ενασχόληση με τον αθλητισμό και τελικά συμφώνησαν, διατηρώντας όμως τις επιφυλάξεις τους σχετικά με τον χώρο του αθλητισμού. Η μητέρα του τον ωθούσε προς τις πανεπιστημιακές γνώσεις, πολλές φορές και με αυταρχικό τρόπο. Πρέπει να συνυπολογίσουμε ότι την συγκεκριμένη εποχή οι άνθρωποι της εργατικής τάξης και του μεροκάματου έδιναν πολύ μεγάλη σημασία στην αρτιότητα και την αρτιμέλεια του σώματος και η άποψη της μητέρας του Άρη ήταν προς αυτή την κατεύθυνση. Τον ρωτούσε *«γιατί πάω και κοπανάω και τρώω το κορμί μου»*; Επίσης θα δούμε αν η αυταρχική πίεση της μητέρας του για σπουδές επηρέασε τελικά τον Άρη.

Το αθλητικό ξεκίνημα του Άρη δεν ήταν εύκολο. Αντιθέτως, από τις πρώτες του κιόλας εμφανίσεις συνειδητοποίησε, τόσο ο ίδιος όσο και ο προπονητής του, τις σωματικές του αδυναμίες, καθώς ως παιδί-έφηβος απείχε εντελώς από τις αθλητικές δραστηριότητες. Παρόλα αυτά, τόσο λόγω του πείσματος και της θέλησης που διέθετε από μικρός για ενασχόληση με τον αθλητισμό όσο και λόγω της πειθαρχίας που του είχε καλλιεργηθεί μέσα από το οικογενειακό του περιβάλλον, ο ίδιος κατάφερε να βελτιωθεί αθλητικά μέσα στον πρώτο χρόνο. Ο Άρης, ενώ αρχικά μας λέει ότι ήταν *«τελευταίος και χειρότερος»* μέσα από την προσπάθεια κατάφερε να βελτιωθεί και

κυρίως απέκτησε αυτοεκτίμηση «...τελικά δεν ήμουν κακός. Δεν είχα ούτε κακό σωματότυπο ούτε κακής αντίληψης απλά ήθελα λίγο χρόνο να ξεκινήσω και να προσαρμοστώ». Έτσι, στα 17 του σημείωσε την πρώτη του πανελλήνια νίκη στο πρωτάθλημα εφήβων και ταυτόχρονα διατήρησε σε άριστο βαθμό την επαφή του με το σχολείο όπως του είχαν ζητήσει οι γονείς του. Ήταν ένα εργατικό παιδί που κατάφερε να συνδυάζει τον αθλητισμό και το σχολείο προσφέροντας ταυτόχρονα βοήθεια στο χωράφι των γονιών του.

Από τα 17 του και μετά, ο Άρης κατάφερε να νικήσει σε πολλούς αγώνες αποκτώντας από νεαρή ηλικία την απαραίτητη αυτοπεποίθηση, την αγωνιστική εμπειρία και την κοινωνική αναγνώριση. Τα παραπάνω ανέκαθεν αποτελούσαν για τους αθλητές βασικές προϋποθέσεις διατήρησης της κατάλληλης σωματικής και ψυχολογικής τους κατάστασης και λειτουργούσαν ως κίνητρα να αγωνιστούν για ακόμη υψηλότερους στόχους. Ακόμη, εξαιτίας του χαμηλού ανταγωνιστικού επιπέδου που παρουσίαζε το συγκεκριμένο άθλημα που είχε επιλέξει, ήταν σχεδόν βέβαιος για την ετήσια θέση του ως πρωταθλητής στους εφήβους. «Από 17 χρονών ήξερα ότι κάθε χρόνο θα είμαι πρωταθλητής στους εφήβους.» Οι πρωτιές του ως έφηβος και οι επιτυχίες στους διεθνείς αγώνες δεν συνεχίστηκαν στο επίπεδο ανδρών, αφού, όπως αναφέρει ο ίδιος χαρακτηριστικά, «είχαμε τελειώσει από την κατηγορία των εφήβων και ήμασταν χαμένοι...από την κατηγορία των ανδρών δεν είχαμε ελπίδες για πολλά-πολλά...» Οι εμπειρίες που απέκτησε ως έφηβος, καθώς κατανόησε το επίπεδο του σε σχέση με το ευρύτερο αθλητικό επίπεδο που ίσχυε, του πρόσφεραν την απαραίτητη αυτογνωσία σχετικά με τις προσωπικές του επιδόσεις και, κατ' επέκταση, τις προσδοκίες του. Ο Άρης γνώριζε πολύ καλά τις αδυναμίες του και ήταν σε θέση να αξιολογεί τον εαυτό του σε σχέση με τους υπόλοιπους άντρες συναθλητές. Ο ίδιος πίστευε αδιαπραγμάτευτα πως η εισαγωγή του σε Ολυμπιακό επίπεδο ήταν ανέφικτη «*Ημουν καλός αλλά όχι τόσο καλός όσο κάποιος που θα πήγαινε Ολυμπιακούς Αγώνες. Σε καμία περίπτωση. Δεν ήταν η πορεία μου τέτοια ώστε να σκεφτώ ότι θα πάω Ολυμπιακούς Αγώνες*». Παρατηρούμε ότι ο Άρης είναι πολύ συνειδητοποιημένος με το επίπεδο του πρωταθλητισμού που μπορεί να κάνει, κάτι που μπορεί να παίζει σημαντικό ρόλο στις μετέπειτα αποφάσεις του.

3.3.2 Ο δρόμος προς την χρήση

Με την παραμονή του στην εθνική ομάδα ανδρών γνώρισε ένα άτομο που του υποσχέθηκε να τον μνήσει στον μεγαλοπρεπή κόσμο του πρωταθλητισμού *«ακολουθήσε με τυφλά και θα σε οδηγήσω στα Ολυμπιακά σαλόνια και τα μετάλλια»* ενώ η περίοδος που του έγινε η πρόταση ήταν *«είχαμε τελειώσει από την κατηγορία των εφήβων και ήμασταν χαμένοι..... από την κατηγορία των ανδρών, δεν είχαμε ελπίδες για πολλά-πολλά στην κατηγορία των ανδρών, ούτε καν που θα κάνουμε προπόνηση δεν είχαμε, γιατί χάναμε τα προνόμια και τη στέγη της εθνικής εφήβων ενώ δεν είχαμε πόρπα να μπούμε στη στέγη της εθνικής ανδρών»*. Παρατηρούμε ότι η προτροπή για τυφλή υπακοή μας προκαταλαμβάνει για το τι θα μπορούσε να ζητήσει αυτός ο άνθρωπος, παρουσιάζοντας ως κίνητρο τα μετάλλια και τα ολυμπιακά σαλόνια που ίσως στο μυαλό νεαρών εφήβων παραλληλίζονται με κοινωνική καταξίωση, οικονομικές απολαβές κ.α. Επίσης, το χρονικό σημείο που έγινε η πρόταση ήταν καθοριστικό αφού μόλις είχαν τελειώσει από την κατηγορία που πρωταγωνιστούσαν και έμπαιναν σε μια κατηγορία που θα ήταν *«χαμένοι»* αφού θα έχαναν τα προνόμια και την στέγη που τους παρείχαν. Ίσως η πρόταση αυτή έγινε εσκεμμένα βασιζόμενη στην ψυχολογική φόρτιση αλλά και την ψυχολογική και οικονομική ανασφάλεια των αθλητών. Το πρόσωπο αυτό χρησιμοποιούσε ως μέθοδο επιτυχίας των “ρεκόρ”, την χρήση αναβολικών ουσιών, παραβλέποντας και υπερνικώντας τα ανθρώπινα όρια, κάτι που δεν πίστευαν ο Άρης και η ομάδα του. Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι αυτό το κατάφερε με μια άλλη ομάδα αθλητών με ακόμα μεγαλύτερα κοινωνικο-οικονομικά προβλήματα. Ο Άρης στο άκουσμα αυτής της πρότασης ήταν δύσπιστος και επιφυλακτικός καθώς για τον ίδιο το σημαντικότερο κομμάτι για την διάκριση ενός αθλητή είναι ο ίδιος ως ανθρώπινος οργανισμός προπονημένος σε άριστο επίπεδο, ο οποίος κορυφώνεται μετά από τη χρήση των απαγορευμένων ουσιών. *«Αυτός ο αθλητής κατά τη γνώμη μου, ήταν πάντα ένας κορυφαίος αθλητής έτσι κι αλλιώς, και μεταξύ των κορυφαίων δεν θα μπορούσε να διακριθεί αν δεν έπαιρνε απαγορευμένες ουσίες που τις παίρνουν και οι άλλοι και απλά αυτός ήταν ο άτυχος που πιάστηκε»*. Για πρώτη φορά βλέπουμε ότι χρησιμοποιείται η λέξη άτυχος προκαταλαμβάνοντας μας για τις απόψεις του Άρη που θεωρεί άτυχος όποιον πιάνεται. Επίσης, ο Άρης πιστεύει ότι αυτό που σου προσφέρουν τα φάρμακα είναι να αντέξεις περισσότερη προπόνηση. Η άποψή του ότι όλοι οι κορυφαίοι αθλητές κάνουν χρήση (δηλαδή ακόμα και οι συναθλητές του που ανταγωνίζονταν), μαζί με την άποψη ότι το ντόπινγκ σε κάνει να αντέχεις περισσότερη

προπόνηση (δηλαδή όλοι που κάνουν χρήση έχουν κοπιάσει), αποτελούν ένα συνδυασμό που ίσως ο Άρης βασίζεται πάνω του, ώστε να μην μειώσει το μέγεθος των επιτυχιών του.

Ακόμη ο Άρης είναι ένα προσγειωμένο άτομο με επίγνωση της κατάστασης και των κοινωνικοπολιτικών συνθηκών που επικρατούν στον χώρο του αθλητισμού. Η γενική του μόρφωση σε συνδυασμό με την αθλητική του πορεία, του επέτρεψαν να έχει μια αντικειμενικά ολοκληρωμένη εικόνα σχετικά με τον τρόπο προώθησης-διαχείρισης των αθλητών-συμφερόντων σε μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις. Πιο συγκεκριμένα ο ίδιος επισημαίνει πως οι έλεγχοι (doping control), γινόταν επιλεκτικά από την ελίτ του αθλητισμού σε αθλητές μικρότερου αθλητικού ενδιαφέροντος. Επίπλέον, ανέκαθεν, όπως αναφέρει και ο ίδιος, υπάρχουν και εκείνοι που ευνοούνται των συνθηκών. Πρόκειται λοιπόν για ένα πρόσωπο με πλήρη γνώση της φυσικής του κατάστασης και της μελλοντικής του πορείας άλλα και με καθαρή ανάγνωση της ευρύτερης εικόνας των συναθλητών του και του ανταγωνισμού που θα πρέπει να αντιμετωπίσει. Αποδεχόμενος τα παραπάνω και χωρίς να τρέφει αυταπάτες ή να δείχνει καμία επιείκεια απέναντι στον εαυτό του κάνει την αυτοκριτική του όπως ακριβώς έκανε από την αρχή της αθλητικής του πορείας.

Η πρώτη επαφή με αναβολικές ουσίες σύμφωνα με τον Άρη έγινε εντελώς «ερασιτεχνικά» και περιστασιακά πριν την κατηγορία των ανδρών. Ο Άρης μας λέει ότι αναγκαστικά ζήτησε να πάρει αναβολικά. Θεωρεί ότι ήταν επιτακτική ανάγκη να κάνει χρήση ενώ μας λέει ότι τα προμηθεύονταν από συναθλητές του αλλά και ξένους αθλητές και γενικότερα υπήρχαν εύκολα στο δρόμο του. Η έκφραση «υπήρχαν εύκολα στο δρόμο μου» πιθανόν να υπονοεί ότι δεν χρειάζονταν να ψάξει αλλά απλά υπήρχαν κοντά του, δίπλα του. Ο ίδιος υπολόγιζε το κόστος και την ποιότητα τους, αποφεύγοντας τα πιο εξεζητημένα φάρμακα είτε για λόγους οικονομικούς είτε εξαιτίας της γενικότερης αντίληψής του, ότι δηλαδή, ο νικητής ήταν “ο καλύτερα προπονημένος” και όχι εκείνος που απέκτησε τις καλύτερες ουσίες. Η πεποίθηση του αυτή ως προς το αποτέλεσμα ύστερα από την χρήση απαγορευμένων ουσιών σε συνδυασμό με μερικούς τραυματισμούς που υπέστη αποτέλεσαν τους βασικότερους παράγοντες για διακοπή της χρήσης που έκανε. Συγκεκριμένα, ο Άρης εμφάνιζε έντονη δυσπιστία η οποία έφτανε στα πρόθυρα της άρνησης, απέναντι στον άνθρωπο που του έκανε πρόταση για μεγαλύτερη χρήση, λόγω της γενικότερης αποδοχής της αθλητικής

κατάστασης του και με βάση αυτή, οριοθετούσε τους στόχους του, τις βλέψεις και τις προσδοκίες του. Η άποψη του *«Δεν υπάρχει περίπτωση, πιο πρώτα θα καταρρεύσω με αυτά, παρά θα φτάσω εκεί πάνω. Αυτά τα έλεγα βλέποντας τις παρενέργειες που είχαν τα φάρμακα σε άλλους αθλητές που το κυνηγούσαν περισσότερο από μένα.»* είναι επακόλουθο των προσωπικών βιωμάτων που είχε με συναθλητές του. Ίσως οι παρενέργειες που έφερνε αυτή η υπέρμετρη χρήση των άλλων αθλητών ήταν το βασικό σημείο της αναστολής του. Τέλος, επισημαίνει πως όταν η πρόσβαση στη χρήση απαγορευμένων ουσιών γίνεται όλο και πιο εύκολη, εντείνεται και η κατανάλωση τους *«Το πώς φτάνει ένας αθλητής να χρησιμοποιήσει μία ουσία έχει να κάνει με το πόσο εύκολα τη βρίσκει την ουσία. Αυτή είναι η γνώμη μου....Πάντα το έβλεπα σαν εύκολη ή δύσκολη διάθεση, διαθεσιμότητα. Αν μπορούσες να το βρεις. Αν κάποιος δίπλα σου κάνει χρήση και είσαι πρωταθλητής είναι εύκολο να ξεκινήσεις και εσύ»*. Η δυνατότητα εύρεσης φαρμακευτικών ουσιών συμπληρώνεται από την ανάγκη του πρωταθλητή για προσωπική βελτίωση και υπέρβαση έναντι των συναγωνιστών του με αποτέλεσμα η τάση αυτή να γίνεται συνηθισμένη στον χώρο του αθλητισμού.

Για τον Άρη το κίνητρο που τον οδήγησε στην χρήση αναβολικών ουσιών ήταν η ανάγκη του προσωπική βελτίωση, *«η επίδοση για την επίδοση»*. Ένας άνθρωπος που επενδύει στην αθλητική του πορεία, επιδιώκει αγωνιωδώς να ξεπεράσει τον εαυτό του και να επεκτείνει τις επιδόσεις του. Τότε, ο ίδιος παρατηρώντας την προσωπική του βελτίωση και αποδεχόμενος την καινούργια του απόδοση ενισχύεται ψυχολογικά και είναι έτοιμος να επαναλάβει την ίδια διαδικασία. Αυτή η ατέρμονη ανάγκη για αυτοβελτίωση είναι εκείνη που κρατάει τελικά ενεργό τον αθλητή ενώ πολλές φορές τον οδηγεί σε αθέμιτα μέσα για την υπέρβαση της. *«Ήταν μία πρόκληση με τον εαυτό μου. Δεν με ενδιέφερε άμα κερδίσω κάποιον άλλο. Το έκανα μόνο για να δω πόσο ψηλά μπορώ να φτάσω.»* . Επίσης, θέλει να μας δικαιολογήσει την απόφαση του να κάνει χρήση λέγοντάς: *«Το έβλεπα σαν κάτι φυσιολογικό γιατί συνέβαινε δίπλα μου, οπότε δεν σου φαινόταν παράξενο. Το έπαιρνα λοιπόν απλά για να γίνω καλύτερος, για την επίδοση μου, για μένα. Κάποια στιγμή πού είσαι επαναλαμβανόμενος στην προπόνηση και είναι το ρεκόρ στάσιμο νομίζεις ότι δεν είναι αποδοτική η προπόνηση. Τότε μπαίνεις και κάνεις»*.

Προπόνηση έκανε καθημερινά και δεν την έχανε ποτέ χωρίς λόγο. Την περίοδο που προετοιμάζονταν για μεγάλες διοργανώσεις είχε βάλει την σχολή σε δεύτερη μοίρα ενώ

συνέβη να χάσει και εξετάσεις. Αυτός ήταν και ο λόγος που καθυστέρησε ένα χρόνο να πάρει πτυχίο. Η διαβάθμιση των προτεραιοτήτων του Άρη είχαν φέρει στην κορυφή την προπόνηση και τον πρωταθλητισμό. Η στοχοπροσήλωση του ήταν τέτοια, που παρά τις πιέσεις της οικογένειά του, αυτός τις παρέκαμπε και έφτασε στο σημείο να χάσει ένα χρόνο σπουδών. Γενικά ο τρόπος ζωής του ήταν αθλητικός χωρίς υπερβολές και καταχρήσεις.

Ομάδα δεν άλλαξε ποτέ και προπονητές, μόλις τρεις, πού θεωρείται φυσιολογικό στον πρωταθλητισμό. Την περίοδο που ξεκίνησε τη χρήση ουσιών άρχισε να επιδιώκει συνεργασία με τον καλύτερο γι' αυτόν προπονητή, με στόχο να πετύχει τα μέγιστα αποτελέσματα, *«προσπάθησα να αλλάξω πόλη και να πάω σε άλλη σχολή-πόλη προκειμένου να κάνω με καλύτερο προπονητή. Όχι καλύτερη αίθουσα προπόνησης, ούτε καλύτερο επίπεδο αθλητών, χειρότερο, για καλύτερο προπονητή»*. Για την προτίμησή του στον συγκεκριμένο προπονητή *«Έπαιξε ρόλο και το κομμάτι της φαρμακοδιέγερσης γιατί αυτός ενδιαφέρονταν για το τι θα κάνεις... σου έδινε κάποια καθοδήγηση»* παρατηρούμε ότι ένα από τα κομμάτια που τον ενδιέφεραν για την εξέλιξή του ήταν και αυτό του ντόπινγκ. Τον θεωρούσε περισσότερο επαγγελματία *«θα πάρεις κάποια χάπια; ναι. Ποια είναι; αυτά. Θα τα πάρεις, έτσι και έτσι και έτσι»* καθώς τον τοποθετούσε σε υψηλότερο σημείο από τον τότε προπονητή του, γιατί ένιωθε περισσότερη ασφάλεια, πιθανόν και για την υγεία του, αλλά και για την πιο σίγουρη εξέλιξη του. Παράλληλα, φαίνεται ότι αφήνει αιχμές απέναντι στον τότε προπονητή του αφού πιστεύει ότι ουσιαστικά ήξερε για την χρήση που έκαναν, και καταλάβαινε πότε ήταν 'καλά' ενώ τους έλεγε: *«θα με μπλέξετε»*, αποποιούμενος τις ευθύνες του, χωρίς όμως να ενδιαφερθεί παραπάνω για την αποτροπή της χρήσης τους.

Χρήματα δεν πήρε ποτέ, είχε όμως δωρεάν διαμονή και διατροφή ενώ κάποια στιγμή που θέλησε να δουλέψει οι υποχρεώσεις του ήταν τέτοιες που δεν γινόταν. Εξαιτίας της υψηλής αυτογνωσίας του, οι στόχοι του πάντα ήταν επιτεύξιμοι, και κατάφερε να τους πραγματοποιήσει, *«Ήξερα τι θέλω και που μπορώ να φτάσω»*. Ο στόχος των Ολυμπιακών Αγώνων δεν υπήρξε ποτέ για τον Άρη καθώς οι θυσίες που έπρεπε να κάνει ήταν πολύ υψηλές για την ιδιοσυγκρασία του. Δεν θέλησε να ρισκάρει την επαγγελματική του αποκατάσταση και την πανεπιστημιακή του εξέλιξη προκειμένου να κυνηγήσει τον αβέβαιο στόχο των Ολυμπιακών Αγώνων. *«Δεν το δεχόμουν ποτέ. Μου το είχε περάσει η μάνα μου»* μας αναφέρει, διαπιστώνοντας το σημαντικό ρόλο της

μητέρας του στη διαμόρφωση των απόψεων του για σταθερότητα, και μόρφωση. Η αθλητική του ενημέρωση και η παιδεία που διέθετε, τον βοήθησαν να αναγνωρίσει πως την περίοδο που αγωνιζόταν, τα ελληνικά παραδείγματα διάκρισης σε διεθνείς αγώνες ήταν ελάχιστα. Αυτό στάθηκε αποτρεπτικός παράγοντας να επενδύσει στον αθλητισμό, καθώς πίστευε ότι δεν θα άξιζε των κόπων του. Στήριξε αυτή του την απόφαση και δεν το μετάνιωσε. Ο Άρης δεν σταμάτησε να αξιολογεί τον εαυτό του και τις δυνάμεις του, και φαίνεται να ήταν πάντα ενήμερος για τις επιδόσεις των υπόλοιπων αθλητών, ώστε να είναι σε θέση να κατατάσσει τον εαυτό του. *«Έφτασα μέχρι εκεί που θα μπορούσα να φτάσω. Αν ήθελα να πάω παραπάνω θα έπρεπε να φτάσω σε πολύ πιο ριψοκίνδυνα πράγματα και από άποψη υγείας και από άποψη σοβαρών τραυματισμών και από την άποψη ότι θα έπρεπε να είμαι έκθετος. Δεν ήθελα.»*

Ο Άρης θεωρεί ότι έφτασε μέχρι εκεί που μπορούσε και για να φτάσει πιο ψηλά έπρεπε να ριψοκινδυνεύσει πολύ περισσότερο την υγεία του. Ένα άλλο πράγμα που μας αναφέρει είναι ότι από πριν κάνει χρήση πίστευε ότι χωρίς ντόπινγκ δεν θα μπορούσε να φτάσει ψηλά. Η πίστη ότι μόνο με αυτόν τον τρόπο μπορείς να εξελιχθείς και να εκπληρώσεις τους στόχους σου μπορεί να είναι η αιτία για έναν αθλητή να ξεκινήσει το ντόπινγκ.

Η αφοσίωση του στον αθλητισμό και η προσπάθεια του να επιτύχει με κάθε μέσο, τον οδήγησαν σε σημαντικές αποφάσεις ενώ ως αθλητής δεν δίστασε να θυσιάσει ακόμη και την προσωπική του υγεία για την επίτευξη των στόχων του. Μεταξύ των συναθλητών του ήταν γνωστό το ζήτημα της χρήσης ουσιών για το οποίο ανεμπόδια συζητούσαν μεταξύ τους. Το ότι δεν του πρότεινε κάποιος να κάνει χρήση δεν σημαίνει ότι δεν επηρεάζονταν από την περιρρέουσα ατμόσφαιρα. Όταν κάποιος βλέπει δίπλα του κάτι να συμβαίνει ή να γίνεται συνέχεια ίσως μετά να του φαίνεται φυσιολογικό. Οι ίδιοι θα ήταν και οι αντίπαλοι του σε κάποιον αγώνα όπου εκεί η πληροφορία χάνονταν και το μόνο που ίσχυε ήταν το “ας νικήσει ο καλύτερος”. Ο ίδιος αντιμετώπιζε το ζήτημα της χρήσης με απειρία και άγνοια τόσο απέναντι στους ελέγχους και στην συχνότητα με την οποία αυτοί γινόντουσαν στον αθλητικό χώρο, όσο και απέναντι στην προσωπική του υγεία καθώς δεν πήγαινε συχνά για εξετάσεις. Αντίθετα, παρατηρούσε αλλαγές στην ψυχολογία του, οι διακυμάνσεις της οποίας οφείλονταν στο συνεχόμενο άγχος και στην πίεση για βελτίωση και υπέρβαση του εαυτού του. Επίσης, πρέπει να δούμε πως ένας αθλητής επηρεάζεται ψυχολογικά από

το υπάρχον αθλητικό στερέωμα και πως η κοινωνία δημιουργεί, αλλά και αποζητά αθλητές- μηχανές. Η χρήση θεωρεί ότι δεν τον επηρέαζε ψυχολογικά ενώ αντίθετα η βελτίωση της επίδοσης λειτουργούσε θετικά. Η λήψη απαγορευμένων ουσιών προκαλούσε οξυθυμία και νευρικότητα, ίσως όμως σ' αυτό έπαιξε ρόλο και το περιβάλλον του.

Παρόλα αυτά διατήρησε την πειθαρχία του και την προσήλωση του και στους υπόλοιπους στόχους που είχε θέσει. Η υπευθυνότητα του και η εμπιστοσύνη που δείχνει απέναντι στους γονείς του καθώς και οι επαναλαμβανόμενες παρακλήσεις τους, δεν του επέτρεψαν να απομακρυνθεί από τις σπουδές του. Γι' αυτό, ακόμη και όταν οι ώρες της προπόνησης αυξήθηκαν και η καθημερινότητα του περιστρεφόταν γύρω από το εβδομαδιαίο αθλητικό του πρόγραμμα, εκείνος δεν έχασε επαφή με το πανεπιστήμιο του. Παρότι ο ίδιος είχε επιλέξει να πρωταγωνιστεί στη ζωή του ο αθλητισμός, η μητέρα του έντονα, του επισήμανε την αξία της ακαδημαϊκής μόρφωσης.

3.3.3 Μεγάλα συμφέροντα και ηθική

Ο ίδιος γνωρίζει ότι τα πράγματα δεν λειτουργούν αξιοκρατικά στον χώρο του αθλητισμού. Οι πεποιθήσεις του βασίζονται σε προσωπικές του εμπειρίες, και σε δική του ενημέρωση και έρευνα. *«Πάντα θα βρίσκεται κάτι καλύτερο, είναι θέμα ανταγωνισμού, προκειμένου κάποιος να προσπεράσει τον άλλον. Πάντοτε ήταν ανταγωνιστικός ο αθλητισμός και πλέον έχει πολύ μεγάλα συμφέροντα μέσα.»* Είναι ένα άτομο που δεν παρασύρθηκε από την φήμη και την κοινωνική αναγνώριση. Οι αξίες, τα ιδανικά του, οι αντιλήψεις του και η ενημέρωση που είχε τον απέτρεψαν από το να στηριχθεί επαγγελματικά στη ζωή του, καθαρά και μόνο στον αθλητισμό ενώ οι φόβοι του ήταν κοινωνικοί αλλά και λόγω υγείας. Το *«Δεν βαριέσαι, θα δοκιμάσω και αν τύχει....»* είναι αποτέλεσμα άγουρης σκέψης ενός νέου ανθρώπου που η στοχοπροσήλωση του δεν τον αφήνει να δει καθαρά.

Τέλος, ο Άρης αντιμετωπίζει το ζήτημα γύρω από την χρήση φαρμακευτικών ουσιών με υπευθυνότητα και ειλικρίνεια απέναντι στον εαυτό του και τους γύρω του. Δεν θα πρότεινε σε κάποιον και δοκιμάσει, αναγνωρίζοντας την έλλειψη της ηθικής υπόστασης της πράξης. Όμως δεν την καταδικάζει αφού την έχει επιχειρήσει και ο ίδιος

«Σαν ιδέα δεν μπορώ να κατακρίνω κάτι που έχω κάνει εγώ, κάποιον που είναι τώρα αθλητής». Όταν κάποιος του ασκεί πίεση, για να του δώσει συμβουλές η απάντηση είναι: «Πρόσεχε τι κάνεις, μην κάνεις υπερβολές γιατί δεν έχει και νόημα». Η μεγιστοποίηση των επιδόσεων μέσα από το ντόπινγκ αποτελεί συχνό φαινόμενο στον σύγχρονο αθλητικό κόσμο καθώς υποκινούνται οικονομικά και κοινωνικά συμφέροντα «Όμως από τη στιγμή που όλοι οι μεγάλοι αθλητές το κάνουν είναι σαν κάτι υποχρεωτικό», κάνοντας το ένα απαραίτητο κομμάτι μιας καλοδουλεμένης μηχανής που όμως της προκαλεί προβλήματα. Με την εισαγωγή λοιπόν του αθλητισμού στο οικονομικό σύστημα καθώς και με την διαμόρφωση ενός δικό του συστήματος βιομηχανικής παραγωγής χρίζεται αναγκαίος ο επαναπροσδιορισμός της έννοιας, των στόχων, και των όρων του αθλητισμού και του πρωταθλητισμού. Για τον Άρη η αλλαγή θα επέλθει μέσα από τους αυστηρότερους και συχνότερους ελέγχους που θα θεσπίζονται από την Διεθνή Ομοσπονδία αμερόληπτα και ισάξια απέναντι σε όλους τους αθλητές. Κλείνοντας, μας παρουσιάζει έναν εσωτερικό προβληματισμό σχετικά με την απόφαση του να μην δοκιμάσει τα όρια του, ο οποίος όμως παρέρχεται μέσα από την συνειδητοποίηση του ότι τελικά τα πράγματα, αργά ή γρήγορα, θα είχαν την ίδια γι' αυτόν κατάληξη.

3.3.4 Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, από όλα τα παραπάνω μπορούμε να προχωρήσουμε σε κάποιες υποθέσεις και διαπιστώσεις για την πορεία του Άρη προς την χρήση αναβολικών ουσιών. Πολλοί παράγοντες εμπλέκονται στην απόφαση του για λήψη όσο και για τις επιλογές που έκανε ο ίδιος κατά την διάρκεια και της χρήσης. Σκιαγραφώντας το προφίλ του, βλέπουμε ένα παιδί με χαμηλή αυτοεκτίμηση, τουλάχιστον, ως προς τις αθλητικές του ικανότητες. Φαίνεται ότι ενώ ήθελε πολύ να είναι καλός σε κάποιο άθλημα, δεν μπορούσε να τα καταφέρει καθώς, σύμφωνα με τα λεγόμενά του, δεν είχε τις απαιτούμενες ικανότητες ούτε τον κατάλληλο σωματότυπο. Ωστόσο, φαίνεται πως ήταν πολύ εργατικός και αποφασισμένος να πετύχει. Με σκληρή προπόνηση κατάφερε να διακριθεί, να γίνει πρωταθλητής και να αλλάξει την γνώμη που είχε ο ίδιος για τις ικανότητές του ενώ άρχισε να παίρνει αυτοεπιβεβαίωση και να αποκτά αυτοπεποίθηση. Ίσως η χαμηλή αυτοεκτίμηση που είχε στην παιδική-εφηβική ηλικία συνδέεται και με

την χρήση ουσιών που έκανε αργότερα. Τα αθλητικά του επιτεύγματα έδρασαν καταλυτικά στην γνώμη που απέκτησε μετέπειτα για τις ικανότητές του όσο και στον τρόπο που έβλεπε τον εαυτό του. Άρχισε να αποκτά αυτοπεποίθηση και σιγουριά και φυσικά αντλούσε ευχαρίστηση από αυτό. Αναθεώρησε εντελώς τις πεποιθήσεις του για την έλλειψη δεξιοτήτων και κακού σωματότυπου. Βλέπουμε ότι κατά την διάρκεια των χρόνων που ήταν πρωταθλητής, ως έφηβος, δεν υπήρχε σαν σκέψη η χρήση αναβολικών. Από την στιγμή που εντάχθηκε στην κατηγορία των αντρών, η αυτοπεποίθηση και η σιγουριά του πρωταθλητή έπαψε να υπάρχει. Οι ηττοπαθείς σκέψεις της παιδικής του ηλικίας, ότι δεν είναι αρκετά καλός όσο οι υπόλοιποι, ότι δεν έχει τις απαιτούμενες δεξιότητες για να ανταγωνιστεί τους υπόλοιπους και ότι δεν θα μπορεί να πρωταγωνιστήσει σε αυτό το επίπεδο, άρχισαν να πλήττουν και πάλι την αυτοπεποίθηση και την θετική εικόνα που είχε δημιουργήσει τα προηγούμενα χρόνια για τον εαυτό του. Όλα τα παραπάνω, πιθανόν να συνέβαλλαν στην απόφαση του να κάνει χρήση αναβολικών, καθώς γι' αυτόν παρουσιάζεται σαν λύση προκειμένου να κάνει ρεκόρ, να μπορεί να πρωταγωνιστεί και να κερδίσει πάλι την αυτοπεποίθηση και την σιγουριά του. Εξάλλου, όπως είδαμε και παραπάνω, αυτό που τον ενδιέφερε περισσότερο ήταν η συνεχής βελτίωση και επίτευξη νέων ρεκόρ, προκειμένου να αποδεικνύει στον εαυτό του ότι τα καταφέρνει. Ο παράγοντας αυτός ήταν ίσως και ο σημαντικότερος από εκείνον του να χάσει τα προνόμια του ως μέλος της εθνικής ομάδας, δηλαδή την δωρεάν σίτιση και στέγαση, καθώς έτσι κι αλλιώς ο ίδιος δεν είχε οικονομικές απολαβές από αυτό το άθλημα.

Σημαντικό ρόλο όμως προς την φαρμακοδιέγερση έπαιξε και ο κοινωνικός περίγυρος με τον οποίο συναναστρεφόταν τότε ο Άρης, καθώς πολλοί συναθλητές του έκαναν χρήση. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, την εξοικείωση του με την ιδέα των αναβολικών, αφού άρχισε να το βλέπει ως φυσιολογικό. Ενώ στην αρχή παρουσιάζεται επιφυλακτικός με την ιδέα, με τον καιρό αρχίζει να την δικαιολογεί μέσα του, αν και γνωρίζει ότι δεν αποτελεί ηθική πράξη, ισχυριζόμενος ότι δεν γινόταν αλλιώς, ότι όλοι κάνουν χρήση σε αυτό το επίπεδο και ότι δεν θα μπορούσε να βελτιωθεί χωρίς αυτή. Σε αυτό το σημείο μπορούμε και πάλι να διαπιστώσουμε την χαμηλή αυτοεκτίμησή του και την αυστηρότητα με την οποία αντιμετώπιζε τον εαυτό του. Πως γίνεται ένας άνθρωπος που επί σειρά ετών καταφέρνει να κερδίζει πανελλήνια πρωταθλήματα, να πιστεύει ότι δεν μπορεί να βελτιωθεί χωρίς χρήση αναβολικών; Ωστόσο, ο κοινωνικός του περίγυρος λειτούργησε και ως αποτρεπτικός παράγοντας στην υπερβολική χρήση,

διότι έβλεπε τις επιπτώσεις στην υγεία των συναθλητών του. Εξάλλου, η χαμηλή αυτοεκτίμηση του, είχε ως αποτέλεσμα, να μην θέτει υπερβολικά υψηλούς στόχους, όπως οι Ολυμπιακοί αγώνες που τους θεωρούσε ανέφικτους και έτσι απέφυγε την υπερβολική χρήση. Ως προστατευτικός παράγοντας λειτούργησε και η οικογένειά του και ιδιαίτερα η μητέρα του. Η ίδια επειδή θεωρούσε απαραίτητη την μόρφωση, επενέβαινε, όταν έβλεπε ότι ο Άρης έβαζε σε προτεραιότητα τον πρωταθλητισμό και σε δεύτερη μοίρα τη σχολή. Φαίνεται ότι είχε περάσει και στον Άρη τη σημαντικότητα της ακαδημαϊκής μόρφωσης και της επαγγελματικής αποκατάστασης, καθώς ο ίδιος είχε πάντα ως προτεραιότητα να ολοκληρώσει τις σπουδές του και να αποκατασταθεί επαγγελματικά, αφού ο πρωταθλητισμός δεν θα μπορούσε να τον εξασφαλίσει οικονομικά. Έτσι, οι σπουδές του λειτούργησαν ως διέξοδο και τον απέτρεψαν από το να κάνει συστηματική χρήση, καθώς οι μελλοντικές βλέψεις του δεν αφορούσαν τον πρωταθλητισμό. Ένας ακόμη αποτρεπτικός παράγοντας για την κατάχρηση, ήταν και το γεγονός ότι ο Άρης πίστευε πολύ στην σκληρή δουλειά, στην προπόνηση, στο φυσικό ταλέντο και μετά στα αναβολικά. Επειδή είχε διαπιστώσει και ο ίδιος ότι μέσα από την σκληρή δουλειά μπορούσε να βελτιωθεί, απέδιδε τις επιτυχίες στο συνδυασμό προπόνησης, ταλέντου, και αναβολικών. Το ότι υπερεκτιμούσε το έμφυτο ταλέντο ενώ υποτιμούσε την επίδραση των αναβολικών ουσιών, ίσως να τον προστάτεψε από την συστηματική χρήση. Σήμερα, ο ίδιος αναγνωρίζει ότι η χρήση αναβολικών δεν είναι ηθική πράξη, έχει συμφιλιωθεί με τις πράξεις του και τις έχει δικαιολογήσει στον εαυτό του. Δεν κρίνει κάποιον που θα κάνει χρήση αλλά τον αποτρέπει, καθώς, κάνοντας αναδρομή στο παρελθόν του, κατανοεί ότι δεν υπάρχει κανένας λόγος για να μπει κάποιος σε αυτή τη διαδικασία.

3.4 ΧΑΡΗΣ

Ο Χάρης διανύει την 6^η δεκαετία της ζωής του και έκανε αγώνισμα δύναμης. Μεγάλωσε στην πρωτεύουσα και είχε μία αδελφή. Οι γονείς του ήταν απόφοιτοι Δημοτικού, έκαναν χειρωνακτικές εργασίες, δεν είχαν καμία σχέση με τον αθλητισμό και ήταν κάθετα αντίθετοι με την ενασχόληση του με αυτόν. Η δήλωση του Χάρη ότι οι γονείς του ήταν κάθετα αντίθετοι πρέπει να μας προβληματίσει και να δούμε αν στη συνέχεια έπαιξε ρόλο στην πορεία του μέσα στον αθλητισμό.

3.4.1 Αθλητισμός και πρωταθλητισμός στην ζωή του Χάρη

Ξεκίνησε από σχολικά προγράμματα προώθησης του αθλητισμού που περνούσαν από διάφορα αθλήματα κι ο καθένας επέλεγε αυτό που του άρεσε. Από τύχη πέρασε και από το συγκεκριμένο άθλημα που ασχολήθηκε. Στο σπίτι είχε φοβερές συγκρούσεις. Για δεύτερη φορά μέσα στην ελάχιστη ώρα της συνέντευξης ο Χάρης μας αναφέρει τις φοβερές συγκρούσεις που είχε μέσα στο σπίτι και αιτία ήταν ο αθλητισμός. Η δήλωση του αυτή πρέπει να μπει στο πλαίσιο της εποχής που ο Χάρης ξεκινούσε τα πρώτα του βήματα στον αθλητισμό. Μιας εποχής που ένα μεγάλο μέρος, των ανθρώπων έκανε χειρωνακτικές εργασίες και ήταν αδιανόητο σε αυτούς ότι ένα παιδί μπορεί να θέλει να ασχοληθεί με τον αθλητισμό. Ιδιαίτερα αν αυτό το άθλημα είχε μεγάλη σωματική καταπόνηση. Δεν ήθελαν να ακούσουν για τον αθλητισμό, γιατί είχαν απόψεις συγκεκριμένες και παλιές. Ο Χάρης σήμερα αυτές τις απόψεις δεν τις ασπάζεται αφού είναι πεπαλαιωμένες., Οι αντιδράσεις των γονιών του εξελίχθηκαν σε συγκρούσεις και σε διαφορετικές απόψεις μεταξύ τους, πάνω στις οποίες πατούσε. Εντούτοις αυτός συνέχισε με πείσμα. Βλέπουμε ότι οι γονείς δεν είχαν μία σταθερή άποψη απέναντι στη διαπαιδαγώγηση του Χάρη σχετικά με τον αθλητισμό, την οποία ίσως να την χρησιμοποιούσε για να πετύχει το σκοπό του. Στα πρώτα του βήματα πίστευε ότι θα μπορούσε να βοηθηθεί από τον αθλητισμό και να έχει μία επαγγελματική αποκατάσταση ενώ παράλληλα θα εξελισσόταν, θα έκανε κάποια ρεκόρ και θα έμπαινε στην εθνική ομάδα. Την στιγμή εκείνη γύρισε και κοίταξε το χώρο που βρισκόμασταν και μας είπε χαρακτηριστικά: *«Παραεμπιπτόντως μου έρχονται πολλά συναισθήματα μέσα σε αυτό το χώρο, γιατί εγώ εδώ μεγάλωσα»*. Εκείνη τη στιγμή φάνηκε ότι συγκινήθηκε και κατακλύστηκε από αισθήματα και μνήμες της παιδικής του ηλικίας. Η αναφορά του ότι στο χώρο αυτό μεγάλωσε μας προδιαθέτει για το πόσο σημαντικό ρόλο έπαιξε ο χώρος αυτός στην εξέλιξη του. Ο Χάρης θεωρεί ότι στάθηκε τυχερός γιατί εκείνη την εποχή στην ομάδα του υπήρχαν πολλοί καλοί αθλητές της εθνικής, που για αυτόν αποτελούσαν ιδώλματα και ήταν ένα κίνητρο για να προχωρήσει αυτός με κάποια άλλα παιδιά της ηλικίας του. Ο χώρος που αθλούνταν ήταν η *«καλύτερη του»* και όπως μας το περιέγραψε χαρακτηριστικά, *«... έκανα αυτό που γούσταρα αυτό που μου άρεσε πραγματικά. Έκανα προπόνηση με τα άλλα παιδιά, είχαμε γίνει ομάδα, ήμασταν δεμένοι. Ήμασταν οικογένεια, όχι ομάδα»*. Το ότι ο Χάρης περιγράφει είτε τον χώρο είτε την ομάδα σαν *«η καλύτερη μου»* μας δίνει να καταλάβουμε τον σημαντικό κομμάτι που κατέχουν και τα δυο μέσα του. Αμέσως μετά, μας δίνει το χαρακτηριστικό

που έπρεπε να έχει οποιαδήποτε ομάδα πού γι' αυτόν φαίνεται να είναι σημαντικό «ήμασταν δεμένοι». Για τον Χάρη, αυτό που εκεί βίωνε είχε τα χαρακτηριστικά της οικογένειας. Στο σπίτι είχε φοβερές αντιδράσεις, γιατί έκανε κάτι που δεν ενέκριναν και πίστευαν ότι θα χτυπήσει. Εκείνη την εποχή η ανάγκη του να είναι κάποιος υγιής ήταν πολύ σημαντική. Επειδή οι γονείς του ήταν αγράμματοι, είχαν την άποψη ότι δεν χρειαζόνταν να κάνει το παιδί τους πρωταθλητισμό, αφού εκείνο που προείχε ήταν η σωματική υγεία προκειμένου να βγαίνει το μεροκάματο. Μας περιγράφει ένα περιστατικό που μετά από τον πρώτο του νικηφόρο αγώνα, γυρνώντας στο σπίτι με το μετάλλιο, παραλίγο να φάει ξύλο. Στη συγκεκριμένη αφήγηση ο Χάρης είναι ιδιαίτερα μαζεμένος και χαμογελάει αμήχανα, γιατί αισθάνεται άσχημα, πιθανόν, για την παράλογη συμπεριφορά των γονιών, όπως την αντιλαμβάνεται σήμερα. Θεωρεί ότι ήταν άλλες εποχές και τους δικαιολογεί γιατί ήταν αγράμματοι και δεν γνώριζαν. Ο Χάρης θεωρεί ότι έτρωγε πολύ ξύλο, επειδή ήταν άλλες εποχές. Η επαφή, ειδικά με τον πατέρα του, ήταν, όπως μας λέει, σωματική. Χαρακτηριστικά κουνάει το χέρι του εννοώντας ότι έπεφτε ξύλο και χαμογελάει αμήχανα. Πίστευαν ότι όποιος έκανε αθλητισμό δεν θα μάθει γράμματα και ότι θα χτυπήσει, όλα αυτά που πίστευαν εκείνη την εποχή. Μας λέει ότι *«το έκαναν από ενδιαφέρον και από άγνοια»*. Βλέπουμε την προσπάθεια του Χάρη να δικαιολογήσει την στάση των γονιών του, πρώτα απέναντι στον εαυτό του και ύστερα απέναντι σε μας. Ύστερα από όλη αυτή την κατάσταση που βίωνε ο Χάρης μέσα στην οικογένειά του σταμάτησε τον αθλητισμό για δύο χρόνια, μέχρι τα 12-13. Δεν μπορούσε ακόμη να το κάνει (εννοώντας να κάνει το μεγάλο βήμα να πάρει τη μεγάλη απόφαση να έρθει σε ρήξη με τους γονείς του). Μας αναφέρει ότι γενικά μέσα στο σπίτι δεν υπήρχε επικοινωνία και είχαν συνέχεια τσακωμούς. Δεκατριών - δεκατεσσάρων χρόνων πήρε τη μεγάλη απόφαση και εναντιώθηκε στους γονείς του *«πέρασα το δικό μου»* μας ανέφερε *«ήμουν τσαμπουκάς από τότε. Δεν μου ξαναμίλησε κανείς»*. Παρατηρούμε τη στάση αναμονής που κρατούσε ο Χάρης για δύο χρόνια, προκειμένου να γυρίσει στο άθλημα που αγαπούσε. Με την έκφραση *«πέρασα το δικό μου»* ίσως να εννοεί ότι ήταν η πρώτη κερδισμένη μάχη σε σχέση με την οικογένειά του. Στη συνέχεια της φράσης μας προδιαθέτει για τον ισχυρό χαρακτήρα του και για την απόλυτη κυριαρχία του μέσα στην οικογένειά του, ίσως στον κοινωνικό του περίγυρο. Ο Χάρης μας εκθειάζει το πολύ καλό κλίμα της ομάδας αλλά και τον πολύ καλό προπονητή, ο οποίος είχε ασχοληθεί μαζί τους ενώ μας ανέφερε ότι δημιούργησαν όλοι μαζί μία ομάδα πρότυπο. Στο τέλος της περιγραφής του μας αναφέρει για δεύτερη φορά ότι αισθανόταν την ομάδα σαν οικογένεια.

Η προπόνηση του Χάρη ήταν τριώρη, έξι φορές την εβδομάδα, με πολλή όρεξη και πάθος. Μέσα από την προπόνηση όλοι τους, αναφέρει, εξελίσσονταν και έφταναν στα ανώτατα επίπεδα πρωταθλητισμού. Σε σχέση με την αθλητική του ζωή ο Χάρης πρόσεχε τα πάντα. Πρόσεχε να μην κουράζεται, να ξεκουράζεται, να κοιμάται σωστά, να παίρνει συμπληρώματα για την αποκατάσταση του. Το επίπεδο της προπόνησης που έκανε ώστε να δουλεύει συνεχώς σε υψηλό επίπεδο, θεωρεί ότι ήταν απαραίτητα τα συμπληρώματα, είτε νόμιμα, είτε παράνομα. Για πρώτη φορά ο Χάρης μας αναφέρει την απαραίτητη χρήση συμπληρωμάτων για να δουλεύει σε υψηλό επίπεδο. Σωματείο δεν άλλαξε ποτέ ενώ προπονητές είχε μόνο τον σωματειακό και της εθνικής ομάδας. Θεωρεί ότι η εξέλιξη του ίσως να ήταν καλύτερη, αν συνέχιζε με τον σωματειακό προπονητή του, γιατί επαναλαμβάνει για ακόμα μία φορά ότι «ήμασταν ομάδα». Βλέπουμε τη σημαντικότητα που αποδίδει στην έως τώρα αφήγηση του ο Χάρης, στην ομάδα και πόσο καθοριστικό ρόλο παίζει ακόμα και τώρα γι' αυτόν η συγκεκριμένη λέξη. Οι απολαβές από την ομάδα ήταν ηθικές ενώ από την εθνική και την ομοσπονδία περιορίζονταν κυρίως στη διαμονή και στη διατροφή και σε κάποια λίγα χρήματα και οδοιπορικά. Πρωταρχικός του στόχος ήταν η είσοδος στη Γυμναστική Ακαδημία και το κατάφερε εύκολα. Οι επόμενοι στόχοι του, βαλκανικά, πανευρωπαϊκά, παγκόσμια πρωταθλήματα, επετεύχθησαν, εκτός από τη συμμετοχή στην Ολυμπιάδα. Εδώ αφήνει αιχμές, εκφράζει παράπονα για το καθεστώς που ίσχυε στην εθνική ομάδα, ενώ θεωρεί ότι δεν χώραγε σε αυτήν όχι λόγω επιδόσεων αλλά λόγω ιδιοσυγκρασίας και χαρακτήρα. Την ώρα που μας εξιστορεί τη διαδικασία αποχώρησης του από την εθνική ομάδα ο Χάρης βρίσκεται σε μεγάλη σύγχυση, είναι εκνευρισμένος και εκφράζει μεγάλο παράπονο. Η σύγχυση και ο εκνευρισμός ίσως να προέρχονται από την άδικη, όπως λέει, εκδίωξή του από την εθνική ομάδα. Ο Χάρης, όταν λέει ομάδα, ίσως εννοεί «ομάδα» με τα χαρακτηριστικά του συλλόγου του που αισθάνονταν σαν οικογένεια του.

Γενικά, πέτυχε τους στόχους που είχε θέσει εκτός από τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Ο Χάρης θεωρεί ότι έκανε τα πάντα, προκειμένου να πετύχει τους στόχους του. Μας περιγράφει την απόλυτη αθλητική ζωή του χωρίς ξενύχτια, χωρίς βόλτες, χωρίς διασκεδάσεις, για να βγει η προπόνηση και η επίδοση πράγμα που το επέβαλε ο ίδιος στον εαυτό του. Δεν αισθάνεται ότι έκανε θυσίες, ούτε καν το φάρμακο δεν θεωρεί θυσία, τουλάχιστον μέχρι τώρα που δεν έχει πάθει κάτι. Τα πάντα στη ζωή είναι ένα

ρίσκο σύμφωνα με τον ίδιο. Η στοχοπροσήλωση του ίσως να οδήγησε το Χάρη στο να μην θεωρεί θυσία οτιδήποτε και αν χρειαζόταν για την επίτευξη του το στόχου του.

3.4.2 Η μεταπήδηση στην φαρμακοδιέγερση

Έως την ηλικία των 13-14 χρόνων ο Χάρης δεν ήξερε τι σημαίνει ντόπινγκ. Ίσως να είχε ακούσει κάποια κουβέντα αλλά δεν του έλεγε κάτι ιδιαίτερο. Από τη στιγμή που ασχολήθηκε με τον πρωταθλητισμό (γιατί θεωρεί ότι από την αρχή πρωταθλητισμό έκανε), έβλεπε αθλητές που πριν κέρδιζε, σε ένα επόμενο αγώνα να εμφανίζονται πιο δυνατοί και να νικούν. «Έκανα τα πάντα», σκεφτόταν, «πώς γίνεται να με κερδίζουν;» μετά έμαθε το μυστικό...όπως λέει χαρακτηριστικά. Ο Χάρης με το να έχει αφιερώσει τη ζωή του στον πρωταθλητισμό και να κάνει τα πάντα για να πετύχει, ίσως να μην μπορεί να δεχτεί ότι κάποιος αθλητής μπορεί μόνο με την προπόνηση να εμφανισθεί και να τον κερδίσει. Ίσως ο δυναμικός και εγωιστικός χαρακτήρας του να τον οδήγησε στο να κάνει τα πάντα προκειμένου να κερδίσει. Θεωρεί ότι δεν θα μπορούσε να κάνει πρωταθλητισμό χωρίς συμπληρώματα, απαγορευμένα και μη. Στόχος του Χάρη ήταν να κάνει επιδόσεις και θεωρεί ότι αναγκαστικά έπρεπε να πάρει αναβολικά και δεν το κρύβει. Η χρήση ήταν μονόδρομος ενώ θεωρεί ότι δεν μπορούσε να κάνει κάτι άλλο αφού για να φτάσει στο σημείο που ήθελε, στο σημείο που ονειρευόταν, έπρεπε να χρησιμοποιήσει αυτό το δρόμο, και δεν ήταν κάτι που το πολυσκέφτηκε. Είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα που μας έδωσε και μας αναφέρει: *«ότι μόνο αυτός ο δρόμος υπάρχει γιατί ξέρεις ότι χωρίς αυτό φτάνεις μέχρι ένα σημείο, φτάνεις μέχρι το E, για να φτάσεις στο Ω χρειάζεται οπωσδήποτε αυτό. Δεν φτάνεις αλλιώς. Είναι σαν να πας σε ένα αγώνα και να είσαι εσύ με ένα Mercedes και ο άλλος με μία Porsche. Ποιος θα φτάσει πρώτος; Είναι μονόδρομος»*. Θεωρεί την χρήση μονόδρομο. Δεν βλέπει στον ορίζοντα του ούτε καν το ενδεχόμενο της επιλογής του δρόμου με δύο κατευθύνσεις ή το δρόμο που μπορείς να στρίψεις. Οι επιλογές που είχε είναι ένας δρόμος με μία κατεύθυνση. Επίσης χρησιμοποιώντας τα γράμματα της αλφαβήτου μας αναφέρει ότι χωρίς την χρήση μπορεί να φτάσεις μέχρι το E ενώ λαμβάνοντας αναβολικά θεωρεί ότι θα μπορεί κάποιος να φτάσει μέχρι το Ω. Αν θεωρήσουμε ότι ένας αθλητής όταν ξεκινάει την αθλητική του πορεία βρίσκεται στο A η απόσταση μέχρι το E είναι αρκετά σύντομη ενώ μέχρι το Ω σαφώς πολύ μεγαλύτερη και ολοκληρωμένη. Ίσως δίνοντας

μας αυτό το παράδειγμα θα πρέπει να υποθέσουμε τη μεγάλη σημασία και την μεγάλη δύναμη που θεωρεί ότι φέρνει η χρήση αναβολικών. Και στο επόμενο παράδειγμα του ο Χάρης αλλά με μικρότερη διαφορά καταλήγει στο ίδιο συμπέρασμα, συγκρίνοντας έναν αθλητικό αγώνα ταχύτητας με έναν μηχανοκίνητο θεωρώντας ότι ένας που δεν κάνει χρήση λαμβάνει μέρος οδηγώντας ένα αμάξι Mercedes ενώ ένας που κάνει οδηγεί μία Porsche. Επίσης από τα παραδείγματα με τα αμάξια καταλαβαίνουμε ότι ο Χάρης ίσως να θεωρεί ότι ο εκάστοτε αντίπαλος του οδηγεί μία Porsche δηλαδή κάνει χρήση. Είναι χαρακτηριστικό και μετά τα δύο αυτά παραδείγματα καταλήγει ότι η μόνη επιλογή είναι ο μονόδρομος της χρήσης. Ο Χάρης δεν μετάνιωσε ποτέ γιατί θεωρεί ότι δεν έκανε κατάχρηση και γιατί μέχρι τώρα δεν έχει κάποιο πρόβλημα υγείας. Καταχρήσεις μας λέει (γελώντας) ότι έκανε μετά, όταν τον ανάγκασαν να σταματήσει. «Έχασα τη γη κάτω από τα πόδια μου» μας αναφέρει. Η έντονη προσήλωση στο στόχο του, η ισχυρή αντίληψη της έννοιας της ομάδας και η πιθανή ταύτιση της με την έννοια της οικογένειας, με τον παράλληλο διωγμό του από την εθνική ομάδα ίσως τον έκανε να αισθάνεται ότι κατέρρεε ο κόσμος του. Πριν ξεκινήσει χρήση αναβολικών ψυχολογικά ήταν χάλια, σε μία κατάσταση πρωτόγνωρη, γιατί δεν πήγαινε όσο καλά ήθελε αυτό που είχε στο μυαλό του. Επειδή δεν του έβγαινε η προπόνηση δεν είχε διάθεση και ήταν χάλια ενώ όλη μέρα καθόταν στο σπίτι και έκλαιγε τη μοίρα του. Ο Χάρης δεν μπορούσε να δεχτεί ότι κάποιοι που θεωρούσε τελευταίοι, ξαφνικά βρισκόταν μπροστά του, και ή έπρεπε να σταματήσει ή να πάρει. Δεν υπήρχε ενδιάμεσος δρόμος και συγκεκριμένα μας λέει «αναγκαστικά» ενώ αναφέρει τρεις φορές «δεν μπορείς να κάνεις αλλιώς». Για δεύτερη φορά μέσα σε λίγες στιγμές ο Χάρης μας αναφέρει ότι αναγκαστικά δεν μπορούσε να κάνει αλλιώς. Το ότι επαναλαμβάνει τρεις φορές την φράση «δεν μπορείς να κάνεις αλλιώς» σημαίνει ότι στο μυαλό του Χάρη πιθανόν να μην υπήρχε δεύτερη επιλογή. Μας λέει ότι είχε χάσει το γέλιο του και δεν είχε όρεξη ούτε καν για προπόνηση ενώ είχε πέσει πολύ ψυχολογικά. Θεωρεί ότι έκανε την καθημερινή του δουλειά ευσυνείδητα καθημερινά πολύ περισσότερο από τον καθένα και γι' αυτό πουθενά είχαν και τέτοιες επιδόσεις. Δεν μπορεί να δεχτεί ότι ξαφνικά έχανε από αθλητές που ήταν υποδεέστεροι από αυτόν. Δεν τους θεωρούσε απλά υποδεέστερους, για τον Χάρη ήταν υποδεέστεροι. Ο ανταγωνιστικός χαρακτήρας του με τον παράλληλο εγωισμό του δημιουργούσαν ένα μείγμα που δεν μπορούσε να δεχτεί την ήττα. Θεωρεί ότι τα αναβολικά σε βοηθούν στη γρήγορη αποκατάσταση και στο να καταφέρεις να ξανακάνεις την επόμενη μέρα

σκληρή προπόνηση. Όταν αισθάνεσαι καλά λόγω του φαρμάκου, ανεβαίνεις και ψυχολογικά.

Όσο έκανε χρήση δεν είχε κανένα άγχος, γιατί έβλεπε όλους τους άλλους που προχωρούσαν. Επίσης, πιστεύει ότι, εξαιτίας της ελλιπούς πληροφόρησης των παρενεργειών, δεν είχε κανένα άγχος ενώ αν υπήρχε γνώση των προβλημάτων υγείας που προκαλούν, ίσως, να το ξανασκεφτόταν, όμως και πάλι αμφιβάλλει. Βλέπουμε ότι ο Χάρης εκείνη την εποχή είχε ελλιπή πληροφόρηση για το ντόπινγκ και για το λόγο αυτό, ίσως, να μην είχε δεύτερες σκέψεις και να το θεωρούσε μονόδρομο. Ακόμα και σήμερα όμως που είναι ενημερωμένος βλέπουμε ότι και πάλι αμφιβάλλει. Ο Χάρης μετά τη χρήση αισθάνονταν πολλά και διαφορετικά πράγματα. Έπρεπε να μπορεί να ελέγχει τον εαυτό του, γιατί από αυτά έπαιρνε δύναμη, ευεξία αλλά του προκαλούσαν και νευρικότητα. Θεωρεί ότι του ανέβαζαν τον αυτοσεβασμό και του αλλάζαν την ψυχοσύνθεση του. Αισθάνονταν ότι υπήρχε μόνο αυτός. Η φράση αυτή μας δείχνει την ψυχική ευφορία αλλά και την εγκεφαλική δύναμη που επέφερε η χρήση αναβολικών. Θυμόμαστε ότι και πρωτύτερα θεωρούσε υποδεέστερους τους υπόλοιπους αθλητές. Τα αναβολικά τον γέμιζαν ενέργεια, για να πάει προπόνηση αλλά λόγω του θυμού και της νευρικότητας που του έφερναν, έπρεπε να ελέγχει τον εαυτό του, γιατί ήξερε τι του προκαλούσαν. Όλα αυτά ενεργούν διαφορετικά σε κάθε άνθρωπο ανάλογα με το χαρακτήρα του. Από την υπερβολική κατάχρηση πολύ αθλητές που γνώριζε ξέφυγαν, τρελάθηκαν.

Το κίνητρο του Χάρη για να κάνει χρήση αναβολικών δεν ήταν για να περάσει γυμναστική ακαδημία το οποίο συνέβαινε με πολλούς άλλους, που αμέσως μετά σταμάταγαν τον αθλητισμό. Αυτός πάντα ενδιαφέρονταν για την επίδοση και δεν ήθελε να βγαίνει πρωταθλητής απλά για να βγει, ήθελε να κάνει ρεκόρ και επιδόσεις. Στόχος του Χάρη ήταν η αθλητική αυτοβελτίωση. Ένα άλλο κίνητρο ήταν η κοινωνική αναγνώριση, γιατί του άρεσε να ξεχωρίζει από το πλήθος. Το κίνητρο της κοινωνικής αναγνώρισης είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο κατά τη διάρκεια της νεαρής ηλικίας.

Ονειρευόταν τον εαυτό του να πάει Ολυμπιακούς Αγώνες, να γίνει Ολυμπιονίκης, προπονητής και να είναι πάντα μέσα στο χώρο του αθλήματος. Ο Χάρης θεωρεί ότι δεν είχε υψηλούς στόχους και έφτασε πολύ κοντά στην επίτευξη τους. Αθλητικά δεν έφτασε εκεί που θα ήθελε, λόγω εξωτερικών παραγόντων, όπως θεωρεί, γιατί εξαναγκάστηκε να σταματήσει και δεν μπόρεσε να προχωρήσει παραπέρα. Κατά τη

διάρκεια της χρήσης δεν είχε φόβους για την υγεία του, γιατί θεωρεί ότι δεν έκανε καταχρήσεις.

Θεωρεί ότι επειδή δεν έκανε υπερβάσεις ίσως δεν χρειάζονταν να φοβάται. Ένας από τους φόβους του ήταν να μην πιαστεί. Το είχε άγχος. Δεν τον ένοιαζε τι θα πει η κοινωνία αλλά ντρεπόταν απέναντι στον εαυτό του γιατί θα έχανε τον αυτοσεβασμό του. Εξαρτά τον αυτοσεβασμό του από το αν πιανόταν και όχι από τη χρήση αναβολικών. Πιστεύει ότι, όταν δεν σε έχουν πιάσει, μπορείς να λες ότι δεν έπαιρνες ποτέ, όπως λένε όλοι όσοι δεν έχουν πιαστεί. Παρόλο που ο Χάρης μας λέει ότι δεν τον ενδιέφερε τι θα πει η κοινωνία θεωρούμε ότι το βασικό του άγχος ήταν αυτή και πώς δεν θα δώσει την αφορμή για να μπορεί να τον σχολιάζει.

3.4.3 Ανήθικη χρήση ή ανήθικο παγκόσμιο σύστημα;

Θεωρεί ότι η χρήση θα ήταν ανήθικη αν δεν με έπαιρναν όλοι και ότι το 95% αυτών που κάνουν πρωταθλητισμό κάνει χρήση αναβολικών. Ανήθικο θεωρεί τον τρόπο που χρησιμοποιεί η πολιτεία και το παγκόσμιο σύστημα, το ντόπινγκ, και το σύστημα ελέγχου στημένο, γιατί δημοσιεύονται μόνο τα δείγματα που θέλουν να βγάλουν ηγεσίες. Θεωρεί ότι όλοι οι πρωταθλητές που κάνουν επιδόσεις, είτε μεγάλες είτε μικρές, κάνουν χρήση αναβολικών και μας λέει ότι αυτή είναι η αλήθεια. Στο μυαλό του Χάρη ο πρωταθλητισμός είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με το ντόπινγκ, είτε επειδή αυτός είχε προσφύγει από την κατηγορία των εφήβων στη χρήση αναβολικών είτε γιατί πραγματικά είχε δει τι συμβαίνει στο χώρο του πρωταθλητισμού. *«Το παγκόσμιο σύστημα αθλητισμού είναι ανήθικο όπως χρησιμοποιεί το ντόπινγκ. Ή θα πρέπει να το αφήσει ελεύθερο ή να το ελέγξει πραγματικά»*. Ο Χάρης εκφράζει αυτή την απογοήτευση ίσως εξαιτίας της άσχημης αποχώρησης του από την εθνική ομάδα θεωρώντας εσκεμμένους τους συνεχείς ελέγχους αντιντόπινγκ που υπέστη σε σχέση με τους υπόλοιπους αθλητές. Θεωρεί επίσης, ότι ο πρωταθλητισμός έχει καταντήσει τους αθλητές, μηχανές. Με τον απαξιωτικό χαρακτήρα που χρησιμοποιεί το ρήμα «καταντήσει» μας υποδηλώνει τον ξεπεσμό που έχουν φτάσει οι αθλητές μέσω του παγκοσμίου συστήματος αθλητισμού που τους συμπεριφέρεται ως μηχανές.

Δηλώνει ότι δεν θα άλλαζε τίποτα σύμφωνα με το μυαλό που είχε τότε, υπονοώντας πιθανόν τη νεανική ανωριμότητα, υποστηρίζοντας μέχρι τέλους τις επιλογές του. Σήμερα δεν θα ξεκίναγε καν πρωταθλητισμό, γιατί θεωρεί ότι οι συνθήκες είναι διαφορετικές ενώ έχει απογοητευτεί απ' όλα γιατί ο πρωταθλητής δεν έχει πλέον κίνητρο και δεν αξίζει να κάνει πρωταθλητισμό. Το ότι το επαναλαμβάνει τρεις φορές μας υποδηλώνει την πίστη του σε αυτό που λέει, απογοητευμένος ίσως από την τροπή της δικής του πορείας, θεωρώντας ότι δεν είχε καμία υπαιτιότητα. Πιστεύει ότι ο πρωταθλητής παίρνει ελάχιστα σχετικά με τον κόπο του και ακόμα και αυτά είναι αμφίβολα. Δεν θα ασχολούταν, μας λέει ξανά, γιατί δεν ήταν μέσα στο σύστημα εκφράζοντας για άλλη μία φορά την απογοήτευση του για το σύστημα που διοικεί τον αθλητισμό, και για την επιλεκτική χρησιμοποίηση του «αντιντόπινγκ κοντρόλ». Αθλητισμό θα έκανε ξανά, πρωταθλητισμό όμως, όχι. Το ντόπινγκ σήμερα έχει εισβάλει παντού σε ολόκληρη την κοινωνία, σύμφωνα με το Χάρη και ο καθένας που κάνει χρήση αναβολικών το κάνει για διαφορετικούς λόγους. Σήμερα, περισσότερο από ποτέ συζητιέται ελεύθερα. Θεωρεί ότι το να κάνει χρήση κάποιος που κάνει πρωταθλητισμό είναι εντελώς φυσιολογικό και καθόλου μεμπτό, δικαιολογώντας την άποψή του ως εξής, ότι ο πρωταθλητής έχει κουραστεί πάρα πολύ να κυνηγάει τα όνειρα και τους στόχους του και αφού πλέον δίπλα του ή σε ένα οποιοδήποτε γυμναστήριο γίνεται ανεξέλεγκτη χρήση, είναι λογικό να πάρει. Βλέπουμε ότι ο Χάρης εμμένει στην άποψη του είτε για ελεύθερο ντόπινγκ, είτε για επιλεκτική χρήση από πρωταθλητές μόνο, θεωρώντας το αναγκαίο. Στη συνέχεια του παραπάνω συλλογισμού του μας λέει τη λέξη «κοροϊδεύομαστε;» θεωρώντας εμπαιγμό οποιαδήποτε άλλη άποψη ανθρώπου που ξέρει το τι γίνεται. Μας λέει ότι όλες οι χώρες θέλουν ολυμπιονίκες κι εμείς κλαιγόμαστε τώρα που δεν έχουμε. *«Όλοι θαυμάζουν τον πρώτο και όχι το τελευταίο»* δικαιολογώντας την άποψή του περί επιβεβλημένης χρήσης αναβολικών από τη στιγμή που αυτοί είναι οι κανόνες του παιχνιδιού. *«Κοροϊδεύομαστε μόνοι μας, είναι ντροπή μας. Είναι ντροπή. Είναι ντροπή. Κρυβόμαστε πίσω από το δάχτυλό μας»*, μας επαναλαμβάνει χαρακτηριστικά για δεύτερη συνεχόμενη φορά μέσα σε ένταση υποστηρίζοντας την άποψή του. *«Αυτός που παίρνει δεν χάνει ποτέ από αυτόν που δεν παίρνει»* υπονοώντας, ίσως, ότι πρέπει να επιλέξουμε τι ακριβώς θέλουμε, πρωταθλητισμό ή απλά αθλητισμό.

3.4.4 Συμπεράσματα

Η πορεία του Χάρη προς την φαρμακοδιέγερση είναι μακρά και αρκετά ενδιαφέρουσα. Από το ξεκίνημα της αφήγησής του μπορούμε να αντιληφθούμε το πάθος του για τον αθλητισμό, ένα πάθος που ήταν τόσο ισχυρό που προκαλούσε συνεχώς εντάσεις στη σχέση του με τους γονείς του. Οι γονείς του παρουσιάζονται από τον Χάρη ως αυταρχικοί, απόλυτοι και θα μπορούσαμε να πούμε αδιάφοροι για την ανατροφή του. Ήταν κάθετοι στην άποψή τους να μην ασχοληθεί ο Χάρης με τον αθλητισμό και δεν λάμβαναν υπόψη τις επιθυμίες του. Χρησιμοποίησαν ακόμα και βία προκειμένου να τον κάνουν να εγκαταλείψει τον αθλητισμό. Όλη αυτή η καταπίεση και η έλλειψη κατανόησης των γονιών του απέναντι στις επιθυμίες του, είχαν ως αποτέλεσμα την έκρηξη και την προσωπική του επανάσταση. Με την είσοδο του στην εφηβεία, ο Χάρης πλέον αισθάνθηκε δυνατός και έτοιμος να διεκδικήσει επιτέλους όσα θεωρούσε ότι του στέρησαν οι γονείς του με τις αντιλήψεις και απαγορεύσεις του. Οι τόσο συγκρουσιακές σχέσεις που είχε με τους γονείς του φαίνεται ότι οδήγησαν τον Χάρη στο να πλάσει στο μυαλό του μια εξιδανικευμένη εικόνα για τον αθλητισμό και την ομάδα του. Η έμφαση και ο τρόπος που μιλάει για την ομάδα του χαρακτηρίζοντας την, μάλιστα, ως οικογένεια, μας οδηγεί να υποθέσουμε ότι πράγματι μέσα στο μυαλό του είχε υποκαταστήσει την οικογένειά του με την ομάδα του. Ο αθλητισμός για τον Χάρη ήταν όλη του η ζωή, η οικογένεια του. Είχε συνδεθεί με την ψυχολογία του, αν κέρδιζε ήταν ευτυχισμένος, αν έχανε, κατέρρεε. Είχε αφιερωθεί ολοκληρωτικά στον αθλητισμό. Όλη του η προσοχή, η σκέψη, η ψυχολογία, το συναίσθημα ήταν συνδεδεμένα με αυτόν. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, δεν μας κάνει εντύπωση το γεγονός ότι με σχετική ευκολία και χωρίς να το σκεφτεί ιδιαίτερα μπήκε στον χώρο των αναβολικών. Ο ίδιος ακόμα και σήμερα αναφέρει πως θα έκανε χρήση αναβολικών ακόμα κι αν ήξερε τις σοβαρές επιπτώσεις που θα είχε στον οργανισμό του. Η χρήση γι' αυτόν, ήταν κάτι φυσιολογικό, αφού είχε αποφασίσει ότι θα έκανε τα πάντα για να πετύχει. Δεν μπορούσε να κάνει πρωταθλητισμό αλλιώς, ήταν μονόδρομος γι' αυτόν. Επιπλέον, εφόσον και οι υπόλοιποι συναθλητές-οικογένειά του έκαναν χρήση, ήταν φυσικό επακόλουθο ότι θα τους ακολουθούσε λόγω της «τυφλής» εμπιστοσύνης του προς αυτούς και τον προπονητή του.

Από τα λεγόμενα του Χάρη μπορεί κάποιος να υποθέσει, ότι ο τρόπος με τον οποίο αφηγείται την ζωή του και την πορεία του προς την χρήση εστιάζει περισσότερο στην

ομάδα παρά στην ίδια την χρήση. Η ομάδα έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στην αφήγησή του ενώ η φαρμακοδιέγερση μπαίνει στο παρασκήνιο. Μάλιστα, αντιλαμβανόμαστε ότι ακόμα και σήμερα, μετά από τόσα χρόνια, η αναφορά στην εκδίωξη του (όπως την βλέπει εκείνος) από την εθνική ομάδα του προκαλεί ταραχή και θυμό. Βλέπουμε ότι νιώθει αδικημένος, πικραμένος. Είχε αφιερωθεί ολοκληρωτικά στον αθλητισμό, ο αθλητισμός είχε γίνει ολόκληρη η ζωή του και ενώ είχε επενδύσει τα πάντα γύρω από αυτό, ξαφνικά τον διώχνουν. Ίσως αυτή η ρήξη ήρθε να υπενθυμίσει στον Χάρη την ρήξη του με την οικογένειά του. Ο αποχωρισμός από την ομάδα, συνδέθηκε με τον αποχωρισμό του από την οικογένειά του. Ένωσε ξανά ότι τον απορρίπτουν. Η απογοήτευση του μάλιστα ήταν τόσο μεγάλη που βλέπουμε ότι ενώ στην αρχή της αφήγησής του παρουσιάζει τον αθλητισμό και την ομάδα του εξιδανικευμένα, στην συνέχεια και προς το τέλος της αφήγησης, ο ίδιος αναφέρει ότι δεν θα ασχολούταν ξανά με τον πρωταθλητισμό. Η εξιδανίκευση μετατράπηκε σε υποτίμηση. Ένας άνθρωπος που ζούσε για τον πρωταθλητισμό, που δεν δίσταζε να διακινδυνεύσει την υγεία του γι' αυτόν, καταλήγει σχεδόν να μετανιώνει για τις επιλογές του. Από αυτό και μόνο μπορούμε να καταλάβουμε πόσο πολύ επηρέασε και συνεχίζει να επηρεάζει ακόμα και σήμερα τη ζωή του. Πολύ σημαντικό στοιχείο, επιπλέον, είναι το γεγονός ότι δεν επιρρίπτει καμία ευθύνη στον εαυτό του. Σαν να μην έφταιγε αυτός που έκανε χρήση, αλλά οι άλλοι που ήθελαν να τον πιάσουν. Ο εγωισμός του και ίσως ο θυμός που ακόμα και σήμερα έχει μέσα του, δεν τον αφήνουν να αναλάβει και τις δικές του ευθύνες, αλλά προτιμά να τις αποδίδει στους άλλους.

Ίσως η υποτίμηση που εκφράζει για τον χώρο του αθλητισμού σήμερα, λειτουργεί και ως άμυνα για τον ίδιο, καταλήγοντας στο ότι δεν θα ξαναέκανε πρωταθλητισμό και στο ότι δεν ήταν και τόσο σημαντικό γι' αυτόν τελικά, είναι σαν να προστατεύει τον εαυτό του από το να βιώνει συναισθήματα θλίψης και απογοήτευσης.

3.5 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα από την ανάλυση των αφηγήσεων και την παράλληλη παράθεση των συμπερασμάτων, η έρευνα αυτή προσπάθησε να προσεγγίσει το φαινόμενο της φαρμακοδιέγερσης μέσα από τη βιοματική εμπειρία πρώην πρωταθλητών, χρηστών απαγορευμένων ουσιών. Το μικρό δείγμα της έρευνας εξαιτίας του ασφυκτικού

χρονικού πλαισίου του ΕΑΠ για τη διεξαγωγή της έρευνας, μπορεί να μας δώσει περιορισμένα αποτελέσματα και απαντήσεις, όμως μπορεί να είναι και η αρχή για νέα ερευνητικά ερωτήματα αλλά και μεγαλύτερες έρευνες που θα επικεντρώνονται στη διαδικασία που οδηγεί ένα πρωταθλητή στη χρήση αναβολικών ουσιών.

Μέσω της ανακατασκευής των περιπτώσεων και της συγκριτικής αντιπαραβολής τους οδηγούμαστε στην ανάπτυξη κάποιων κοινών χαρακτηριστικών που παρατηρούνται στους πρωταθλητές όπως οι υπέρμετροι στόχοι και η απόλυτη στοχοπροσήλωση, η φιλοδοξία και η ανταγωνιστικότητα, το αθλητικό περιβάλλον που τους περιβάλλει κάνει χρήση αναβολικών και τους ωθεί στις απαγορευμένες ουσίες, ενώ εκφράζουν την άποψη ότι η χρήση είναι υποχρεωτική προκειμένου να πρωταγωνιστήσουν ενώ η έναρξη της χρήσης γίνεται στην εφηβική και μετεφηβική ηλικία επηρεαζόμενοι είτε από το περιβάλλον της ομάδας είτε ίσως και από την αλλαγή του αθλήματος και την προσπάθεια καθιέρωσης σε υψηλό επίπεδο.

Με βάση όλη την έρευνα παρατηρούνται τέσσερις διαφορετικοί τύποι που καταφεύγουν στην χρήση:

Ο πρώτος τύπος είναι ανασφαλής, φιλόδοξος χρειάζεται την επιβεβαίωση της οικογένειας του αλλά έχει μεγάλη στοχοπροσήλωση και υπέρμετρους στόχους ενώ επηρεάζεται και από εξωγενείς παράγοντες. Ο ευρύτερος αθλητικός του περίγυρος κάνει χρήση. Τα κίνητρα του είναι τόσο η ικανοποίηση του «εγώ», η προσέλευση του αντίθετου φύλου, ο οικονομικός παράγοντας αλλά και η επαγγελματική καταξίωση. Έχει φόβους για την υγεία του οι οποίοι όμως είναι παροδικοί. Οι φόβοι του εστιάζονται κυρίως στο να μη μειωθούν οι επιδόσεις του και να μην πιαστεί ντοπαρισμένος παρά τον κίνδυνο που διατρέχει η υγεία του. Η ψυχολογία του έχει καταρρεύσει πριν τη χρήση ενώ μετά από αυτή γίνεται αλαζόνας έχει μεγάλη ψυχική ευφορία και νιώθει καλά. Δεν θεωρεί θυσία την χρήση ενώ θα θυσιάζε τα πάντα ακόμα και την προσωπική του ζωή για τον πρωταθλητισμό. Η χρήση δεν πιστεύει ότι είναι ανήθικη αλλά ο ελεγκτικός μηχανισμός. Το φαινόμενο της αυτοεκπληρούμενης προφητείας πιθανόν να έπαιξε σημαντικό ρόλο στις αναστολές του ως προς τη χρήση, αφού στη γνώμη αυτών που τον περιέβαλλαν θεωρούσε ότι έφερε την ταμπέλα του «ντοπάκια». Η μεγάλη αγάπη για την οικογένεια του δεν στάθηκε εμπόδιο στην χρήση αναβολικών αλλά πιθανόν να είχε δημιουργήσει άθελα της και το υπόβαθρο γι' αυτήν.

Σημαντική παράμετρο αποτελεί η έλλειψη φιλίας και η μοναξιά, μια κατάσταση που είχε συμφιλιωθεί μαζί της, καθώς και η περιχαράκωση στον εαυτό του.

Ο δεύτερος τύπος είναι φιλόδοξος και ανταγωνιστικός, έχει μεγάλη στοχοπροσήλωση και υψηλούς στόχους. Δέχεται μεγάλη ψυχολογική πίεση τόσο από το αθλητικό σύστημα όσο και από τους συναθλητές του οι οποίοι κάνουν χρήση, προκειμένου να τον πείσουν να κάνει κι αυτός. Τα κίνητρα του είναι η νίκη και η ματαιοδοξία που τον διακατέχει, η ικανοποίηση του εγωισμού του, αλλά εν τέλει και ο οικονομικός παράγοντας. Ο μοναδικός του φόβος είναι η κοινωνική απαξίωση ενώ κατά το πρώτο διάστημα δεν ενδιαφέρεται καθόλου για την υγεία του παρά μόνο σε μεταγενέστερο χρόνο. Η μη ανταμοιβή των προσπαθειών και της προσήλωσής του, αλλά και η εμφάνιση ενός καθοριστικού έξω-αθλητικού γεγονότος του ευρύτερου περιβάλλοντος που τον περιβάλλει έχει επιφέρει την ψυχολογική κατάρρευση πριν τη χρήση. Μετά τη χρήση αισθάνεται παντοδύναμος, «άτρωτος» και με αυτοπεποίθηση ενώ η χρήση του δημιουργεί εκνευρισμό. Το ρίσκο που παίρνει για την υγεία του δεν το θεωρεί θυσία. Θεωρεί το μηχανισμό ελέγχου και τη χρήση ανήθικη που όμως η ματαιοδοξία του, του δημιουργεί την ανάγκη αυτή. Τη θεωρεί απαραίτητη και αναγκαία αφού «ο αθλητής δεν μπορεί να κάνει διαφορετικά». Η παρότρυνση του πατέρα και της οικογένειας στάθηκε η αρχή για πιο επιλεκτική χρήση απαγορευμένων ουσιών.

Ο τρίτος τύπος έχει αρχικά χαμηλή αυτοεκτίμηση ως προς τις αθλητικές ικανότητες του όμως είναι εργατικός και μεθοδικός, ενώ η χρήση βοήθησε να γίνει καλύτερος αθλητής κάτι που του βελτίωσε την αυτοπεποίθησή του. Οι στόχοι του δεν είναι ιδιαίτερα υψηλοί κάτι που ίσως τον απέτρεψε από την υπέρμετρη χρήση. Ο αθλητικός του περίγυρος κάνει χρήση ενώ τα κίνητρα του είναι η συνεχής βελτίωση των αθλητικών επιδόσεων του, η πρόκληση με τον εαυτό του αλλά και το οικονομικό κίνητρο. Δεν έχει κανένα φόβο και άγχος για την υγεία του ενώ τον ενδιαφέρει μόνο η αποφυγή του ντόπινγκ κοντρόλ. Κατά τη διάρκεια της χρήσης έχει αυτοπεποίθηση αλλά και οξυθυμία. Οι θυσίες που θα μπορούσε να κάνει ήταν συγκεκριμένες και μέχρι εκεί που «δεν θα πήγαινε πίσω τη ζωή του» αφού ο πρωταθλητισμός θα μπορούσε να τον καταστρέψει. Θεωρεί ανήθικη πράξη την χρήση απαγορευμένων ουσιών αλλά προκειμένου να πρωταγωνιστήσει, υποχρεωτική. Η οικογένεια λειτουργεί ως προστατευτικός μηχανισμός απέναντι στην υπέρμετρη και παρατεταμένη χρήση.

Ο τέταρτος τύπος είναι ιδιαίτερα εγωιστής και ανταγωνιστικός έχει απόλυτη στοχοπροσήλωση, ιδιαίτερο πάθος και υψηλούς στόχους. Ο αθλητικός του περίγυρος κάνει χρήση ενώ φαίνεται να τον αισθάνεται σαν «οικογένεια». Τα κίνητρα του είναι η επίδοση, η κοινωνική αποδοχή, και η αναγνώριση. Δεν έχει κανένα άγχος για την υγεία του αλλά φοβάται μόνο την κοινωνική απαξίωση και ας μας αναφέρει ότι δεν τον ενδιαφέρει. Η ψυχική του κατάσταση είναι πρωτόγνωρη και κακή πριν τη χρήση γιατί δεν πετυχαίνει τους στόχους του ενώ μετά αισθάνεται πολλά και διαφορετικά πράγματα όπως ευεξία, θυμό, αλλά και νευρικότητα. Επίσης ανεβαίνει ο αυτοσεβασμός του. Θυσία δεν θεωρεί την χρήση ή τον κίνδυνο που έβαζε την υγεία του αλλά την έλλειψη κοινωνικής ζωής εξαιτίας του πρωταθλητισμού. Θεωρεί ανήθικο τον τρόπο που χρησιμοποιεί η πολιτεία και το παγκόσμιο σύστημα το ντόπινγκ, και όχι τη χρήση απαγορευμένων ουσιών. Η σχέση με την οικογένεια του είναι συγκρουσιακή γι' αυτό και ενσωματώνεται στην «οικογένεια» της ομάδας κάτι που ίσως τον οδηγεί στο δρόμο των αναβολικών.

Στην έρευνα παρατηρήσαμε ότι το προφίλ του χαρακτήρα των πρωταθλητών που κατέφυγαν στη χρήση περιείχε χαρακτηριστικά όπως η υπέρμετρη φιλοδοξία, η ανταγωνιστικότητα, και ο εγωισμός, κάτι βέβαια που παραπέμπει και στο χαρακτήρα οποιουδήποτε πρωταθλητή γενικότερα.

Η έναρξη της χρήσης γίνεται στην εφηβική και μετεφηβική ηλικία επηρεαζόμενοι είτε από το περιβάλλον της ομάδας είτε ίσως και από την αλλαγή του αθλήματος και την προσπάθεια καθιέρωσης σε υψηλό επίπεδο. Επίσης παρατηρήθηκε ανασφάλεια και χαμηλή αυτοεκτίμηση σε δύο από τους μετέχοντες. Όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι είχαν απόλυτη στοχοπροσήλωση που έφτανε στα πρόθυρα της εμμονής σε κάποιους, ενώ οι στόχοι τους ήταν πολύ υψηλοί. Στη μία περίπτωση που οι στόχοι ήταν όχι ιδιαιτέρως υπέρμετροι, ίσως ήταν και η αιτία για την μη κατάχρηση απαγορευμένων ουσιών. Η σταθεροποίηση ή η πτώση της αθλητικής απόδοσης με την παράλληλη υπέρμετρη φιλοδοξία αλλά και η δημιουργία πλασματικών στόχων από τους ίδιους και αθλητικών προτύπων μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και το αθλητικό σύστημα, πιθανόν συνέβαλαν στη δημιουργία αναγκών για χρήση απαγορευμένων ουσιών. Το κυνήγι της βελτίωσης καθώς και η απρόσμενη εμφάνιση, είτε ενός τραυματισμού, είτε ενός έξω-αθλητικού συμβάντος όπως ο θάνατος ενός αγαπημένου προσώπου, αλλά και η πίεση ενός ευρύτερου περιβάλλοντος που περιβάλλει ένα πρωταθλητή μπορεί να ωθήσει και

να δημιουργήσει την ανάγκη για χρήση αναβολικών ουσιών. Τα αίτια για να ξεκινήσει κάποιος τη χρήση είναι πολλαπλά, από την ψυχολογική κατάρρευση εξαιτίας ενός τυχαίου γεγονότος, την επιβεβαίωση, την ανασφάλεια, μέχρι και τη χαμηλή αυτοεκτίμηση. Αίτιο σημαντικό φαίνεται ότι είναι και ο αθλητικός περίγυρος όχι τόσο γιατί προέτρεπε τους συμμετέχοντες στη χρήση, όσο γιατί μετά από κάποιο σημείο βιώνετε η χρήση ως κάτι φυσιολογικό. Αίτιο μπορεί να αποτελέσει και κάποιος σοβαρός τραυματισμός. Τα κίνητρα γι' αυτούς τους πρωταθλητές ήταν κυρίως η προσωπική βελτίωση, η ικανοποίηση του «εγώ», η ματαιοδοξία ακόμα και η προσέλκυση του αντίθετου φύλου, και έπονταν ο οικονομικός παράγοντας, αφού προέρχονταν από αθλήματα που δεν τους απέφεραν μεγάλες οικονομικές απολαβές.

Είναι κοινή σε όλους η ψυχική κατάρρευση πριν ξεκινήσουν τη χρήση απαγορευμένων ουσιών. Σύμφωνα με τους μετέχοντες η χρήση τους δημιουργούσε ψυχολογική ευφορία και αυτοπεποίθηση αφού τους έκανε «άτρωτους», «παντοδύναμους» και «αλαζόνες» όπως μας ανέφεραν. Επίσης τους δημιουργούσαν νευρικότητα, οξυθυμία, και εκνευρισμό. Το άγχος για τις επιπτώσεις στην υγεία τους ήταν μικρό και μόνο ο ένας εξέφρασε μία ανησυχία παροδική. Οι φόβοι τους περιορίστηκαν στην κοινωνική απαξίωση σε περίπτωση θετικού ελέγχου κάτι που όπως παρατηρήθηκε δεν λειτούργησε ανασταλτικά αλλά ούτε αποτέλεσε φραγμό για την μη χρήση.

Ως προς την ηθική πλευρά του ντόπινγκ οι απόψεις δίστανται αφού οι δύο δεν θεωρούν τη χρήση ανήθικη με το αιτιολογικό ότι όλοι ντοπάρονται, ενώ οι άλλοι δύο τη χαρακτηρίζουν ανήθικη αλλά υποχρεωτική. Μάλιστα ο ένας συμμετέχοντας παρόλο τη συνειδητοποίηση της ανηθικότητας της πράξης του (σύμφωνα με τα λεγόμενα του), συνέχιζε να κάνει χρήση. Παρατηρείται μια προσπάθεια νομιμοποίησης της χρήσης μέσα από τον λόγο τους λέγοντας είτε ότι όλοι οι πρωταθλητές συμμετέχουν σε αυτή τη διαδικασία φαρμακοδιέγερσης, είτε ότι οι πρωταθλητές πιέζονται από το αθλητικό σύστημα προκειμένου να πρωταγωνιστούν και ουσιαστικά αυτό τους οδηγεί στη χρήση, είτε τέλος ότι μέσω των σχέσεων με άλλους πρωταθλητές που κάνουν χρήση μειώνονται οι ηθικοί φραγμοί που αρχικά μπορεί να είχαν.

Όλοι θεωρούν ανήθικο τον ελεγκτικό μηχανισμό και το αθλητικό σύστημα που συγκαλύπτει αθλητές πρότυπα, αυτούς δηλαδή που στηρίζουν το αθλητικό οικοδόμημα. Θεωρούν ότι όλοι ξέρουν και απλά συμμετέχουν σε αυτή την «παράσταση- τσίρκο» που ο αθλητής είναι το ζώο που πρέπει να παίζει και να βγει στη

σκηνή ότι κι αν γίνει. Κανένας δεν κατακρίνει τη χρήση, αφού γνωρίζουν πώς λειτουργεί αθλητικό σύστημα.

Είναι εμφανής ο διαφορετικός ρόλος της οικογένειας στους συγκεκριμένους χρήστες αναβολικών ουσιών. Η συγκρουσιακή σχέση με την οικογένεια και η παράλληλη ένταξη του χρήστη στην «οικογένεια» της ομάδας αποτέλεσε πιθανή αιτία φαρμακοδιέγερσης. Ως προστατευτικός παράγοντας σε περαιτέρω χρήση λειτούργησε ο θεσμός εκεί που η ακαδημαϊκή μόρφωση αλλά και η επαγγελματική αποκατάσταση είχαν μπει ως βάση για την πρόοδο και την εξέλιξη κάποιου από τους χρήστες. Η σημαντικότητα και η προτροπή του πατέρα και της οικογένειας αποτέλεσαν την αρχή για μία πιο επιλεκτική χρήση σε άλλη περίπτωση. Αντίθετα η υπέρμετρη αγάπη της οικογένειας δεν στάθηκε ικανή να αποτρέψει τη χρήση από άλλο συμμετέχοντα αφού *«ο ψυχαναγκασμός να γίνω καλύτερος και πιο δυνατός ξεπερνάει την αγάπη μάλλον και αυτή των γονιών»*.

Η έρευνα τελειώνει με την παραδοχή ότι εκτός από ένα μετέχοντα όλοι οι υπόλοιποι οδηγήθηκαν στη χρήση ύστερα από δική τους θέληση και πρωτοβουλία. Αυτό δεν μπορεί να αναιρέσει όμως όλη αυτή την υπέρμετρη πίεση του σύγχρονου εμπορευματοποιημένου αθλητισμού που δημιουργεί υποσυνείδητα, τέτοια κίνητρα, ανάγκες, πρότυπα, που ουσιαστικά οδηγούν στη χρήση οποιονδήποτε πρωταθλητή αγαπάει αυτό που κάνει, προκειμένου να συνεχίσει να παραμένει στο χώρο. Το αθλητικό οικοδόμημα για να διατηρηθεί και να αναπτυχθεί ακόμη περισσότερο, θέλει αθλητές-μηχανές που κάνουν ρεκόρ και φέρνουν νίκες, που φέρνουν κόσμο στα γήπεδα και τα στάδια, γιατί είναι οι καλύτεροι, οι πρώτοι. Πλασάροντας αυτά τα πρότυπα, το ντόπινγκ έγινε ένα κοινωνικό φαινόμενο που χρειάζονται κι άλλες ερευνητικές εργασίες για τη διερεύνηση του καθώς και έρευνες για το πώς αυτό το φαινόμενο επηρεάζεται από τα σύγχρονα αθλητικά πρότυπα και ανάγκες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αθανασιάδης, Σ., Καμπερίδου, Ει., Λάϊος, Ι., Χαρίτου, Σ., (2006). ΝΤΟΠΙΝΓΚ, Σύγχρονη Θεώρηση του Προβλήματος, Έκδοση του Εθνικού Συμβουλίου Καταπολέμησης του Ντόπινγκ (ΕΣΚΑΝ), Αθήνα.

Γεωργακόπουλος, Π., (2007). Χρήση και κατάχρηση φαρμακολογικών ουσιών από Έλληνες αθλητές αγωνιστικού αθλητισμού, ΕΚΠΑ, Διδακτορική Διατριβή.

Γεωργαρούδη, Κ., (2019). Στάσεις και αντιλήψεις αθλητών και αθλητριών για τον αθλητισμό και τον πρωταθλητισμό. Η περίπτωση του στίβου στα Χανιά. Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία.

Γιτσούδη, Ν., (2013). «Η νομική θεώρηση του ντόπινγκ». Θεσσαλονίκη. ΤΕΦΑΑ. Διπλωματική εργασία.

Γογγάκη, Κ., (2002). «Ο κερδώς χαρακτήρας του σύγχρονου αθλητισμού, Αρχαιολογία & Τέχνη», Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Διαλετάρα, Β., (2012). Στάσεις και προθέσεις εφήβων μαθητών των Τμημάτων Αθλητικής Διευκόλυνσης (Τ.Α.Δ. – Ε.Τ.Α.Δ.) του νομού Μαγνησίας ως προς το ντόπινγκ. Μεταπτυχιακή εργασία.

Καλλινικάκη, Θ., (2010). Ποιοτικές μέθοδοι στην έρευνα της κοινωνικής εργασίας. Αθήνα: Τόπος.

Κανδυλάκη, Α., (2010). Η ποιοτική έρευνα σε «ευαίσθητα ζητήματα» στο πεδίο της Κοινωνικής Εργασίας. Στο Θ.Καλλινικάκη (επιμ.). Ποιοτικές μέθοδοι στην έρευνα της κοινωνικής εργασίας. Αθήνα: Τόπος.

Κουμπόνης, Ι., (2020). Ντόπινγκ και αθλητισμός: «Η στάση των νεαρών αθλητών στίβου (16-19 ετών) απέναντι στο φαινόμενο της φαρμακοδιέγερσης. ΕΑΠ, Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία.

Κουτσελίνης, Α., (1986). Doping - Συνοπτική παρουσίαση του προβλήματος, Επιστημονικές εκδ. Γρηγόριος Ν. Παρισιάνος, Αθήνα.

Λαμπρόπουλος, Γ., (2019). Φαρμακοδιέγερση-Γονιδιακό doping-έρευνα σε προπονητές αθλητών αναπτυξιακής ηλικίας (12-16). ΕΑΠ, Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία.

Μαυρομάτης, Α., (2002), «Ποινικά αδικήματα στον αθλητισμό», (ΑΠΘ), Διδακτορική Διατριβή.

Μπαλαμπάνος, Δ., (2016). Το προφίλ των ενδογενών στεροειδών ανδρογόνων ως διαγνωστικό εργαλείο για την λήψη συνθετικών αναβολικών στα ούρα αθλητών: το παράδειγμα της στανοζολόλης. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Διπλωματική εργασία.

Παναγιωτόπουλος, Δ., (2000). Αθλητικό Δίκαιο, Πρώτη συστηματική προσέγγιση και επιστημονική θεμελίωση, Αθήνα.

Παπαλουκάς, Μάριος-Δανιήλ, (1995). *Doping*, Αθήνα, Διδακτορική διατριβή.

Παρασκευοπούλου-Κόλλια, Ε., (2008). Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και συνεντεύξεις. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 4(1), 72-81. doi:<http://dx.doi.org/10.12681/jode.9726>

Τσιώλης, Γ., (2014). Μέθοδοι και Τεχνικές ανάλυσης στην Ποιοτική και Κοινωνική Έρευνα. Αθήνα: Κριτική.

Τσιώλης, Γ., (2010). Η βιογραφική αφηγηματική προσέγγιση. Στο Θ. Καλλινικάκη (επιμ.). *Ποιοτικές μέθοδοι στην έρευνα της κοινωνικής εργασίας*. Αθήνα: Τόπος.

Χάντζος, Σ., (2004). *Ντόπινγκ: από το σχολείο στο θάνατο*, Αθήνα: Εκδόσεις Κάκτος.

Ψούνη, Σ., (2016). Στάσεις και συμπεριφορές που σχετίζονται με την άσκηση, τη διατροφή και το ντόπινγκ: Θετικά και αρνητικά προφίλ :ανάπτυξη παρεμβατικών προγραμμάτων. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Διδακτορική διατριβή.

Bourdieu, P., (1994). *Κείμενα Κονωνιολογίας*, επιμ.Ν. Παναγιωτόπουλος, Αθήνα: Δελφίνι.

Kant, I., (1984). *Τα θεμέλια της Μεταφυσικής των ηθών*, Εισαγωγή-Μετάφραση-Σχόλια Γιάννης Τζαβάρας, Αθήνα- Γιάννινα: Δωδώνη.

Koerner, H., (1989). *Doping: der Drogenmissbrauch im Sport und im Stall* Z.R.P.11.

Μακιαβέλλι, Ν., (2015). *Ο Ηγεμόνας*, Μετάφραση Μαρία Κασωτάκη, Αθήνα, εκδ. Πατάκη.

Habermas, J., (2004). *Το μέλλον της ανθρώπινης φύσης*: Προς μία φιλελεύθερη ευγονική; Πίστη και γνώση, μτφρ. Μαρία Τόπαλη, Αθήνα, εκδ. Scripta.

Harris, J., (2007). *Enhancing Evolution. The Ethical Case for Making Better People*, Princeton University Press, Oxford.

Murray, T., (1983). The Coercive Power of Drugs in Sports. *The Hastings Center Report*.

Moller, V., (2010), *The Ethics of Doping and Anti-Doping: Redeeming the Soul of Sport*, London: Routledge.

Rosenthal, G., (1995), *Erlebte und erzählte Lebensgeschichte*. Φρανκφούρτη: Campus

Sandel, M., (2011). *Ενάντια στην τελειότητα. Η ηθική στην εποχή της γενετικής μηχανικής*, μτφ. Δημήτρης Γκινοσάτης,, Αθήνα: εκδ. Αλεξάνδρεια.

Savulescu, J., & Foddy, B., (2011). «Le tour and Failure of Zero Tolerance: Time to Relax Doping Controls» στον τόμο *Enhancing Human Capacities*, Julian Savulescu, Ruud ter Meulen και Guy Kahane (επιμ.), Wiley-Blackwell, Οξφόρδη.

Wacquant, L., (2004). «Μποξέρ επί το έργον: σωματικό κεφάλαιο και σωματική εργασία στους επαγγελματίες πυγμάχους». Στο Δ. Μακρυνιώτη (επιμ.). *Τα Όρια του Σώματος. Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Νήσος.

Διαδικτυακοί ιστότοποι

Λούκα, Μ. (2016). «Φάκελος ντόπινγκ-Η Ελλάδα στο Top 10 του κόσμου». BHMAgazino (21 Φεβρουαρίου 2016), Ανακτήθηκε στις 15 Φεβρουαρίου 2021 <https://www.tovima.gr/2016/02/19/vimagazino/fakelos-ntopingki-ellada-sto-top-10-toy-kosmoy/>

ProCon.org., (2008-2-22) <https://sportsanddrugs.procon.org/> Ανακτήθηκε στις 15 Φεβρουαρίου 2021

https://el.wikipedia.org/wiki/Λανς_Αρμστρονγκ. Ανακτήθηκε στις 15 Φεβρουαρίου.

Τσουκαλάς, Κ. Οι παρενέργειες του αθλητισμού. *Το Βήμα*, από <https://www.tovima.gr/2008/11/24/opinions/oi-parenergeies-toy-prwtathlitismoy/>. Ανακτήθηκε στις 15 Φεβρουαρίου 2021.

https://www.youtube.com/watch?v=36Z8lqPsO_M&t=14s, Η μηχανή του χρόνου S04E32 Οι αρχαίοι Ολυμπιακοί αγώνες Α. Ανακτήθηκε στις 15 Φεβρουαρίου 2021.

<https://www.youtube.com/watch?v=UlZqOaMRfXs&t=1131s>, Doping for Gold - Ντόπινγκ για το Χρυσό HD. Ανακτήθηκε στις 15 Φεβρουαρίου 2021.

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα: Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.